

RAPORT

**privind Evaluarea Integrității Instituționale în cadrul
PRETURILOR DE SECTOR
ALE MUN. CHIȘINĂU**

Centrul Național Anticorupție

Chișinău, 2024

CURPINS:

ABREVIERI ȘI ACRONIME	4
REZUMAT EXECUTIV.....	5
ASPECTE METODOLOGICE	11
I. ANALIZA INCIDENTELOR DE INTEGRITATE, REZULTATELE TESTELOR DE INTEGRITATE PROFESIONALĂ	15
II. NIVELUL DE IMPLEMENTARE A MĂSURILOR ANTICORUPȚIE ÎN CADRUL PRETURILOR DE SECTOR ALE MUN. CHIȘINĂU	22
2.1. ANGAJAREA ȘI PROMOVAREA AGENȚILOR PUBLICI ÎN BAZĂ DE MERIT ȘI INTEGRITATE PROFESIONALĂ	23
2.2. RESPECTAREA REGIMULUI JURIDIC AL INCOMPATIBILITĂȚILOR, RESTRICȚILOR ÎN IERARHIE ȘI AL LIMITĂRILOR DE PUBLICITATE.....	28
2.3. REGIMULUI JURIDIC AL DECLARĂRII AVERII ȘI A INTERESELOR PERSONALE ȘI A CONFLICTELOR DE INTERESE	31
2.3.1. RESPECTAREA REGIMULUI JURIDIC AL DECLARĂRII AVERII ȘI INTERESELOR PERSONALE DE CĂTRE PRETORII ȘI VICE-PRETORII DE SECTOR	37
2.4. NEADMITEREA FAVORITISMULUI	44
2.5. RESPECTAREA REGIMULUI JURIDIC AL CADOURILOR	45
2.6. NEADMITEREA, DENUNȚAREA ȘI TRATAREA INFLUENȚELOR NECORESPUNZĂTOARE	47
2.7. NEADMITEREA, DENUNȚAREA MANIFESTĂRILOR DE CORUPȚIE ȘI PROTECȚIA AVERTIZORILOR DE INTEGRITATE	48
2.8. INTOLERANȚA FAȚĂ DE INCIDENTELE DE INTEGRITATE	50
2.9. ASIGURAREA TRANSPARENȚEI ÎN PROCESUL DECIZIONAL	51
2.10. ASIGURAREA ACCESULUI LA INFORMAȚIE DE INTERES PUBLIC.....	54
2.11. GESTIONAREA TRANSPARENȚĂ ȘI RESPONSABILĂ A PATRIMONIULUI PUBLIC, A FINANȚELOR RAMBURSABILE ȘI NERAMBURSABILE	58
2.11.1. ORGANIZAREA ȘI DESFĂȘURAREA ACHIZIȚIILOR PUBLICE DE CĂTRE PRETURILE DE SECTOR.....	60
2.12. NORME DE ETICĂ ȘI DEONTOLOGIE	81
2.13. IMPLEMENTAREA CONTROLULUI FINANCIAR PUBLIC INTERN	85
III. PRACTICA CONTRAVENȚIONALĂ	89
3.1. DEFICINȚE CONSTATATE ÎN CADRUL PRACTICII CONTRAVENȚIONALE	94
3.1.1. NEINTEGRAREA ÎN SISTEMUL INFORMAȚIONAL AUTOMATIZAT A CONTRAVENȚIILOR CONSTATATE DE CĂTRE APL	95
3.1.2. DUPLĂRI DE ATRIBUȚII/COMPETENȚE LA EXAMINAREA ȘI SOLUȚIONAREA CAUZELOR CONTRAVENȚIONALE	97
3.1.3. EXERCITAREA UNOR ATRIBUȚII PARALELE SAU IMPROPRII LA CONSTATAREA ȘI EXAMINAREA UNOR CONTRAVENȚII	103
3.1.4. INCOERENȚE DE REGLEMENTARE ÎNTRE REGULILE DE ASIGURARE A CURĂȚENIEI ÎN LOCALITĂȚILE URBANE ȘI RURALE ȘI CELE DE ÎNTREȚINERE A CĂINILOR, PISICILOR ȘI ALTOR ANIMALE	109
3.1.5. CALIFICAREA ERONATĂ A FAPTELOR CONTRAVENȚIONALE.....	113

3.1.6. DUBLA COMPETENȚĂ DE CONSTATARE A UNOR CONTRAVENȚII ADMITE ÎNCĂLCAREA DREPTULUI DE A NU FI URMĂRIT SAU SANȚIONAT DE MAI MULTE ORI PENTRU ACEEAȘI FAPTĂ (non bis in idem).....	116
3.1.7. NEEEXECUTAREA DE CĂTRE PRETURILE DE SECTOR A OBLIGAȚIEI DE ACTUALIZARE/ELABORARE A SCHEMELOR DE SALUBRIZARE ȘI AMENAJARE PENTRU PERSOANELE JURIDICE ȘI ASOCIAȚIILE DE LOCATARI.....	118
3.1.8. CONFLICTELE DE NORMĂ PRIVIND COMPETENȚA DE EXAMINARE A COMISIEI ADMINISTRATIVE ȘI CEA DE CONSTATARE ATRIBUITĂ APL ADMIT DEROGĂRI ȘI INTERPRETĂRI ABUZIVE, INCLUSIV POTENȚIALE RISCURI DE CORUPȚIE.....	121
IV. DESCRIEREA RISCURILOR.....	137
V. RECOMANDĂRI:.....	138

ABREVIERI ȘI ACRONIME

ANSC	Agencia Națională pentru Soluționarea Contestațiilor
ANI	Autoritatea Națională de Integritate
APL	Administrația Publică Locală
BAP	Buletinul achizițiilor publice
CNA	Centrul Național Anticorupție
CC	Cod Contravențional
CA	Cod Administrativ
CMC	Consiliul Municipal Chișinău
CIM	Control Intern Managerial
DGLCA	Direcția Generală Locativ Comunală și Amenajare
HG	Hotărârea Guvernului
HP	Hotărârea Parlamentului
MAI	Ministerul Afacerilor Interne
MF	Ministerul Finanțelor
P-V	Proces Verbal
SNCI	Standarde Naționale de Control Intern
PNIA	Program național de integritate și anticorupție
alin.	alineat
art.	articol
lit.	litera
p. (pag.)	pagina

REZUMAT EXECUTIV

Preturile de sector ale municipiului Chișinău, reprezintă structuri funcționale care asistă pretorul în exercitarea atribuțiilor sale stabilite în temeiul *Legii nr.136/2016 „privind statutul municipiului Chișinău”* și își desfășoară activitatea în baza *Regulamentului de organizare și funcționare a preturii*¹.

Preturile de sector au statut de persoană juridică de drept public, dispun de stampilă cu Stema de Stat a Republicii Moldova, de conturi trezoreriale, de mijloace financiare și materiale alocate din bugetul municipal, precum și alte atribute specifice stabilite prin lege.

SE RETINE!

CNA a efectuat o evaluare complexă (sectorială) privind integritatea instituțională a entităților de interes public ale administrației publice locale a mun. Chișinău, parte componentă a căreia este Primăria municipiului Chișinău, Preturile de sector ale municipiului Chișinău și Direcțiile Generale aflate în subordinea Consiliului Municipal Chișinău (*inclusiv subdiviziunile acestora*), rezultatele căreia au fost reflectate în 3 rapoarte separate.

Evaluarea integrității instituționale în cadrul **Preturilor de sector ale municipiului Chișinău** a fost realizată în condițiile *Legii privind evaluarea integrității instituționale nr.325 din 23.12.2013* și a *Metodologiei aprobată prin Ordinul nr.50/2018*, și a **inclus etapa de testare a integrității profesionale a agenților publici**.

Scopul acestui proces constă în **identificarea și evaluarea riscurilor de corupție**, precum și oferirea **recomandărilor** de diminuare sau înlăturare a riscurilor de corupție în activitatea **Preturile de sector ale municipiului Chișinău**, dar și sporirea responsabilității conducătorilor pentru consolidarea climatului de integritate instituțională.

Rezultatele testelor de integritate profesională aplicate în cadrul Preturilor de sector ale mun. Chișinău, ne confirmă despre **probabilitatea de implicare a unor agenți publici în manifestări de corupție sau nedenunțarea imediată a oricărei tentative de implicare în manifestări de corupție**.

Aceste rezultate au fost determinate în mod prioritar de **factorii de risc individuali** precum lipsa de integritate profesională, necunoașterea cadrului normativ în domeniul integrității și anticorupție, precum și unii **factori de risc organizaționali** cum ar fi lipsa

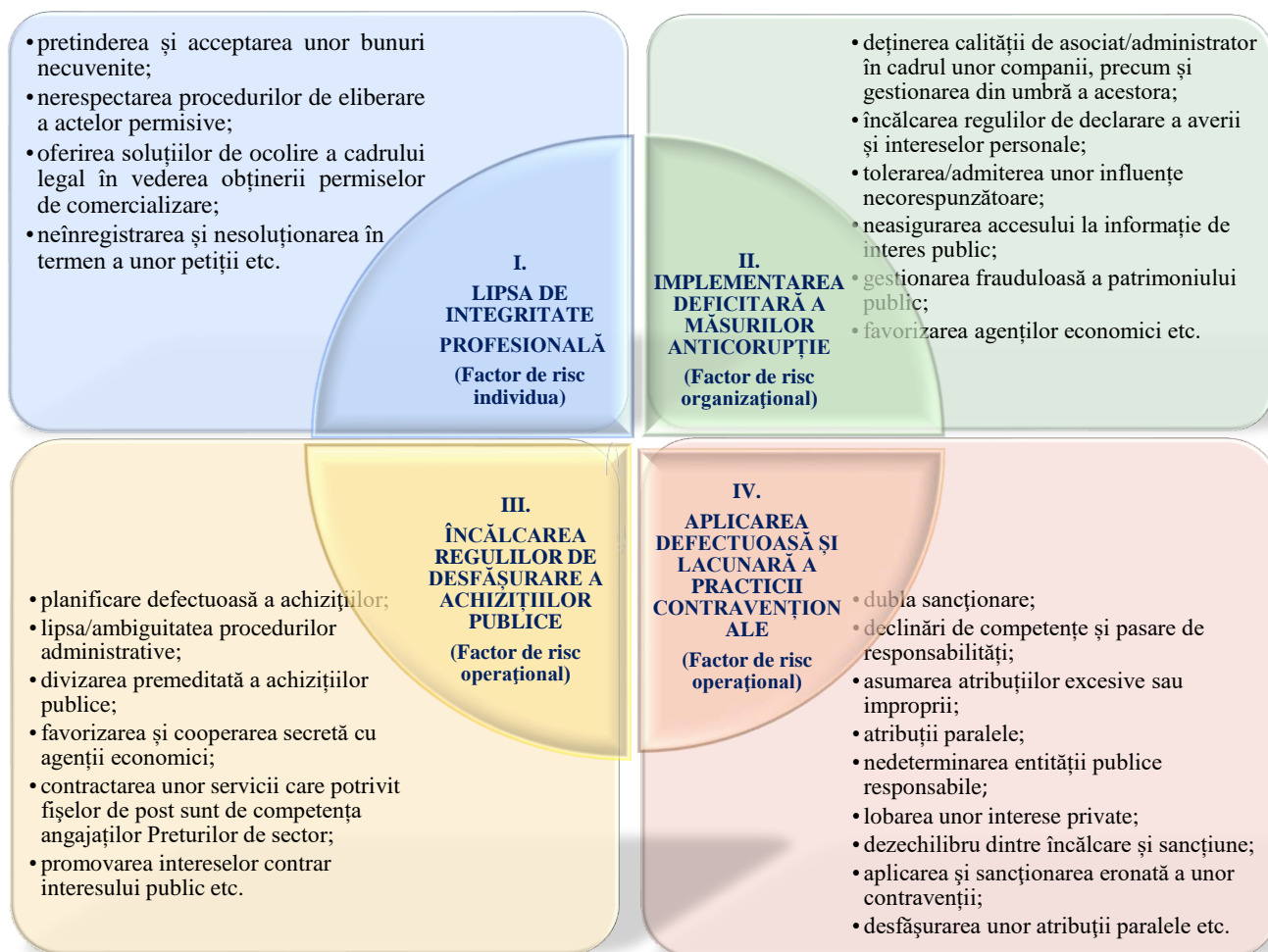
¹ Regulamentul de organizare și funcționare a Preturilor de sector aprobat prin Decizia CMC nr. 4/4 din 13.12.2019;

controlului intern managerial și a proceselor de supraveghere, tolerarea unor abateri admise în acest sens.

Incidentele de integritate analizate marchează rezistența redusă la corupție a unor agenți publici din cadrul Preturilor de sector ale mun. Chișinău, care sunt determinate de *lipsa/ambiguitatea politicilor instituționale în domeniul integrității și anticorupție, necunoașterea și interpretarea eronată a legii în cadrul procedurilor contravenționale, pregătirea profesionale insuficientă/necesară, planificarea și gestionarea ineficientă a resurselor financiare publice etc.*

De remarcat, că urmare a evaluării integrității instituționale în cadrul Preturilor de sector ale mun. Chișinău, au fost evidențiate **4 categorii de factori de risc** care pot alimenta și genera unele riscuri tipice și specifice corupției, după cum urmează:

FACTORII DE RISC GENERALI ȘI SPECIFICI CARE POT ADMITE MATERIALIZAREA UNOR RISCURI DE FRAUDĂ ȘI CORUPȚIE:

În rezultatul aplicării instrumentului de evaluare a integrității instituționale în cadrul Preturilor de sector ale mun. Chișinău, au fost identificate o serie de riscuri tipice și specifice corupției, și anume: **riscul coruperii active/pasive, riscul abuzului/depășirii atribuțiilor de serviciu; riscul încălcării regimului juridic al declarării averilor și intereselor personale; riscul favoritismului; riscul trucării licitațiilor publice; riscul gestionării netransparente și iresponsabile a patrimoniului public; riscul delapidării fondurilor și/sau a patrimoniului; riscul admiterii unor influențe necorespunzătoare etc.**

Multitudinea riscurilor enunțate supra, sunt generate de factori de risc interni, externi, operaționali și individuali care pot admite, încuraja și provoca apariția manifestărilor de corupție la organizarea și desfășurarea proceselor de lucru din cadrul Preturilor de sector ale mun. Chișinău.

I. VULNERABILITĂȚI ȘI LIPSA DE INTEGRITATE PROFESIONALĂ *(factori de riscuri constatați urmare a desfășurării testării integrității profesionale)*

- 1. Pretinderea și acceptarea unor bunuri sau remunerații ilicite în cadrul exercitării atribuțiilor de serviciu;**
- 2. Oferirea agenților economici a unor soluții de ocolire a cadrului legal în vederea obținerii permiselor de comercializare;**
- 3. Încălcarea procedurii de eliberare a permiselor de comercializare, urmare a lipsei/ambiguității procedurilor administrative privind condițiile de desfășurare a activităților de comerț și eliberarea permiselor de acces;**
- 4. Insuficiența mecanismelor de control și supraveghere privind contracararea comerțului stradal;**
- 5. Neînregistrarea și nesoluționarea în termen a petițiilor, acțiuni care contravin cu prevederile Codului administrativ;**
- 6. Nedenunțarea tentativelor de implicare în actele de corupție, obligație care derivă din Legea integrității și Legea privind evaluarea integrității instituționale.**

II. IMPLEMENTAREA DEFICITARĂ A MĂSURILOR ANTICORUPȚIE

- 1. Deținerea de către agenții publici a calității de administrator în cadrul unor companii naționale și străine;**
- 2. Premise/suspiciuni privind gestionarea „din umbră” a activității economice a unor companii de către anumiți agenți publici din cadrul Preturilor de sector, care dețin funcții de demnitate publică.** Mai mult, aceste companii fondate/administrate de către unele rude/persoane apropiate au încheiate multiple contracte directe cu unele entități din subordinea APL a mun. Chișinău, în lipsa unor proceduri transparente. Astfel, persistă riscul gestionării ineficiente a banilor publici, inclusiv riscul favorizării acestor companii.

3. **Admiterea și tolerarea unor premise/circumstanțe de favorizare a unor agenți economici** la câștigarea mai multor achiziții publice organizate de întreprinderile municipale din subordinea Primăriei mun. Chișinău, care sunt fondate și administrate de către persoane aflate în relație de afinitate cu anumiți angajați ai Preturilor de sector.
4. **Încălcarea regulilor de declarare a averii și intereselor personale**, atât de către conducătorii entităților (*fapt constatat inclusiv de către ANI*), cât și de către funcționarii publici;
5. **Activitatea formală a Comisiilor de disciplină și neluarea măsurilor** în sensul constatării unor abateri în cadrul exercitării atribuțiilor de serviciu, fapt ce poate admite potențiale abuzuri din partea unor agenți publici, inclusiv tolerarea unor abateri disciplinare;
6. **Aprobarea de către Comisiile administrative a unor decizii inechitabile și neuniforme** în coraport cu contravenientul, creând un **dezechilibru dintre încălcare și sancțiune**;
7. **Adoptarea unor decizii excesive de către Comisiile administrative** în baza unor P-V contravenționale încheiate abuziv. Practici, care pot fi asociate cu riscul admiterii, tolerării și neraportării unor potențiale influențe necorespunzătoare sau riscul abuzului de serviciu;
8. **Planificarea și gestionarea inefficientă a resurselor financiare publice**, desfășurarea neconformă a procedurilor de achiziții publice etc.

III. APLICAREA DEFECTUOASĂ ȘI LACUNARĂ A PRACTICII CONTRAVENȚIONALE

---

1. **Neintegrarea în *Sistemul informațional automatizat de evidență a contravențiilor, a cauzelor contravenționale și a persoanelor care au săvârșit contravenții (SIA)* a contravențiilor constatate de către APL și nevalorificarea potențialului SIA.** La caz, se evidențiază organizarea neconformă a proceselor de sistematizare a informațiilor contravenționale prin neintroducerea informațiilor cu privire la contravenții în SIA, precum și **dezinteresul în soluționarea** deficiențelor care limitează introducerea informațiilor în Sistem;
2. **Sanționarea dublă a unor agenți economici pentru aceeași faptă**, astfel, încălcând principiul individualizării răspunderii contravenționale și dreptul de a nu fi urmărit sau sancționat de mai multe ori pentru aceeași faptă. Practică care poate fi asociată cu riscul intimidării unor agenți economici sau aplicării abuzive a unor sancțiuni;
3. **Declinări de competențe în constatarea contravențiilor și pasarea** responsabilităților altor organe de drept. Asumarea atribuțiilor excesive/improprii și examinarea unor contravenții de către Comisiile administrative care nu sunt de competența sa;

4. **Acordarea unor atribuții excesive, improprii sau contrare statutului entității** publice privind atribuirea competenței de examinare a *contravenției prevăzute la art.238 alin.2) CC – staționarea sau parcare în locuri interzise*. Astfel, se menționează că *Legea nr.436/2006 privind administrația publică locală* nu determină competența APL/Primarului de realizare a controlului în traficul rutier, inclusiv de sancționare a conducătorilor auto pentru staționarea sau parcare în locuri interzise. Mai mult, potrivit art.7 lit.c) din *Legea nr.131/2007*, asigurarea dirijării, supravegherii și controlului traficului rutier sunt desfășurate de către MAI. Autoritatea publică locală în acest caz are rolul de a asigura securitatea traficului rutier și pietonal prin organizarea circulației transportului, prin întreținerea drumurilor, podurilor și instalarea semnelor rutiere în raza teritoriului administrat, nu și de sancționare;
5. **Calificarea eronată** de către agenții constatatori a unor fapte contravenționale, interpretarea extensivă/defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii contravenționale. Factorii de risc enumerați, asociați cu pregătirea juridică inefficientă a agenților constatatori pot admite potențiale abuzuri sau intimidări;
6. **Sanționarea abuzivă a agenților economici pe faptul comiterii contravenției** cu privire la *încălcarea regulilor de asigurare a curățeniei în localitățile urbane și rurale*, prevăzute de art.181 CC, în lipsa schemelor de salubritate și amenajare a teritoriului adiacent. Practică lacunară generată de ambiguitatea procesului de lucru cu privire la actualizarea/elaborarea schemelor de salubritate și amenajare pentru persoanele juridice și asociațiile de locatari, inclusiv de ambiguitatea mecanismelor de aplicare;
7. **Întocmirea abuzivă a unor procese verbale contravenționale de către ÎMGFL-uri**, or potrivit legislației în vigoare, aceștia nu sunt investiți cu asemenea atribuții;
9. Consemnarea necorespunzătoare a faptelor în P-V contravențional, fapt care duce la nulitatea procesului-verbal cu privire la contravenție și prejudiciază calitatea **înfăptuirii justiției** etc.

IV. ÎNCĂLCAREA REGULILOR DE INIȚIERE ȘI DESFĂȘURARE A PROCEDURILOR DE ACHIZIȚII PUBLICE

---

1. **Planificarea defectuoasă și lacunară a procedurilor de achiziții publice**, inclusiv prin selectarea necorespunzătoare a procedurii de achiziții publice;
2. **Modificarea nejustificată a valorii achizițiilor planificate** prin substituirea excesivă a unor sintagme referitoare la suma planificată. Practică care admite majorarea substanțială a valorii unor contracte prin substituirea unor sintagme cu privire la suma achizițiilor planificate (*ex. în baza Dispoziției unui Pretor de sector a fost substituită sintagma de „199 000” lei în „300 000” lei*);

3. **Utilizarea Acordurilor adiționale drept mijloc de majorare premeditară a prețurilor contractelor inițiale**, fapt care poate prejudicia legitimitatea achiziției desfășurate;
4. **Posibile aranjări de licitații prin stabilirea unor specificații tehnice în caietele de sarcini care admit favorizarea anumitor agenți economici;**
5. **Divizarea procedurilor de achiziții publice în vederea eludării procedurilor transparente și concurențiale;**
6. **Achiziționarea serviciului de pregătire a documentației pentru achiziții publice în lipsa unui *Regulament privind selectarea/contractarea furnizorilor de servicii de achiziții publice* aprobat în acest sens, cu încălcarea pragului valoric la încheierea contractelor directe, prevăzut la pct.6 din HG nr.870/2022.** De menționat că, potrivit informațiilor publicate pe pagina web a Agenției Achiziții Publice, autoritățile nu pot contracta asemenea servicii urmare a faptului că până la moment nu a fost aprobat un Regulament în acest sens, în conformitate cu art.14 alin.(3) din Legea nr.131/2015.
7. **Achiziționarea unor servicii care potrivit actelor normative interne țin de responsabilitatea unor subdiviziuni ale Preturilor de sector.** Astfel, *pentru anul 2023, Pretura sectorului Ciocana a planificat achiziționarea serviciilor concertistice, servicii de protocol, servicii de arhivare, servicii pentru prestarea serviciilor de achiziții publice în sumă totală de 391 000 lei, sarcini care țin de atribuțiile de bază a Secției cultură, tineret și sport; Serviciul audiență și secretariat; Serviciul juridic/contabil.*
8. **Atribuirea/delegarea unor sarcini către anumite persoane terțe în baza unor contracte civile (prestări servicii), deși acestea sunt prevăzute de fișele de post ale unor categorii de angajați.** Astfel, *în perioada anilor 2022-2023, Pretura sectorului Centru a achiziționat în baza unui contract de prestări servicii „serviciile de pregătire a documentației pentru achiziții publice”, deși potrivit fișei de post, unii agenți publici din cadrul Preturii de sector sunt responsabili de aceste atribuții/sarcini.* Astfel, se prezumă că Pretura sectorului Centru a achiziționat servicii care urmau a fi realizate de către angajații săi. Practica dată se constată a fi una vicioasă și poate fi asociată cu riscul gestionării ineficiente și frauduloase a mijloacelor din bugetul municipal.

Integritatea instituțională, ca parte a culturii organizaționale a Preturilor de sector ale mun. Chișinău, poate fi asigurată doar prin realizarea unor acțiuni complexe ce vizează cu precădere abordarea managerială pro-integritate, dezvoltarea de politici instituționale anticorupție, revizuirea cadrului normativ, ajustarea reglementărilor interne și responsabilizarea personalului, netolerarea unor incidente de integritate, precum și sancționarea abaterilor disciplinare admise.

ASPECTE METODOLOGICE

Evaluarea integrității instituționale în cadrul **Preturilor de sector ale mun. Chișinău**, a fost realizată în contextul aspectelor metodologice prevăzute în *Legea nr.325/23.12.2013 privind evaluarea integrității instituționale*, precum și în baza *Metodologiei de identificare a riscurilor de corupție în cadrul entităților publice, de identificare a agenților publici expuși acestor riscuri și de analiză a factorilor de risc care le generează*, aprobată prin Ordinul directorului CNA nr.50 din 20.03.2018 și a cuprins **etapa de testare a integrității profesionale.**

Astfel, evaluarea integrității instituționale a fost realizată în baza **următoarelor criterii:**

1. DESFĂȘURAREA ACTIVITĂȚILOR VULNERABILE LA CORUPȚIE:

Activitățile vulnerabile la corupție în cadrul Preturilor de sector ale mun. Chișinău derivă atât din **atribuțiile de punere în aplicare a legii** (*control, supraveghere, constatare de conformitate sau încălcare a legii, aplicare de sancțiuni*), cât și din **atribuțiile de bază ale pretorului, și anume:** *asigurarea executării deciziilor CMC; asigurarea bunei funcționări a serviciilor publice descentralizate de sector; participarea la întocmirea proiectului bugetului municipal; coordonarea activităților ce țin de dezvoltarea social-economică a sectorului; contribuirea la asigurarea colectării taxelor și impozitelor locale de la contribuabilii din sector; exercitarea controlului legalității construcțiilor de sector; constatarea și dispune demontarea și evacuarea obiectelor și instalațiilor amplasate ilegal; unităților mobile de orice tip, neautorizate; elaborarea și coordonarea schemele de amplasare a unităților comerciale, unităților mobile și teraselor de vară; verificarea respectării cerințelor în domeniul urbanismului, amenajării teritoriului și construcțiilor; coordonarea amplasării parcărilor autor etc.*

NOTĂ!

Potrivit *art.23 a Legii nr. 136/2016*, **Pretura** este structura funcțională care asistă **Pretorul** în exercitarea atribuțiilor sale, stabilite în temeiul prezentei legi, și își desfășoară activitatea în baza regulamentului de organizare și funcționare a preturii.

Astfel, se atestă că activitățile ce rezultă din atribuțiile Pretorului, respectiv a Preturii de sector ca structură care asistă Pretorul în exercitarea atribuțiilor sale, **sunt activități vulnerabile la corupție.**

2. CRITERIUL CONTACTULUI CU POPULAȚIA:

Criteriul contactului cu populația rezultă atât din **atribuțiile** Preturilor de sector, cât și din **serviciile** pe care acestea le oferă cetățenilor, cum ar fi: *constatarea contravențiilor; întocmirea schemelor de salubritate; eliberarea permiselor de comercializare; eliberarea schemelor de amplasament; eliberarea certificatului de componență a familiei, eliberarea autorizațiilor de funcționare în cadrul iarmarocului etc.*

Respectiv, atribuțiile și serviciile oferite de către Preturile de sector implică un **contact frecvent și direct cu cetățenii/agenți economici** în procesul desfășurării activităților sale. Conform criteriului dat, comunicarea agent public-cetățean este directă, față în față, deseori cu ieșiri în teritoriu, acest fapt fiind nemediat, produs într-un cerc foarte îngust.

Astfel, în vederea facilitării obținerii unui serviciu sau determinării agentului public de a exercita conform atribuțiile de serviciu, **cetățenii pot fie constrânși, ori predispuși benevol să admită plata unor sume informale sau oferirea unor mulțumiri/beneficii.**

3. CRITERIUL STATISTIC:

Probabilitatea înaltă de materializare a riscurilor de fraudă și corupție în cadrul Preturilor de sector ale mun. Chișinău pe cazurile difuzate în mass-media și investigații jurnalistice cu privire la implicarea agenților publici (*în special cei cu funcție de conducere*) din cadrul entităților supuse evaluării.

4. NEASIGURAREA CLIMATULUI DE INTEGRITATE INSTITUȚIONALĂ:

În baza criteriului dat sunt selectate entitățile publice în cadrul cărora nu se asigură sau se asigură parțial climatul de integritate instituțională.

Ca urmare a vizualizării paginilor web ale Preturilor de sector ale mun. Chișinău (*Centru, Buiucani, Botanica, Ciocana, Rîșcani*), **se constată următoarele carente cu privire la:**

- 1. asigurarea transparenței procesului de angajare** (*nu sunt respectate etapele concursului public, nu se publică informații cu privire la rezultatele concursului, nu se solicită caziere privind integritatea profesională*);
- 2. regimul juridic al declarării averii și intereselor persoanele** (*declarații anuale/la angajare/la eliberare nedepuse; declarații depuse tardiv; încălcarea restricțiilor la primirea, folosirea, înstrăinarea și transmiterea în folosință a bunurilor; riscuri de omitere a informațiilor în declarație fie introducerea informațiilor neveridice*);

3. **regimul juridic al conflictelor de interese** (*lipsesc Registrele declarațiilor privind conflictele de interese*);
4. **regimul juridic a cadourilor** (*lipsesc Registrul de evidență a cadourilor admisibile și Registrul de evidență a cadourilor inadmisibile*);
5. **neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare** (*lipsesc Registrele de evidență al cazurilor de influență necorespunzătoare, precum și reguli de organizare a activităților de denunțare și tratare a influențelor necorespunzătoare*);
6. **neadmiterea, denunțarea manifestărilor de corupție și protecția avertizorilor de integritate** (*lipsesc Registrele dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate, precum și Procedura de examinare și raportare internă a dezvăluirilor practicilor ilegale*);
7. **asigurarea accesului la informații de interes public** (*lipsa cunoașterii cadrului legal în domeniu de către agenți publici, confundarea accesului la informație cu petițiile, fapt ce generează tergiversări în răspunsuri sau solicitări fără răspuns*);
8. **gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile** (*nepublicarea Planurilor pentru achiziții și modificărilor acestora, a Rapoartelor de monitorizare a achizițiilor; netransparentizarea procedurilor de achiziție de valoare mică; planificare deficicientă și neargumentată a achizițiilor*);
9. **respectarea normelor de etică și deontologie** (*nu sunt instituite, implementate și publicate normele de etică și deontologie*).

Pe parcursul evaluării integrității instituționale au fost analizați și descriși următorii factori de risc:

Factori de risc externi (se află în afara controlului entității publice) – la acest tip de factori se specifică în principal deficiențele cadrului normativ aferent activităților desfășurate de entitățile evaluate, cadrul normativ învechit, deficitar la aplicare, dublări de competențe, terminologie neuniformizată, lacune de drept, precum și concurență de norme.

Factori de risc aferenți procesului de lucru (operaționali) - se referă preponderent la lipsa de proceduri sau procese neconforme, organizarea deficitară a procesului de lucru, mecanisme de control și supraveghere ineficiente.

Factori de risc interni (aflați sub controlul entității) – se referă la anumite deficiențe în implementarea mecanismelor anticorupție în cadrul entității și a sistemului de control public intern.

Factori de risc individuali (personali) – se raportează la lipsa integrității profesionale, inclusiv la pregătirea profesională insuficientă atât în domeniul de activitate cât și în domeniul integrității și anticorupție.

În procesul de evaluare au fost aplicate diferite tehnici de colectare și analiză a informațiilor, inclusiv aplicate proceduri analitice de obținere a informațiilor privind existența riscurilor de corupție, accentul fiind plasat pe următoarele componente:

- Elaborarea și remiterea spre completare a unui inventar al măsurilor anticorupție în vederea aprecierii nivelului de implementare a politicilor anticorupție și asigurare a climatului de integritate;
- Evaluarea anticorupție a cadrului normativ/departamental aferent activității entității publice, precum și formularea de recomandări în vederea îmbunătățirii acestuia și excluderii factorilor de risc identificați;
- Evaluarea și descrierea detaliată a activităților vulnerabile selectate, precum și evaluarea factorilor și riscurilor de corupție identificați;
- Efectuarea vizitelor de documentare și interviuarea persoanelor responsabile de procesele de lucru evaluate;
- Analiza publicațiilor din mass media și investigațiilor jurnalistice și a portalului declarațiilor (ani.md) etc.;
- Studierea rapoartelor de audit extern/intern, cu privire la activitatea entității publice evaluate;
- Analizate rapoartele Curții de Conturi etc.

I. ANALIZA INCIDENTELOR DE INTEGRITATE, REZULTATELE TESTELOR DE INTEGRITATE PROFESIONALĂ

Pentru menținerea unui climat de integritate instituțională, entitatea publică trebuie să manifeste **intoleranță față de incidentele** de integritate, în condițiile reglementate de *art.19 din Legea nr.82/2017*.

Astfel, potrivit *art.19 alin.(1) din Legea nr.82/2017*, conducătorii entităților publice și agenții publici **asigură credibilitatea și susținerea publică a mandatului entității** din care fac parte prin manifestarea spiritului de intoleranță față de incidentele de integritate în cadrul entităților publice.

Totodată, în corespundere cu *art.19 alin.(2) lit.d) din Legea nr.82/2017* **conducătorul entității publice are obligația de a asigura sancționarea disciplinară** a tuturor incidentelor de integritate ce constituie abateri disciplinare admise de agenții publici.

Incident de integritate în conformitate cu *art.3 din Legea nr.82/2017* reprezintă manifestare de corupție produsă în împrejurări reale, altă manifestare similară manifestării de corupție, produsă în cadrul unui test de integritate profesională.

SE RETINE!

Analiza incidentelor de integritate permite identificarea și analiza *factorilor ce au condiționat materializarea riscurilor de corupție*, inclusiv determinarea deficiențelor în organizarea proceselor operaționale desfășurate, precum și lacune ale sistemului instituțional de integritate.

De menționat, că procesul de evaluare a integrității instituționale efectuat în cadrul administrației publice locale, la caz Preturile de sector, a inclus etapa **testării integrității profesionale a agenților publici**.

În continuare, sunt expuse constatările și concluziile obținute ca urmare a analizei rezultatelor testării integrității profesionale efectuate de CNA.

Testarea integrității profesionale a agenților publici, **este o etapă facultativă** a procesului de evaluare a integrității instituționale, efectuată de către CNA în limitele cerințelor *Legii nr.325/2013 privind evaluarea integrității instituționale*.

Aplicarea exercițiului de **testare a integrității profesionale** în entitățile evaluate a fost dispusă prin *Decizia de inițiere a testării integrității profesionale aprobată la 01.11.2022 și autorizată prin Încheierea judecătorului din 07.11.2022*.

Selectarea categoriei agenților publici care au fost supuși testării integrității profesionale s-a efectuat **în baza analizei riscurilor și vulnerabilităților de corupție**, stabilite din sesizările primite de către CNA, informații transmise de cetățeni, materialele mass-media, sursele analitice (*rapoarte, studii, sondaje, indicatori, etc.*).

Astfel, în calitate de subiecți supuși testelor de integritate au fost selectate **următoarele categorii** de agenți publici:

1. Agenți publici implicați în procesul decizional;
2. Agenți publici implicați în procesul de gestionare a fondurilor și a patrimoniului entității;
3. Agenți publici investiți cu funcții de control și supraveghere;
4. Agenți publici implicați în procesul de achiziții publice.

Pentru asigurarea obiectivelor testării integrității profesionale a agenților publici, au fost planificate activități prin care au fost create situații virtuale, simulate, similare celor din activitatea de serviciu ale agenților publici, condiționate de activitatea și comportamentul lor, în vederea urmăririi pasive și stabilirii reacției și a conduitei persoanelor testate.

OBIECTIVELE TESTĂRII INTEGRITĂȚII PROFESIONALE!

Stabilirea respectării de către agentul public a obligațiilor prevăzute în *art.7 alin.(2) lit. a-c) al Legii nr.325/2013*, cum ar fi: *neadmiterea manifestărilor de corupție; denunțarea imediată organelor competente a oricărei tentative de a fi implicați în manifestări de corupție; denunțarea imediată a influențelor necorespunzătoare, declararea cadourilor și conflictului de interese în conformitate cu legislația în vigoare.*

Potrivit Raportului privind **rezultatele testării integrității profesionale în cadrul Preturilor de sector ale mun. Chișinău** au fost constatate următoarele comportamente și acțiuni ale agenților publici, cu descrierea ulterioară a acestora:

REZULTATUL TESTULUI	PRETURA DE SECTOR					
	CENTRU	BUIUCANI	RÎȘCANI	CIOCANA	BOTANICA	TOTAL
POZITIV		1	1	1	2	5
NEGATIV	1		1	2	4	8
NECONCLUDENT	4	2	3	5	5	19

SE RETINE!

Potrivit *art.17 alin.1) din Legea nr.325/2013*, rezultatul testului de integritate profesională este **apreciat drept:**

a) pozitiv – dacă agentul public testat a dat dovadă de integritate profesională, respectând obligațiile prevăzute la *art.7 alin.(2) lit. a)–c)*;

b) negativ – dacă agentul public testat nu a respectat obligațiile prevăzute la *art.7 alin. (2) lit. a)–c)*;

c) neconcludent – dacă comportamentul agentului public testat nu permite aprecierea rezultatului testului nici ca pozitiv, nici ca negativ, precum și în situațiile în care testul de integritate profesională a fost realizat cu încălcarea prevederilor prezentei legi.

- 1. Agentul public cu funcție de execuție responsabil de domeniu social-economic din cadrul Preturii sectorului Botanica și colegul acestuia, cu funcție de execuție din cadrul aceleiași Preturi, au înregistrat rezultate negative la testul de integritate profesională ca urmare a nerespectării obligației de **neadmitere a manifestărilor de corupție**. Astfel, încălcând prevederile *art.7 alin.(2) lit. a) al Legii nr.325/2013 privind evaluarea integrității instituționale*.**

DIN SPEȚĂ:

*Agentul public având în examinare cererea privind eliberarea permisului pentru comercializarea brazilor, a întrebat testorul de câți brazi dispune și ce va face cu ei dacă nu obține permisul de comercializare, **precizând că poate găsi motive pentru a nu-i elibera permisul.***

*Urmare a primirii permisului de comercializare, testorul a întrebat dacă poate să-i ofere **un brad cadou** drept recompensă. Agentul public a acceptat și i-a comunicat colegului său adresa de unde să preia bradul, ultimul confirmând că se v-a apropia la adresa indicată.*

SE RETINE!

Permisul de acces pentru comercializarea brazilor la caz a fost eliberat de către agentul public **fără a fi prezentate actele de proveniență a mărfii**, or în ziua eliberării permisului agentul public a întrebat de proveniența mărfii și a solicitat ulterioara lor prezentare pentru anexare la materiale.

Totodată, se reține că deși *Legea nr.231/2010 cu privire la comerțul interior și Regulamentul de desfășurare a activității de comerț în mun. Chișinău*, **nu stabilesc careva limite cu privire la numărul adreselor solicitate privind comercializarea**, însă în cadrul târgurilor sezoniere, tematice, numărul locurilor este limitat. Or, autoritatea publică **repartizează locurile solidar**, astfel numărul locurilor oferite **rămâne la discreția autorității**.

Analizând rezultatele testului de integritate profesională se atestă că fapta admisă a fost condiționată în mod prioritar de unii factorii de risc individuali, cât și organizaționali, precum lipsa de integritate și necunoașterea cadrului normativ în domeniul integrității și anticorupție.

NOTĂ!

Referindu-ne la factorii de risc organizaționali, urmează de menționat că urmare a examinării Dispoziției Primarului nr.579-d din 28.11.2022 „cu privire la comercializarea brazilor în perioada sărbătorilor de iarnă 2022-2023”, se atestă că prin respectiva dispoziție s-a **dispus asigurarea de către Preturile de sector stabilirea condițiilor de desfășurare** a activităților de comerț și eliberarea permiselor de acces. *Vezi mai jos extras din dispoziția nr. 579-d din 28.11.2022.*

3. Preturile de sector (dnii [redacted])

[redacted] vor asigura:

3.1. Stabilirea condițiilor de desfășurare a activităților de comerț și locurile de amplasare a unităților de comercializare a brazilor pe amplasamentele indicate în anexa la prezenta dispoziție;

3.2. Eliberarea permiselor de acces pentru desfășurarea activităților indicate la pct. 1 al prezentei dispoziții, doar pentru persoanele juridice și fizice înregistrate în modul stabilit de legislație, **conform ordinii solicitărilor parvenite** de la aceștia și numărul de locuri disponibile, începând cu data emiterii prezentei dispoziții;

În această ordine de idei, se remarcă că **doar Pretura sectorului Centru** a emis o dispoziție² în acest sens privind stabilirea condițiilor de desfășurare a activității de comerț, inclusiv a prevăzut actele necesare, obligațiile comercianților și a organului de control etc. Astfel, potrivit *pct. 4.1 din Dispoziția Pretorului sectorului Centru nr. 90-d din 30.11.2022 cu privire la comercializarea brazilor în perioada sărbătorilor de iarnă 2022-2023, solicitanții urmau să prezinte alături de cerere, copia certificatului de înregistrare, contractul de salubritate și actul care confirmă proveniența mărfii.*

În concluzie, lipsa unor reglementari clare privind condițiile de desfășurare a activității de comerț în perioada sărbătorilor de iarnă (în cazul dat a brazilor), inclusiv factorii de risc individuali precum lipsa de integritate profesională, a admis înregistrarea în cadrul Preturii sectorului Botanica a unor incidente de integritate produse în cadrul unor teste de integritate profesională.

I.I. Au înregistrat rezultate negative la testele de integritate profesională, încălcând prevederile art. 7 alin. 2 lit. b) al Legii nr.325/2013 privind evaluarea integrității instituționale, **și anume denunțarea imediată a oricărei tentative de a fi implicați**

² Dispoziția Pretorului 90-d din 30.11.2022 cu privire la comercializarea brazilor în perioada sărbătorilor de iarnă 2022-2023

în manifestări de corupție – 6 agenți publici din cadrul Preturilor de sector. Mai jos fiind prezentate câteva spețe în acest sens.

DIN SPEȚĂ:

*Exercitând-și atribuțiile de serviciu, agentul public cu funcție de execuție responsabil de domeniu social-economic din cadrul Preturii sectorului Centru, având în examinare cererea testorului privind eliberarea permisului de comercializare în cadrul târgului de iarnă, a informat solicitantul despre **necesitatea încheierii și prezentării contractului de salubritate** cu ÎMGFL pentru perioada comercializării.*

NOTĂ!

Potrivit pct.4.1 din Dispoziția Pretorului sectorului Centru nr. 90-d din 30.11.2022 „cu privire la comercializarea brazilor în perioada sărbătorilor de iarnă 2022-2023”, solicitanții urmau să prezinte la cerere, copia certificatului de înregistrare, actul care confirmă proveniența mărfii, precum și **contractul de salubritate**.

Cu toate acestea, contractul de salubritate așa și nu a fost prezentat, iar agentul public a eliberat permisul de comercializare solicitantului, astfel, încălcând normele pct.4.1 din Dispoziția Pretorului sectorului Centru nr. 90-d din 30.11.2022.

Urmare acestor împrejurări, agentul public a fost întrebat dacă este nevoie de careva contribuții sau dacă are nevoie de un brad, corespunzător acesta a comunicat că nu este nevoie de nimic.

Deși agentul public nu s-a implicat în manifestări de corupție, acesta nu a raportat despre tentativa de a fi implicat în acte de corupție.

Totodată, se evidențiază că în cadrul testului de integritate profesională, acesta a încălcat procedura de eliberare a permisului de comercializare.

DIN SPEȚĂ:

Exercitând-și atribuțiile de serviciu, agentul public cu funcție de conducere din cadrul unei dintre Preturile de sector, de comun cu un alt agent public cu funcție de conducere responsabil de domeniul contravențional, au oferit permisul de comercializare în lipsa actelor obligatorii necesare (contract de salubritate și actul de proveniență a mărfii). Corespunzător au fost întrebați dacă pentru privilegiile oferite este nevoie careva remunerări, ambii agenți publici au comunicat că nu este nevoie de nimic.

Deși agenții publici nu s-au implicat în acte de corupție, aceștia nu au raportat despre acest fapt în conformitate cu cerințele legislației în vigoare.

Analizând rezultatele testelor de integritate profesională, se atestă că pe lângă faptul că agenții publici nu raportează tentativa de a fi implicați în manifestări de corupție, aceștia încălcă procedura de eliberare a permisului de comercializare. Faptele admise fiind condiționate în mod prioritar de unii factorii de risc individuali, inclusiv

organizaționali, precum lipsa de integritate și necunoașterea cadrului normativ în domeniul integrității și anticorupție.

*Mai mult, referindu-ne la procedura de eliberare a permisului de comercializare, se atestă că **agenții publici, inclusiv cei cu funcție de conducere neglijează obligativitatea solicitării unor acte prevăzute a fi obligatorii în vederea obținerii permisului de comercializare.***

Rezultatele testelor de integritate profesională ne confirmă riscul **implicării unor agenți publici în manifestări de corupție, precum și neraportării tentativelor de implicare în manifestări de corupție, inclusiv riscul favorizării unor agenți economici.**

Suplimentar, se menționează că în cadrul desfășurării testelor de integritate profesională au fost depuse în adresa Preturii sectorului Rîșcani 3 petiții. În aceste cazuri, petiționarilor nu le-au fost oferite careva răspunsuri timp de 2 luni, fapt care contravine expres cu legislația în vigoare.

SE REȚINE!

*Potrivit art.60 alin.1) Cod Administrativ, termenul general în care o procedură administrativă trebuie finalizată este de **30 de zile**, dacă legea nu prevede altfel.*

*În conformitate cu art.71 alin.1) Cod contravențional, **încălcarea intenționată a dispozițiilor legale privind accesul la informație sau a celor cu privire la petiționare se sancționează cu amendă de la 9 la 15 unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 18 la 30 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.***

NOTĂ!

Suplimentar, se menționează că unii agenți publici cu funcție de conducere,³ sunt vizati inclusiv în cauze penale intentate pe faptul coruperii pasive.⁴

2. Au înregistrat rezultate pozitive ale testelor de integritate profesională, neimplicând-se în manifestări de corupție – 5 agenți publici în cadrul Preturilor de sector ale mun. Chișinău.

Urmare a analizei testelor de integritate, urmează de remarcat faptul că agenții publici au dat dovadă atât de integritate profesională, cât și de cunoaștere și respectare a cadrului normativ.

³ <https://stiri.md/article/social/sinilga-scolnic-pretorul-de-la-ciocana-prinsa-cu-avere-nejustificata>

⁴ https://www.zdg.md/importante/intimidari-si-acuzatii-de-coruptie-in-ograda-primariei-chisinau/?fbclid=IwAR1FKJokfWO2jhXiLRPSOxX_jUSO4YXvZPZm4pluuYg_mU01NXIMJTR6Z0

3. **Au înregistrat rezultate neconcludente al testului de integritate profesională – 19 de agenți publici din cadrul Preturilor de sector.**

Astfel, urmează de remarcat că deși testele de integritate profesională au fost apreciate ca fiind neconcludente, urmare a examinării acestora **au fost constatate unele încălcări și abateri procedurale admise de către agenții publici testați**, asupra cărora, urmează să se expună Comisiile de disciplină din cadrul Preturilor de sector.

Urmare a examinării testelor de integritate a celor 19 de agenți publici din cadrul Preturilor de sector apreciate ca neconcludente, au fost constatate următoarele **neconformități: *neimplicarea în acțiunile de constatare și contracararea comerțului desfășurat cu încălcarea legislației; eliberarea actelor permissive cu încălcarea procedurii stabilite; stabilirea unor cerințe specifice de favorizare a unor agenți economici etc.***

II. NIVELUL DE IMPLEMENTARE A MĂSURILOR ANTICORUPȚIE ÎN CADRUL PRETURILOR DE SECTOR ALE MUN. CHIȘINĂU

Evaluarea implementării măsurilor de asigurare a integrității instituționale în cadrul **Preturilor de sector ale mun. Chișinău** a fost realizată în contextul evaluării integrității instituționale la Primăria mun. Chișinău și entităților din subordinea APL, ținând cont de prevederile *Legii privind evaluarea integrității instituționale nr.325/2013* și *Legii integrității nr.82/2017*, a altor acte normative aferente, inclusiv a informațiilor prezentate de către entitățile evaluate.

Potrivit art.3 lit.a) a *Legii integrității nr.82/2017* statutul de **entitate publică** o are orice persoană juridică cu statut de autoritate publică, autoritate centrală, autoritate publică centrală de specialitate, autoritate publică locală, precum și de structură organizațională de pe lângă sau din sfera de competență a acestora. Iar persoana încadrată într-o entitate publică și care exercită o funcție publică este **agent public**.

Astfel, în corespundere cu Legea integrității totți agenții publici trebuie să cunoască, conștientizeze și să respecte prevederile legale care au drept scop asigurarea integrității profesionale și instituționale în cadrul entității publice în care activează.

SE RETINE!

Legea integrității instituționale **14 măsuri de asigurare a integrității instituționale** în vederea cultivării climatului de integritate instituțională.

Potrivit *art. 10 alin. (2) al Legii nr. 82/2017*, responsabilitatea pentru cultivarea integrității instituționale, aparține **conducătorului și fiecărui agent public**.

Totodată, alin.(4) al aceluiași articol, stipulează că **nerealizarea** măsurilor de asigurare a climatului de integritate instituțională **atrage răspunderea disciplinară**, indiferent de survenirea altor forme de răspundere juridică (*contravențională, penală*).

Suplimentar, se remarcă faptul că potrivit *art.43 alin.(1) al Legii nr.82/2017*, lipsa integrității în sectorul public conduce la **săvârșirea actelor de corupție și a celor conexe** acestora și atrage răspunderea, după caz, disciplinară, civilă, contravențională sau penală.

Mai mult, la art.313⁸ al Codului contravențional, este stipulat că **neluarea de către conducătorul entității publice a măsurilor de asigurare a integrității** în cadrul entității publice stabilite de *Legea integrității nr. 82/2017*, se sancționează cu amendă de la 120 la 200 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere cu sau fără

privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau de a deține anumite funcții pe un termen de la 6 luni la un an.

Totodată, referindu-ne în continuare la entitățile supuse evaluării, se remarcă că potrivit pct.11 lit. z³) a **Regulamentului de organizare și funcționare a preturilor de sector**⁵, **printre atribuțiile de bază a Pretorului se regăsește asigurarea cultivării integrității instituționale în cadrul Preturilor de sector, în conformitate cu prevederile Legii integrității nr. 82/2017.**

În continuare va fi analizat/apreciat **nivelul de implementare a măsurilor de asigurare a integrității instituționale** reglementate de art.10-24 din *Legea integrității nr.82/2017*, de către Preturile de sector ale mun. Chișinău.

2.1. ANGAJAREA ȘI PROMOVAREA AGENȚILOR PUBLICI ÎN BAZĂ DE MERIT ȘI INTEGRITATE PROFESIONALĂ

Potrivit art.11 alin.1) al Legii integrității nr.82/2017 „*Recrutarea și promovarea agenților în cadrul entității publice se efectuează **prin concurs public**, conform criteriilor transparente și obiective de selectare în bază de merit, calificare profesională, capacitate, competentă și integritate profesională, fără a admite favorizarea intereselor private și a oricăror forme de discriminare pe motiv de sex, rasă, limbă, religie, opinii politice sau orice altă opinie, origine națională sau socială, altor forme de discriminare, în conformitate cu prevederile legislației speciale care reglementează activitatea diferitor categorii de entități și agenți publici*”.

Prevederile art.11 alin.1) din *Legea integrității nr.82/2017* **nu se aplică** agenților publici care dețin o funcție electivă sau o funcție exclusiv politică și persoanelor din cabinetul persoanelor cu funcție de demnitate publică, a căror numire are loc prin exprimarea încrederii publice (alegeri generale sau locale) sau prin acordarea încrederii politice (numirea Guvernului, numirea persoanelor din cabinetul persoanelor cu funcție de demnitate publică). **Alte derogări de la prevederile acestui articol sînt permise doar în măsura în care sînt prevăzute de legislația specială care reglementează statutul diferitor categorii de agenți publici, fără a aduce atingere obligației de respectare a criteriului de selectare în bază de integritate profesională.**

În procesul de încadrare în cadrul entității publice angajatorul este obligat în temeiul art.11 din *Legea integrității nr.82/2017* și pct.11 din *HG nr.767/2014* să solicite **certificatul de cazier privind integritatea profesională.**

⁵ Regulamentului de organizare și funcționare a preturilor de sector aprobat prin Decizia CMC nr. 4/4 din 13.12.2019;

Cu atât mai mul că potrivit pct.3 din *Regulamentul cu privire la ținerea și utilizarea cazierului privind integritatea profesională a agenților publici aprobat prin HG nr.767/2014*, **scopul ținerii și utilizării cazierului privind integritatea profesională a agenților publici constă în evitarea încadrării în funcții publice a agenților publici care nu au dat dovadă de integritate profesională în cadrul testelor de integritate realizate.**

Suplimentar la cele scrise, se menționează că **procedura de angajare** pentru funcțiile publice din cadrul Preturilor de sector este stabilită prin *HG nr.201 din 11.03.2009 privind punerea în aplicare a prevederilor Legii nr.158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.*

Regulamentul cu privire la ocuparea funcției publice prin concurs aprobat prin HG nr. 201/2009, stabilește:

1. *procedura de organizare și desfășurare a concursului pentru ocuparea funcției publice (în continuare – concurs);*
2. *atribuțiile factorilor implicați în procesul de organizare și desfășurare a concursului;*
3. *modul de constituire și componența comisiilor de concurs.*

Mai jos, sunt redate informațiile prezentate de către Preturile de sector care atestă nivelul de implementare a politicii de angajare și promovare a agenților publici:

PRETURA DE SECTOR	SITUAȚIA CURENTĂ/INDICATORUL (perioada de referință anii 2022-2023)		
	Nr. concursuri organizate	Nr. persoane angajate	Nr. caziere solicitate ⁶
Centru	19	10	10
Ciocana	6	27	6
Rîșcani	14	14	12
Buiucani	5	5	0
Botanica	16	17	16

Analizând informațiile prezentate supra, evidențiem că în cadrul Preturii Ciocana numărul persoanelor angajate este unul mai mare în coraport cu numărul concursurilor organizate.

Mai mult, unele Preturi de sector au neglijat obligația de solicitare a certificatul de cazierul privind integritatea profesională în condițiile Legii integrității.

Certificatul de cazier privind integritatea profesională se solicită după depunerea setului de acte de către candidați pentru ocuparea funcțiilor vacante din cadrul entității.

⁶ **Certificatul de cazier privind integritatea profesională** atestă dacă persoana care candidează la funcția publică a fost sau nu supusă testului de integritate profesională și rezultatul obținut.

SE RETINE!

Cu referire la pct.7 din Regulamentul cu privire la ocuparea funcției publice prin concurs aprobat prin HG nr.201/2009, se menționează că „*Autoritatea publică organizatoare a concursului va publica **condițiile de desfășurare a concursului** pe portalul guvernamental al funcțiilor publice pentru ocuparea cărora autoritățile publice organizează concurs, **pe pagina web oficială** și, după caz, pe paginile oficiale din rețelele sociale ale autorității publice care a inițiat concursul, cu cel puțin 20 de zile înainte de data desfășurării concursului. Autoritățile publice pot publica condițiile de desfășurare a concursului pentru ocuparea funcției publice și într-o publicație periodică sau în alte mijloace de informare.*”

Totodată, potrivit pct.17 al aceluiași Regulament – „*în 3 zile lucrătoare de la expirarea termenului pentru depunerea dosarelor de concurs, comisia de concurs examinează dosarele candidaților și ia decizia cu privire la admiterea lor la concurs.*”

Secretarul comisiei de concurs **plasează lista candidaților admiși la concurs pe pagina web** și, după caz, pe paginile oficiale din rețelele sociale ale autorității publice, precum și comunică candidaților neadmiși la concurs motivul respingerii dosarului.”

Mai mult, în corespundere cu **pct. 18 a Regulamentului** prenotat se atestă că concursul pentru ocuparea funcției publice de conducere de nivel superior și pentru ocuparea funcției publice de conducere de conducător și adjunct al conducătorului organului din subordinea ministerelor și altor autorități administrative **include competiția dosarelor și interviul**, iar pentru ocuparea celorlalte funcții publice de conducere și a funcției publice de execuție – **proba scrisă și interviul**.

De asemenea, în conformitate cu prevederile **pct. 43 din Regulament** – „**Rezultatele concursului**, în termen de 5 zile lucrătoare de la promovarea concursului, **sînt plasate pe pagina web a autorității publice**.

Concomitent, candidații sînt anunțați personal despre rezultatele concursului prin e-mail/telefon.”

În contextul prevederilor stipulate supra, inclusiv urmare a examinării paginilor web ale celor 5 Preturi de sector, s-a constatat că doar Pretura sectorului Centru și Botanica s-a conformat în totalitate exigențelor cadrului legal instituit prin HG nr. 201/2009.

Mai jos se prezintă informațiile detaliate privind **deficiențele constatate** în cadrul fiecărei Preturi de sector privind procedura de angajare:

PRETURA DE SECTOR	Respectarea procedurii organizatorice privind desfășurarea concursului public (etapele și plasarea pe pagina web a entității a informației) (perioada de referință 2022-2023)			
	Publicarea Anunțului privind organizarea concursului	Publicarea listei candidaților admiși pentru susținerea probei scrise	Publicarea listei candidaților admiși pentru susținerea probei interviul	Publicarea anunțului privind învingătorul concursului
Centru	+	+	+	+
Ciocana	-	-	-	-
Rîșcani	+	+	+	-
Buiucani	-	-	-	-
Botanica	+	+	+	+

În contextul informațiilor prezentate supra, urmează de menționat că deși în perioada anilor 2022-2023 Pretura sectorului Ciocana a angajat 27 de persoane, iar Pretura sectorului Buiucani a angajat 4 persoane, **nici una din cele două entități menționate nu a publicat pe pagina web informații cu privire la desfășurarea concursului.**

Mai mult, pe parcursul anului 2024, Pretura sectorului Ciocana și Buiucani la compartimentul „*funcții vacante*”, s-a limita doar la publicarea **link-ului care face trimitere către pagina guvernamentală a funcțiilor publice, neglijând astfel normele cadrului legal, care prevede publicarea anunțurilor pe paginile entităților publice.**

Referindu-ne în continuare la respectarea exigențelor art. 18² lit. b) al *HG nr. 201/2009*, potrivit cărora în termen de cel mult 2 zile de la desfășurarea competiției dosarelor pentru candidații selectați, comisia de concurs solicită Centrului Național Anticorupție **certificatul de cazier privind integritatea profesională** – se atestă o respectare neuniformă.

Or, potrivit informațiilor prezentate cu privire la numărul certificatelor de cazier privind integritatea profesională a candidaților solicitate la angajare, se semnalează că până la momentul inițierii evaluării, **Pretura sectorului Buiucani nu a solicitat de la CNA nici un certificat de cazier privind integritatea profesională, deși era obligată să o facă.**

SE RETINE!

Potrivit *art. 11 alin.(2) lit. a) al Legii nr.82/2017* **conducătorul entității publice** are obligația de a adopta actele administrative de stabilire a regulilor de organizare și desfășurare a concursului public în cadrul entității, cu fixarea obligatorie a criteriilor de selectare în bază de merit și de integritate profesională (*solicitarea certificatului de cazier*

privind integritatea profesională, a informației privind stările de incompatibilitate nesoluționate, privind conflictele de interese sancționate și a cazierului judiciar care cuprinde informația despre privarea de dreptul de a ocupa funcții publice).

Astfel, se constată că **Pretura sectorului Buiucani nu a respectat prevederile statuate la art. 11 alin.(2) lit. a) din Legea nr.82/2017 și la art. 182 lit. b) din HG nr. 201/2009**. Or, aceasta este o condiție obligatorie în vederea evitării angajării agenților publici care pot avea interese obscure sau care nu au dat dovadă de integritate profesională în cadrul testelor de integritate profesională.

*În concluzie, în vederea transparentizării procedurii de angajare, inclusiv în scopul neadmiterii unor favorizări, discriminări sau manifestări de corupție la angajare, se recomandă **respectarea tuturor etapelor a concursului public**, cu publicarea pe pagina web a informațiilor cu privire la rezultatele acestuia.*

Astfel, întru executarea conformă a politicii de angajare și promovare în bază de merit și integritate profesională, se recomandă implementarea conformă și constantă a măsurilor/obligațiilor reglementate de **art.11 din Legea 82/2011**, inclusiv solicitarea obligatorie de la CNA a certificatului de cazier privind integritatea profesională a candidaților la angajare și promovare în funcție.

În acest sens, se recomandă ca rubrica „*posturi vacante*” să fie completată cu următoarele informații:

1. Anunțul cu privire la funcțiile vacante existente, inclusiv scoase la concurs;
2. Condițiile generale și speciale înaintate față de candidații la angajare pentru fiecare funcție vacantă;
3. Formularul de participare necesar a fi completat;
4. Lista candidaților admiși pentru susținerea probei scrise organizate în cadrul concursului pentru ocuparea funcțiilor vacante;
5. Lista candidaților admiși la interviu pentru ocuparea funcțiilor vacante fără concurs;
6. Rezultatele probei scrise pentru ocuparea funcției vacante prin concurs;
7. Învingătorul concursului pentru ocuparea funcției vacante;
8. Lista candidaților care au susținut/promovat interviul pentru ocuparea funcțiilor vacante fără concurs;
9. Alte informații relevante etc.

2.2. RESPECTAREA REGIMULUI JURIDIC AL INCOMPATIBILITĂȚILOR, RESTRICȚIILOR ÎN IERARHIE ȘI AL LIMITĂRILOR DE PUBLICITATE

Potrivit art.12 alin.1) din Legea nr.82/2007 – „Pentru exercitarea eficientă și dezinteresată a atribuțiilor agentului public, desfășurarea activității sale profesionale este incompatibilă cu alte funcții, calități sau activități, cu excepția celor stabilite de Constituție sau legi organice. Întru evitarea promovării intereselor personale și asigurarea respectării interesului public, agentul public care ocupă o funcție publică, inclusiv o funcție publică cu statut special sau o funcție de demnitate publică, respectă restricția de desfășurare a activității profesionale în raporturi ierarhice nemijlocite cu o rudă directă sau cu o rudă prin afinitate în cadrul aceleiași entități publice. Activitatea profesională a agentului public care ocupă o funcție publică, inclusiv o funcție publică cu statut special sau o funcție de demnitate publică, precum și a altor subiecți ai declarării averii și intereselor personale, se supune limitărilor de publicitate pentru a evita favorizarea entităților din sectorul privat. Conducătorul entității publice respectă regimul juridic al incompatibilităților, al restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate, completat, după caz, cu reguli specifice fiecărei categorii de agenți publici, prevăzute de legislația specială care reglementează activitatea acesteia.”

În acest sens, norme ce pun în aplicare prevederile enunțate supra se regăsesc în cap. IV, secțiunea a 3-a, art. 25 și 26 din **Legea nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.**

Astfel, potrivit art.25 alin.(2) din Legea nr.158/2008, funcționarul public **nu este în drept să desfășoare alte activități remunerate:**

1. **în cadrul autorităților publice, cu excepțiile prevăzute de lege;**
2. **în funcție de demnitate publică sau în funcție din cadrul cabinetului persoanei cu funcție de demnitate publică, cu excepția cazului în care raporturile de serviciu sînt suspendate pe perioada respectivă în condițiile legii;**
3. **prin contract individual de muncă sau prin alt contract cu caracter civil, în cadrul societăților comerciale, al cooperativelor, al întreprinderilor de stat sau al celor municipale, al organizațiilor necomerciale din sectorul public sau cel privat, a căror activitate este controlată, subordonată sau, în anumite privințe, este de competența autorității în care acesta este angajat, cu excepția activităților științifice, didactice, a practicii medicale, a activităților în cadrul proiectelor/programelor internaționale de cercetare și inovare, a activităților de creație, de participare în proiecte de dezvoltare finanțate integral din surse externe nerambursabile/rambursabile în cadrul unității bugetare în care este angajat, în condițiile stabilite la art.20 din Legea nr.270/2018 privind sistemul unitar de salarizare în sectorul bugetar, a activităților de reprezentare a statului și a**

autorităților administrației publice locale în societățile economice, precum și a celor de reprezentare în calitate de membru care nu activează permanent în cadrul organelor colegiale ale autorităților publice autonome. Modul de cumulare a activităților respective cu funcția publică se stabilește de către Guvern;

4. **în calitate de expert antrenat în proiecte implementate peste hotarele țării**, cu excepția cazului în care raporturile de serviciu sînt suspendate pe perioada respectivă în condițiile legii;
5. **în calitate de consilier în unitățile administrativ-teritoriale de nivelul întâi și cele de nivelul al doilea**, cu excepția cazului în care funcționarul public nu se află în raporturi de serviciu cu subdiviziunile autorităților administrației publice locale de același nivel și din aceeași unitate administrativ-teritorială în care activează.

Totodată, în corespundere cu art.16. din Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, **subiectul declarării se află într-o stare de incompatibilitate în cazul în care pe lângă funcția publică sau de demnitate publică deține/exercită simultan o altă funcție**, calitate sau activitate, fapt care este interzis prin Constituția Republicii Moldova și/sau prin alte acte legislative.

În acest sens, atragem atenția asupra riscului identificat în cadrul Preturilor de sector, și anume **riscul gestionării și administrării din umbră a unor companii prin intermediul persoanelor terțe/interpuse.**

NOTĂ!

Totodată, se menționează că în cadrul exercițiului de evaluare a integrității instituționale desfășurate inclusiv în cadrul Direcțiilor Generalele ale CMC, au fost identificate **2 companii favorizate** de către autoritate contractantă în procedura de achiziție publică. Astfel, urmare a informațiilor prezentate de către Direcția analitică a CNA, s-au stabilit **interconexiuni între cele 2 companii favorizate**, precum și posibile suspiciuni privind **beneficiarul efectiv, care ar avea calitatea de agent publici cu funcție de demnitate publică.**

În contextul dat, se relevă că urmare a analizei procedurilor de achiziții publice desfășurate de către DGMU⁷ și a informațiilor analitice prezentate, **se evidențiază unele premise/suspiciuni privind desfășurarea „din umbră” a activității economice de către unii agenți publici cu funcție de demnitate publică din cadrul Preturilor de sector. Astfel, urmare a semnării unor multiple contracte directe, în lipsa unor proceduri transparente persistă riscul gestionării ineficiente a banilor publici, inclusiv riscul favorizării agenților economici vizați.**

⁷ DGMU – Direcția Generală Mobilitate Urbană a Consiliului Municipal Chișinău;

Descrierea detaliată privind premisele de favorizare a agenților publici în proceduri de achiziții sunt descrise în raportul privind evaluarea integrității instituționale desfășurate în cadrul Direcțiilor Generale ale CMC.

Potrivit informațiilor din investigațiile jurnalistice⁸, persistă riscul că unii Pretori de sector își **promovează propriile afaceri folosind în acest sens resursele administrative.** *Vezi mai jos extras din articol din presă.*

Primăria capitalei anunță un nou concert gratuit - VibeOn Chișinău. De această dată, pe ritmuri de rap și nori de fum. Și nu doar afișul evenimentului e învăluit în fum. Folosind resursele administrative, trei membri ai Partidului [redacted] își promovează afacerea cu țigări. Mai mult, targetul show-ului îl reprezintă tinerii.

În acest sens, se reține că potrivit Capitolului IV, pct. 36 al Regulamentului de organizare și funcționare a preturilor de sector⁹, **Pretorul, Vice-pretorii și funcționarii publici sunt obligați** să prezinte în condițiile legii, declarația de avere și interese personale și să respecte în tocmai regimul juridic al conflictului de interese, **al incompatibilităților, restricțiilor** și al cadourilor.

Astfel, riscul încălcării regimului juridic al incompatibilităților ar putea fi unul materializat în trecut.

Totodată, urmare a examinării informațiilor prezentate de către Preturile de sector, se atestă că la numire în funcție **doar o parte din angajați sunt informat cu privire la regimul juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie și a limitărilor de publicitate.**

Astfel, în vederea implementării măsurilor sus indicate, se recomandă **respectarea regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie și a limitărilor de publicitate.**

Astfel, deși **Pretura sectorului Buiucani** a angajat în perioada anilor 2022-2023 5 persoane, **nici una dintre acestea nu a fost informată despre obligația de respectare a regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate.**

Urmare celor constatate, inclusiv în vederea asigurării respectării de către agenții publici a regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate, se recomandă ca conducătorul entității publice să întreprindă măsurile **prevăzute la art.12 alin (3) din Legea nr. 82/2017 și anume:**

1. să informeze agentul public, în momentul începerii raporturilor de muncă sau de serviciu, cu privire la regimul juridic al incompatibilităților, al restricțiilor în ierarhie

⁸ <https://www.rise.md/articol/primaria-chisinau-rap-si-tutun/>

⁹ Regulamentului de organizare și funcționare a preturilor de sector aprobat prin Decizia CMC nr. 4/4 din 13.12.2019;

și al limitărilor de publicitate și, după caz, cu privire la alte reguli stabilite în acest sens de legislația specială care reglementează activitatea categoriei respective de agenți publici;

2. *să nu admită cu bună știință raporturi ierarhice nemijlocite* între agenții publici care ocupă o funcție publică și rudele lor directe (părinte, frate, soră, fiu, fiică) sau rudele prin afinitate (soț/soție, părinte, frate ori soră a soțului/soției), sau concubinul/concubina în cadrul entității publice;
3. *să transfere agentul public* care nu îndeplinește obligația prevăzută la alin.(2) lit.b) art.12 din Legea nr.82/2017 într-o funcție care ar exclude o astfel de subordonare sau, dacă transferul nu este posibil, să îl elibereze din funcția deținută;
4. *să sesizeze Autoritatea Națională de Integritate* cu privire la agentul public din cadrul entității pe care o conduce care nu și-a soluționat stările de incompatibilitate în termen de o lună din momentul începerii raporturilor de muncă sau de serviciu;
5. *să sesizeze Autoritatea Națională de Integritate* cu privire la agentul public din cadrul entității pe care o conduce care nu respectă limitările de publicitate în activitatea profesională desfășurată;
6. *să pornească procedura disciplinară* împotriva agentului public în privința căruia s-a constatat încălcarea regimului juridic al incompatibilităților, al restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate și, la demersul Autorității Naționale de Integritate, să înceteze raporturile de muncă sau de serviciu ale acestuia.

Totodată, întru prevenirea potențialelor încălcări, se impune:

1. *intensificarea controlului managerial* asupra respectării regimului juridic al incompatibilităților și restricțiilor în ierarhie de către angajații Preturilor de sector;
2. *sesizarea ANI în cazul în care unii agenți publici* din cadrul Preturilor de sector nu și-au soluționat stările de incompatibilitate, pornirea unor proceduri disciplinare în acest sens;
3. *verificarea candidaților la angajarea întru* constatarea stărilor de incompatibilitate referitoare la activitate sau ocupație și restricțiilor în ierarhie.

2.3. REGIMULUI JURIDIC AL DECLARĂRII AVERII ȘI A INTERESELOR PERSONALE ȘI A CONFLICTELOR DE INTERESE

Potrivit art.13 alin.1) din Legea nr.82/2017 – „*În vederea prevenirii îmbogățirii nejustificate și ilicite a agenților publici și a evitării conflictelor de interese în activitatea lor, precum și în vederea responsabilizării pentru asemenea fapte, agenții publici sînt obligați să depună declarația de avere și interese personale în conformitate cu prevederile Legii nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale.*”

SE RETINE!

Regimul juridic al declarării averii și intereselor personale, precum și a conflictelor de interese este reglementat de **Legea nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale**.

Totodată, în conformitate cu art.14) alin.1) din Legea nr.82/2017 – „În vederea asigurării servirii interesului public cu imparțialitate și obiectivitate, agenții publici, împreună cu conducătorul entității publice și, după caz, cu Autoritatea Națională de Integritate, sînt obligați să identifice și să trateze conflictele de interese care apar în activitatea lor profesională în termenele și modul prevăzute de Legea nr. 133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale.”

Potrivit art.5 alin.1) din Legea nr.133/2016 – „Declarația de avere și interese personale reprezintă un act personal și irevocabil al subiectului declarării, depus, pe proprie răspundere, sub formă de document electronic sau, după caz, în formă scrisă pe suport de hîrtie.”

În corespundere cu prevederile art. 5 alin. 4) din Legea nr. 133/2016 – „Responsabilitatea pentru depunerea în termen a declarației, precum și pentru veridicitatea și deplinătatea informațiilor o poartă persoana care o depune.”

*Totodată, conform art. 6 alin. 1) din **Legea nr. 133/2016** – „Declarația se depune anual, **pînă în data de 31 martie**, indicîndu-se veniturile obținute de către subiectul declarării împreună cu membrii de familie, concubinul/concubina lui în anul fiscal precedent...”*

Potrivit art. 3 alin. 1) lit. a), e) și g) din Legea nr. 133/2016, subiecții ai declarării conflictului de interese în condițiile sunt **persoanele care dețin funcțiile de demnitate publică** prevăzute în anexa la **Legea nr. 199 din 16 iulie 2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcții de demnitate publică, conducătorii organizațiilor publice și adjuncții acestora**, precum și **funcționarii publici**.

NOTĂ!

Personalul Preturilor de sector este format din **persoane cu funcție de demnitate publică (pretor și vicepretor)** care sunt supuse reglementărilor **Legii nr.199/2010 cu privire la statutul persoanelor cu funcție de demnitate publică și funcționari publici**, care cad sub incidența **Legii nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, inclusiv personal contractual** care desfășoară activități auxiliare, supus reglementărilor legislației muncii.

Mai mult, potrivit Capitolului IV, pct.36 al *Regulamentului de organizare și funcționare a preturilor de sector*¹⁰, **Pretorul, Vice-pretorii și funcționarii publici sunt obligați să prezinte în condițiile legii, declarația de avere și interese personale și să respecte în tocmai regimul juridic al conflictului de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și al cadourilor.**

De menționat că din cele cinci Preturi de sector evaluate, doar **2 Preturi** (*Ciocana și Botanica*) dispun de **Registrul declarațiilor privind conflictele de interese**, acestea fiind instituite în anul 2014.

Se atestă că pe parcursul anilor 2022-2023, în cadrul Preturilor de sector nu au fost declarate sau constatate conflicte de interese, acest fapt însă, nu exclude riscul conflictului de interese în activitatea agenților publici din cadrul Preturilor de sector.

Astfel, în vederea implementării măsurilor sus indicate, se recomandă **respectarea regimului juridic al declarării averilor și intereselor personale, inclusiv al conflictelor de interese.**

Drept urmare, se impune instituirea prin act administrativ a Registrului declarațiilor privind conflictele de interese și desemnarea persoanei responsabile de ținerea Registrului enunțat.

Totodată, fiind examinate declarațiile de avere și interese personale ale agenților publici publicate de pe pagina web a ANI, **au fost identificate următoarele riscuri tipice corupției** care pot afecta buna funcționare a entității, inclusiv climatul de integritate instituțională:

- 1. Riscul conflictului de interese;**
- 2. Riscul îmbogățirii nejustificate;**
- 3. Riscul încălcării regimului de incompatibilități.**

De asemenea, urmare a examinării aleatorii a declarațiilor de avere și interese personale depuse de către unii agenți publici din cadrul Preturilor de sector, au **fost constatate mai multe neconformități**, și anume:

- 1. Nedepunerea declarației de avere și interese persoanele de către unii angajați (declarației anuale/la angajare/eliberare);**
- 2. Depunerea tardivă a declarațiilor de avere și interese persoanele;**
- 3. Încălcarea restricțiilor la primirea, folosirea, înstrăinarea și transmiterea în folosință a bunurilor.**

---

¹⁰ Regulamentului de organizare și funcționare a preturilor de sector aprobat prin Decizia CMC nr. 4/4 din 13.12.2019;

Mai jos, se prezintă informațiile aferente Preturilor de sector care atestă conformarea/neconformarea sau conformarea parțială la cerințele legale privind respectarea regimului juridic al declarării averilor și intereselor personale:

PRETURA DE SECTOR	Nivelul de respectare a regimului juridic al declarării averilor și intereselor personale		
	Numărul total de agenți publici angajați (potrivit informațiilor prezentate de Preturi)	Numărul declarațiilor <u>nedepuse</u> (anuale/la angajare/la eliberare)	Numărul declarațiilor <u>depuse tardiv</u>
Centru	25	2	1
Ciocana	17	4	3
Rîșcani	26	6	1
Buiucani	23	1	1
Botanica	26	-	8

În vederea asigurării protecției datelor cu caracter personal, ținând cont de prevederile Legii nr.133/2011 privind protecție datelor cu caracter personal, **deficiențele constatate în cadrul examinării declarațiilor depuse de către Pretorii și Vice-Pretorii de sector, vor fi prezentate separat.**

PRETURA SECTORULUI CENTRU

Potrivit art.13 alin.3) lit. a)-c) din Legea nr. 82/2017, agenții publici **au obligația** să depună declarația de avere și interese personale, în termenul și în modul prevăzute de legislația specială (Legea nr.133/2016) la:

1. **angajare/numire/validarea mandatului;**
2. **anual;**
3. **la încetarea mandatului/a raporturilor de muncă sau de serviciu.**

SE REȚINE!

În conformitate cu art.6 alin.1) din Legea nr.133/2016, declarația se depune anual, **până în data de 31 martie**, indicând-se veniturile obținute de către subiectul declarării împreună cu membrii de familie, concubinul/concubina lui în anul fiscal precedent, de asemenea bunurile deținute și interesele personale prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. b)–m) la data depunerii declarației.

În acest sens, inclusiv urmare a verificării și contrapunerii datelor prezentate de către Pretura sectorului Centru și a celor publicate pe portalul ANI,¹¹ s-a constata că din 25 de

¹¹ ANI – Autoritatea Națională de Integritate;

agenți publici care au calitatea de funcționari public, **1 a evitat depunerea declarație la numire în funcție, 1 a omis să depună declarației anuale, iar 1 a depus declarația tardiv (cu întârziere de circa 2 luni).**

Potrivit art.5 alin.4) din Legea nr.133/2016, **responsabilitatea pentru depunerea în termen a declarației, precum și pentru veridicitatea și deplinătatea informațiilor o poartă persoana care o depune.**

PRETURA SECTORULUI BUIUCANI

Urmare a evaluării nivelului de implementare a politicii de declarare a averilor și intereselor persoanele de către funcționarii Preturii sectorului Buiucani, s-a identificat **1 caz de nedepunere a declarației la încetarea raporturilor de muncă.**

Totodată, contrar normelor *art. 6 alin. 1) din Legea 133/2017*, s-a constata **1 caz de depunere tardivă a declarației.**

SE REȚINE!

Potrivit art.13 alin.3) lit. a)-c) din Legea nr. 82/2017, **agenții publici au obligația să depună declarația de avere și interese personale, în termenul și în modul prevăzute de legislația specială (Legea nr. 133/2016) în momentul angajării, numirii sau validării mandatului; anual, la încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu.**

PRETURA SECTORULUI CIOCANA

Potrivit *art.6 alin.2) din Legea nr.133/2016*, **în cazul angajării, al validării mandatului ori al numirii în funcție, după caz, declarația se depune în termen de 30 de zile de la data angajării, validării mandatului ori numirii în funcție, indicând-se veniturile obținute de către subiectul declarării împreună cu membrii de familie, concubinul/concubina lui în anul fiscal precedent, de asemenea bunurile deținute și interesele personale prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. b)–m) la data depunerii declarației.**

Urmare a examinării procedurii de respectare a regimului juridic al declarării averii și a intereselor personale de către agenții publici din cadrul **Peturii sectorului Ciocana, au fost constatate:**

- 4. 4 cazuri** – de nedepunere a declarației anuale/numire în funcție;
- 5. 3 cazuri** – de depunere tardivă a declarației.

În aceste condiții, se prezumă că în cadrul Preturii Ciocana, agenții publici la angajare/numire în funcție nu sunt informați despre obligația de depunere a declarației de avere și interese personale, în situația în care aceștia **depun ulterior doar declarațiile**

anuale. Astfel, se prezumă că aceștia nu sunt informați despre obligația de depunere a declarației de avere și interese personale la angajare, în termenul și în modul prevăzute de legislația specială.

Drept confirmare a necunoașterii de către agenții publici a legislației în vigoare, poate servi exemplul care vizează angajatul Preturii sectorului Ciocana, care în anul 2019 fiind angajat în calitate de specialist principal a **omis depunerea declarației de avere și interese personale la numirea în funcție**. Ulterior însă, în anul 2023 urmare a avansării în funcție, a depus în termen declarația la numire, însă, a omis depunerea **declarația anuale pentru anul 2023**.

SE REȚINE!

Potrivit art.6 alin.3) din Legea nr.133/2016, în cazul **schimbării funcției în cadrul aceleiași entități**, prin avansare sau prin numirea într-o altă funcție, **nu se depune o nouă declarație**.

Astfel, cazurile exemplificate supra atestă problema **necunoașterii sau cunoașterii superficiale a obligațiilor care derivă din cadrul normativ** în vigoare.

PRETURA SECTORULUI RÂȘCANI

Ținând cont de prevederile *art.13 alin. 3) lit. a)-c) din Legea nr.82/2017 și art. 6 alin.2) din Legea nr.133/2016*, inclusiv urmare a examinării procedurii de respectare a regimului juridic al declarării averii și a intereselor personale de către agenții publici din cadrul Preturii sectorului Râșcani, au fost constatate:

- **6 cazuri** de nedepunere a declarației anuale/numire în funcție/eliberare;
- **1 caz** – de depunere tardivă a declarației.

Reiterăm asupra problemei care a fost constatată și în alte preturi de sector, și anume neconformarea agenților publici la obligația de depunere a declarațiilor la numire în funcție/angajare, **or 4 din cele 6 cazuri identificate se referă la nedepunerea declarației la numire în funcție**.

Totodată, se atestă că unii agenții publici au o **atârnare superficială** față de obligația de depunere a declarației de avere și interese personale în condițiile și termenii stabiliți de Legea nr.133/2016.

Or, se evidențiază faptul că unii angajați **omit succesiv termenul de depunere a declarațiilor anuale (a. 2022 și 2023), inclusiv la angajare (a. 2021)**, fapt care atestă încălcarea sistemică a regimului juridic al declarării averii și a intereselor personale urmare a neexecutării obligațiilor prevăzute la art. 13 alin. 3) lit.a)-c) din Legea nr.82/2017 și art.6 alin.2) din Legea nr. 133/2016.

PRETURA SECTORULUI BOTANICA

Potrivit *art.6 alin.2) din Legea nr.133/2016, în cazul angajării, al validării mandatului ori al numirii în funcție, după caz, declarația se depune în termen de 30 de zile de la data angajării, validării mandatului ori numirii în funcție, indicându-se veniturile obținute de către subiectul declarării împreună cu membrii de familie, concubinul/concubina lui în anul fiscal precedent, de asemenea bunurile deținute și interesele personale prevăzute la art. 4 alin. (1) lit. b)–m) la data depunerii declarației.*

Astfel, urmare a examinării procedurii de depunere a declarațiilor de avere și interese persoanele aferente **Preturii sectorului Botanica, au fost constatate 8 cazuri de depunere tardivă a declarației la angajare/numire.**

2.3.1. RESPECTAREA REGIMULUI JURIDIC AL DECLARĂRII AVERII ȘI INTERESELOR PERSONALE DE CĂTRE PRETORII ȘI VICE-PRETORII DE SECTOR

În corespundere cu *art.3 alin.(1) lit. a) și e) din Legea nr. 133/2016, pretorii și vice-pretorii* sunt subiecți ai declarării averii și intereselor personale, exercitând funcții de demnitate publică.

Astfel, pornind de la principiul potrivit căruia conducătorul entității publice are obligația să ofere agenților publici **exemplu propriu** de respectare a interesului public în activitatea desfășurată, precum și să nu admită incidente de integritate în activitatea profesională, categoria agenților vizați care dețin funcție de demnitate publică, inclusiv managerială a fost examinată separat.

SE REȚINE!

Potrivit *pct.19) din Ordinul MF nr.189/2015 cu privire la aprobarea Standardelor naționale de control intern în sectorul public*, managerul entității publice, **oferă “tonul de vârf”, influențând integritatea**, etica și alți factori ai unui mediu de control pozitiv.

În rezultatul examinării procedurii de respectare a regimului juridic al declarării averii și a intereselor personale de către pretori și vice-pretori, au fost constatate unele neconformități și devieri de la cadrul normativ, care ar putea fi asociate cu unele riscuri tipice și specifice corupției, *vezi spețele ce urmează.*

Notă! În vederea asigurării protecției datelor cu caracter personal, numele, prenumele pretorilor sau a vice-pretorilor, inclusiv Pretura de sector nu vor fi indicate.

SPEȚA NR. I

Urmare a examinării declarațiilor de avere și interese personale, precum și a actului de constatare emis de către ANI, se atestă că un Vicepreședinte de sector, **ar fi încălcat regimului juridic al declarării averii și intereselor personale**, astfel de către ANI, fiind constatată prezența unei diferențe substanțiale și deținerea averii cu caracter nejustificat.

Astfel, ANI a stabilit o **diferență substanțială în sumă de 304 429,82 lei**, ca urmare a achitării primei rate în sumă de 394 800,00 lei, în scopul procurării bunului-imobil, și anume a unui apartament.

SPEȚA NR. II

Urmare a examinării declarațiilor de avere și interese personale, precum și a actului de constatare emis de către ANI, se atestă că un Președinte de sector, **ar fi încălcat regimului juridic al declarării averii și intereselor personale**, astfel de către ANI, fiind constatată prezența unei diferențe substanțiale și deținerea averii cu caracter nejustificat.

Astfel, ANI a stabilit o **diferență substanțială și deținerea averii cu caracter nejustificat în mărime de 131 492, 39 lei**, diferență ce a fost constatată între averea dobândită și veniturile obținute, urmare a căruia fapt acesta a fost decăzut din dreptul de a exercita o funcție publică pe o perioadă de 3 ani. *Vezi mai jos extras din actul de constatare al ANI.*

DECIDE:

1. Se constată încălcarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale de către [redacted], președinte în cadrul Președinției sectorului [redacted] în circumstanțele descrise în prezentul act.
  2. Se constată diferență substanțială și deținerea averii cu caracter nejustificat, în mărime de – **131 492,39**, diferență ce a fost constatată între averea dobândită și veniturile obținute în anul fiscal [redacted] și membrii familiei.
  3. Se transmite, prezenta cauză în instanța de judecată competentă spre examinare în vederea dispunerii confiscării averii nejustificate în condițiile prevăzute la art. 34 alin. (5) din Legea nr. 132/2016.
  4. Se sesizează, în termen de cel mult 5 zile din momentul în care actul de constatare rămâne definitiv, conducerea organizației publice sau a autorității responsabile de numirea în funcție a [redacted] în vederea încetării raporturilor de muncă sau de serviciu ale acestuia.
  5. **Se decede, [redacted] din dreptul de a exercita o funcție publică sau o funcție de demnitate publică, cu excepția funcțiilor eligibile, pe o perioadă de 3 ani de la data rămânerii definitive a actului de constatare sau, respectiv, rămânerea definitivă și irevocabilă a hotărârii judecătorești prin care se confirmă existența averii nejustificate, cu înscrierea în Registrul de stat al persoanelor care au interdicție de a ocupa o funcție publică sau de demnitate publică.**
-

SPEȚA NR. III

Potrivit art. 19¹ din Legea nr.133/2016, subiectul declarării **nu poate folosi mai mult de 30 de zile în decursul unui an**, cu titlu gratuit sau la un preț considerabil mai mic decât cel de piață, **mijloace de transport** și bunuri imobile, cu excepția celor care aparțin companiilor sale, copiilor, părinților, bunecilor sau fraților/surorilor.

Subiectul declarării **nu poate folosi în Republica Moldova mijloace de transport care nu îi aparțin** și sunt înregistrate în străinătate.

SE REȚINE!

În anul 2021, subiectul declarării menționat în speță a exercitat **funcția de Consilier în cadrul Cabinetului Primarului General al mun. Chișinău**.

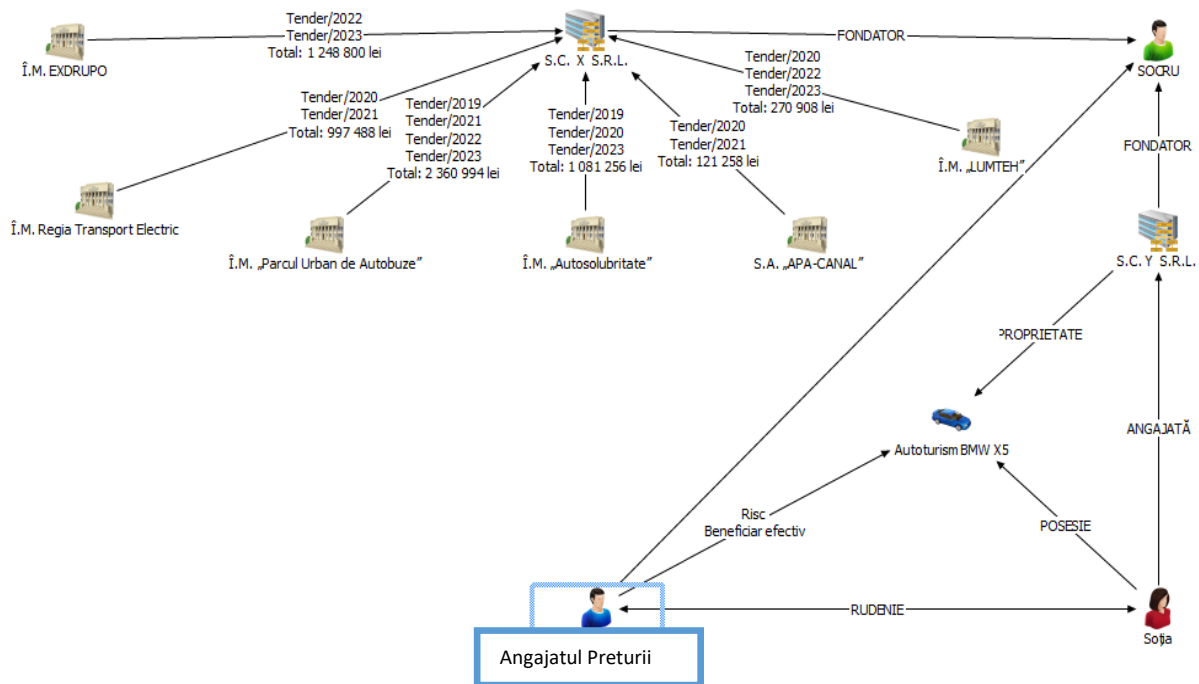
Analizând declarațiile de avere și interese pentru anul 2023, s-a constatat că unul din angajații Preturilor de sector cu funcție de demnitate publică a inclus în declarația de avere informații precum că soția acestuia ar deține în **posesie**¹² un mijloc de transport care **aparține persoanei juridice SRL „Y”**.

Totodată, urmare a unor surse deschise, **subiectul declarării ar fi în relații de afinitate** cu administratorul și fondatorul companiei SRL „Y”. Astfel, se atestă că ultimul ar fi om de afaceri care controlează și administrează mai multe întreprinderi, printre care s-a evidențiat compania SRL „X”, a cărei angajată potrivit declarației depuse de către Pretorul de sector ar fi soția acestuia.

În contextul dat, persistă unele suspiciuni că mijlocul de transport declarat, ar putea fi utilizat inclusiv de către subiectul declarării, deși potrivit art.19¹ din Legea nr.133/2016, subiectul declarării **nu poate folosi mai mult de 30 de zile în decursul unui an** cu titlu gratuit mijloace de transport cu excepția celor care aparțin companiilor sale, copiilor, părinților, bunecilor sau fraților/surorilor.

Mai mult, fiind analizate achizițiile publice care au avut loc cu participarea companiei SRL „X” a cărei fondator este în relație de afinitate cu agentul public din cadrul uneia din Preturi de sector, care deține o funcție de demnitate publică, s-a constatat că această companie **a câștigat mai multe achiziții publice organizate de întreprinderile municipale aflate în subordinea Primăriei mun. Chișinău**. (ex. *Î. M. „Exdrupo”*; *Î. M. Regia Transport Electric*; *Î. M. Autosolubritate etc.*) *Vezi mai jos o prezentare schematică a celor constatate*. La caz, putem evidenția **riscul favoritismului** care ar putea fi aferent procedurilor de achiziții publice organizate.

¹² **Posesia** este exercitarea în fapt a prerogativelor dreptului de proprietate asupra unui bun de către persoana care îl stăpânește și care se comportă ca un proprietar.

În confirmarea riscurilor enunțate, se prezintă extrasul actului de constatare al ANI din 09.02.2024. *Extras din Actul de constatare al ANI*

Inspectorul de integritate reiterează că prin scrisoarea nr. 04-27/9337 din 20.11.2023, a solicitat subiectului declarării explicații cu referire la nedeclararea în declarațiile de avere și interese personale depusă pentru perioada anilor 2019-2022 a mijloacelor bănești obținute ca urmare a înstrăinării apartamentului cu nr. cadastral XXXXX, situat pe adresa XXXXX, XXXXX, cu o suprafață de 125, 5 m.p. 2. **Totodată a fost solicitate explicații pe marginea nedeclarării în declarațiile de avere și interese personale pentru anul 2021 a mijloacelor bănești obținute ca urmare a înstrăinării apartamentului cu nr. cadastral XXXXX, situat pe adresa XXXXX, cu o suprafață de 68, 2 m.p.**

La scrisoare nominalizată subiectul declarării afirmă că, ”cu referire la nedeclararea în declarația de avere a mijloacelor bănești obținute ca urmare a înstrăinării apartamentului cu număr cadastral XXXXX cu adresa XXXXX, XXXXX cu suprafața de 125,5 mp, pot indica că în urma înstrăinării bunului imobil am indicat în declarația pentru anul 2020 faptul înstrăinării, declarația fiind depusă la 23.03.2020. menționez că în declarație se conțin date despre cumpărător și prețul tranzacției. Presupun că s-a comis o eroare în prelucrarea informației oferite și anume o omisiune. Cu referire la motivul nedeclarării apartamentului XXXXX, pentru anul 2021 pot declara că din câte îmi amintesc am declarat această informație în declarația de avere și interese personale”.

De menționat că respectarea întocmai a exigențelor Legii 133/2016, de îndeplinire corectă a declarației de avere și interese personale, este un aspect important care înlătură caracterul intenționat de camuflare a anumitor fapte, **circumstanță de care dl [redacted], fiind subiect al declarării averii și intereselor personale nu a ținut cont** or subiecții declarării sunt obligați în condițiile legii menționate mai sus să-și declare averea și interesele personale și poartă responsabilitate pentru informația, veridicitatea și deplinăitatea informațiilor, declarația fiind un act personal și irevocabil al subiectului declarării.

Deși urmare a controlului efectuat de către ANI nu s-a constatat încălcarea regimului juridic al averii și intereselor personale, în cadrul actului de constatare s-a făcut referire la unele **neconformități admise**. **Aceste neconformități tolerate și asociate cu lipsa de integritate, ar putea admite eventuale încălcări la depunerea declarației de avere și interese personale.**

SPEȚA NR. IV

Potrivit datelor din Declarația de avere și interese personale, unul din angajații Preturilor de sector cu funcție de demnitate publică indică că nu deține nici o locuință sau alte bunuri imobile, însă, arată precum că urmare a unei **înțelegeri verbale** deține cu **drept de abitație** o casă de locuit cu o suprafață circa 114 m³. *Vezi mai jos extras din Declarație.*

III. BUNURI IMOBILE ÎN ȚARĂ ȘI ÎN STRĂINĂTATE													
	/	Casă de locuit	Abitație	2014	114.5	0	înțelegere verbală		0.00 MDL	0		Persoană fizică rezidentă	

Potrivit portalului <https://cusens.md>, „Trei din cei cinci pretori ai Capitalei au venituri și proprietăți care valorează între unu și două milioane de lei, iar doi pretori sunt săraci lipiți pământului. Nu au locuințe, terenuri, mașini și nici conturi bancare. Cel puțin asta arată ultimele declarații de avere și interese personale. Una e pe hârtie, alta e în realitate. Le-am căutat averile nedeclarate, și surpriză, am constatat că, de exemplu, unul dintre cei doi funcționari săraci locuiește, de fapt, în inima orașului, într-o casă cu două etaje, care aparține socrilor săi.”¹³

SPEȚA NR. V

Analizând declarațiile de avere și interese personale depuse de către un ex-pretor de sector, care actualmente activează în cadrul CMC, constatăm că **acesta ar avea calitatea de asociat în cadrul unei companii din străinătate, precum și administrator într-o companie națională.**

Astfel, în declarațiile sale, subiectul declarării indică precum că ar deține cota-parte de 50% în cadrul companiei SRL „C” la care ar fi administrator și 50 % din cadrul unei companii din străinătate SRL „M”. *Vezi mai jos extras din Declarație.*

¹³ <https://cusens.md/ro/investigatii/pretorii-stop-cadru-pe-avere/>

Denumirea și adresa organizației/societății	Calitatea deținută	Documentul care certifică calitatea respectivă
[redacted] Cluj-Napoca, Aleea Judet Cluj, Romania	asociat	Extras din registrul comerțului nr. [redacted]
SRL [redacted]	administrator (nu detin cvorum pentru a face modificari)	extras din registrul de stat nr. [redacted] 21.07.2006

În acest context, se menționează că potrivit art.12 alin.1) din Legea nr.199/2010, **demnitarul nu este în drept să desfășoare orice altă activitate remunerată, cu excepția activităților didactice și științifice.**

Examinând în acest sens, datele portalurilor publice din România privitor la activitatea companiei SRL „M”, s-a stabilit precum că aceasta a fost fondată în 1991, cu activitatea reluată 2015. Pe portalul bazei de date publice, în calitate de fondator al acestei companii este indicat **numele și inițialele subiectului declarării.**

În contextul celor enunțate supra, persistă riscul că **contrar normelor statuate la art.12 alin.1) din Legea nr.199/2010, subiectul declarării la momentul deținerii funcției nu și-a soluționat stările de incompatibilitate.**

În context, se menționează că potrivit art.12 alin.1) din Legea integrității nr.82/2017, **pentru exercitarea eficientă și dezinteresată a atribuțiilor agentului public, desfășurarea activității sale profesionale este incompatibilă cu alte funcții, calități sau activități, cu excepția celor stabilite de Constituție sau legi organice.**

Totodată, la art.16 din Legea nr.133/2016 este specificat că **subiectul declarării se află într-o stare de incompatibilitate în cazul în care pe lângă funcția publică sau de demnitate publică deține/exercită simultan o altă funcție, calitate sau activitate, fapt care este interzis prin Constituția Republicii Moldova și/sau prin alte acte legislative.**

SPEȚA NR. VI

Urmare a examinării declarațiilor de avere și interese personale a unuia din angajații Preturilor de sector cu funcție de demnitate publică, publicată pe portalul www.ani.md, identificăm posibile omisiuni cu privire la unele bunuri imobile.

În situația dată evidențiem că urmare a declarării datoriei față de o companie de construcție, fără a indica contractul de vânzare cumpărate a imobilului în proces de construcție, **subiectul declarării omite să declare informația cu privire la bunul imobil în construcție.**

De menționat că la capitolul „Datorii” din conținutul declarației de avere și interese personale se indică (inclusiv taxe neachitate), ipotecii, garanții emise în beneficiul unor terți, împrumuturi și credite, atâta timp cât suma inițială nu a fost rambursată (achitată) integral.

În acest caz s-a stabilit că, în cuprinsul declarațiilor de avere și interese personale depuse începând cu perioada anului 2019, până în anul 2022, la capitolul „Bunuri mobile

și imobile” subiectul declarației indica doar un apartament dobândit în anul 2012. *Vezi mai jos extras din Declarație pentru anul 2021.*

III. BUNURI IMOBILE ÎN ȚARĂ ȘI ÎN STRĂINĂTATE													
							bunului			valoarea de piață a bunului			altul decât beneficiarul efectiv
		Apartament	Proprietate	2012	71	1	contract v inza-cumparare	495000 MDL					Persoană fizică rezidentă

În același timp, în declarația depusă în anul 2020 la numirea în funcție este indicată **o datorie față de o companie de construcție** contractată în anul 2020 și scadentă la 2021. *Vezi mai jos extras din Declarație.*

Creditor	Anul contractării	Scadent la	Rata dobânzii	Suma inițială	Valuta	Debitor
SRL [redacted]	2020	2021	0	53245.00	Euro	[redacted]

În acest sens, evidențiem că deși subiectul declarației a indicat o datorie față de o companie de construcție, careva bunuri imobile inclusiv în construcție nu au fost indicate, or se prezumă că aceste informații **au fost omise**.

În cazul datoriei față de compania de construcție, subiectul declarației indică în ambele declarații (anul 2021-2022), **aceeași sumă de 53 245 euro**, similar declarațiilor depuse în anul 2020, **deși conform datelor prezentate datoria față de companie urma a fi achitată eşalonat**, până la anul 2021. Astfel, se prezumă că datoria subiectului declarației urma să se micșoreze. Suplimentar, menționăm că această datorie nu se mai regăsește în declarația depusă în anul 2023.

În confirmarea celor stabilite supra, se menționează că în declarația depusă în anul 2023 (pentru anul 2022), subiectul declarației nu mai indică datoria față de compania de construcții, însă indică bunurile imobile deținute în proprietatea familiei sale, care se prezumă a fi bunurile omise din declarațiile anterioare, *vezi extrasul Declarație pentru anul 2022.*

VII. DATORII						
Debite (inclusiv taxe) neachitate, ipoteci, garanții emise în beneficiul unor terți, împrumuturi și credite						
Creditorul	Anul contractării	Scadent la	Rata dobânzii	Suma inițială	Valuta	Debitorul

III. BUNURI IMOBILE ÎN ȚARĂ ȘI ÎN STRĂINĂTATE												
lui efectiv	l cadastr al		dire	rii			confirmă provenien fa bunului		bunului	dintre valoarea bunului și valoarea de piață a bunului	bunului	ntificare a titular ului altul decât be neficiar ul efectiv
		Altă avere imobilă	Propriet ate	2022	5.6	0.5	contract de vânzare cumpărare	19526.20 MDL	19526.20 MDL	nu este		
		Altă avere imobilă	Propriet ate	2022	5.6	0.5	contract de vânzare cumpărare	19526.20 MDL	19526.20 MDL	nu este		
		Garaj	Propriet ate	2022	15.6	0.5	contract de vânzare cumpărare	59347.20 MDL	59347.20 MDL	nu este		
		Garaj	Propriet ate	2022	15.6	0.5	contract de vânzare cumpărare	59347.20 MDL	59347.20 MDL	nu este		
		Apartam ent	Propriet ate	2022	88	0.5	contract de vânzare cumpărare	518288.99 MDL	1313934.60 MDL	nu este		
		Apartam ent	Propriet ate	2022	88	0.5	contract v inza-cump arare	518288.99 MDL	1036577.97 MDL	nu este	Persoană fizică rezidentă	

În acest sens, evidențiem că potrivit art.13 alin.1) din Legea nr.82/2017, agenții publici sînt obligați în vederea prevenirii îmbogățirii nejustificate și ilicite să depună declarația de avere și interese personale în conformitate cu prevederile Legii nr.133/2016 privind declararea averii și a intereselor personale, iar **informațiile incluse în declarația de avere și interese personale ar trebui să fie veridice și complete.**

Potrivit portalului <https://cusens.md>, agentul public vizat, în mai 2022, a vîndut un apartament de 71 de metri pătrați și s-a mutat, împreună cu familia, în altul – de 86 de metri pătrați, cumpărat în baza unui credit ipotecar. Locuința se află într-un bloc nou din Chișinău. În aceeași clădire și-a cumpărat și un loc de parcare, asta deși nu a declarat nicio mașină în proprietate și nici în folosință.¹⁴

2.4. NEADMITEREA FAVORITISMULUI

Potrivit art.15 alin.1) din Legea nr.82/2017, în vederea asigurării servirii interesului public cu imparțialitate și obiectivitate, **practicile de favoritism în cadrul entităților publice sînt inadmisibile.**

SE RETINE!

Potrivit art.3 din Legea nr.82/2017, **favoritismul** reprezintă sprijinul acordat în exercițiul funcțiunii de către agentul public persoanelor fizice sau juridice la soluționarea problemelor acestora, indiferent de motive, care nu este prevăzut de actele normative și care nu întrunește elementele unui conflict de interese sau elementele unei infracțiuni.

¹⁴ <https://cusens.md/ro/investigatii/pretorii-stop-cadru-pe-avere/>

Mai mult, în conformitate cu art.15 alin.3) lit.a) și b) din Legea prenotată, **conducătorii Preturilor se sector sunt obligați să nu admită** cu bună știință practici de favoritism în activitatea profesională a agenților publici din entitatea pe care o conduce și să denunțe cazurile de favoritism la Centrul Național Anticorupție.

Totodată, în corespundere cu normele art.313¹ Cod Contravențional, *acordarea în condiții contrare prevederilor legale de sprijin, preferințe, privilegii sau crearea avantajelor unor persoane fizice sau juridice, întreprinsă în exercițiul funcției de către agentul public, dacă fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, se sancționează cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale aplicată persoanei fizice, cu amendă de la 72 la 150 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere cu sau fără privarea, în ambele cazuri, de dreptul de a desfășura o anumită activitate sau de a deține anumite funcții pe un termen de la 6 luni la un an.*

Din aceste considerente, se recomandă ajustarea Codului de conduită și etică profesională al Preturilor de sector cu norme care să instituie obligația de neadmitere a favoritismului în activitatea profesională.

2.5. RESPECTAREA REGIMULUI JURIDIC AL CADOURILOR

Potrivit *art.16 alin.1) din Legea nr. 82/2017*, pentru a evita apariția manifestărilor de corupție în activitatea entităților publice, conducătorilor acestora și agenților publici le este interzis **să solicite sau să accepte cadouri** (*bunuri, servicii, favoruri, invitații sau orice alt avantaj*) care le sânt destinate personal sau familiei lor, dacă oferirea sau acordarea lor este legată direct sau indirect de desfășurarea activității lor profesionale (*cadouri inadmisibile*).

SE RETINE!

Întru executarea normelor primare privind politica cadourilor este aprobată **HG nr.116/2020 privind regimul juridic al cadourilor**, care determină modul de activitate a Comisiei de evaluare și evidență a cadourilor oferite din politețe sau cu prilejul acțiunilor de protocol și a cadourilor inadmisibile oferite agenților publici.

Mai mult, potrivit Capitolului IV, pct. 36 al Regulamentului de organizare și funcționare a preturilor de sector¹⁵, **Pretorul, Vice-pretorii și funcționarii publici sunt obligați** să prezinte în condițiile legii, declarația de avere și interese personale și **să**

¹⁵ Regulamentului de organizare și funcționare a preturilor de sector aprobat prin Decizia CMC nr. 4/4 din 13.12.2019;

respecte în tocmai regimul juridic al conflictului de interese, al incompatibilităților, restricțiilor și al **cadourilor**.

Potrivit informațiilor prezentate de către Preturile de sector, se relevă că dispozițiile pretorilor cu privire la instituirea registrelor de evidență a cadourilor, inclusiv de constituire a Comisiei de evidență și evaluare a cadourilor sunt în marea lor parte învechite, iar în unele cazuri chiar lipsesc.

Or, urmare a examinării Dispozițiilor prezentate de către Preturile de sector, se atestă că acestea sunt datate cu anul 2014 și fac trimitere la unele acte care la moment **sunt abrogate**¹⁶.

Mai mult, s-a stabilit că nu toate Preturile de sector au instituit separat Registrul de evidență a cadourilor admisibile și Registrul de evidență a cadourilor inadmisibile în corespundere cu prevederile HG nr.116/2020 privind regimul juridic al cadourilor.

Astfel, de menționat că potrivit *pct.28 din HG nr.116/2020*, cadourile admisibile se înregistrează într-un registru special, cu caracter public, ținut manual și electronic, denumit **Registru de evidență a cadourilor admisibile**.

Potrivit *pct.35 din HG nr.116/2020*, cadourile inadmisibile se înscriu într-un registru special, cu caracter public, ținut manual și electronic, denumit **Registru de evidență a cadourilor inadmisibile**.

Totodată, în conformitate cu *art.16 alin.5) lit.g) din Legea nr.82/2017*, **conducătorul entității publice are obligația în legătură cu asigurarea respectării regimului juridic al cadourilor să asigure publicarea pe pagina web a entității publice a registrului special de evidență a cadourilor.**

Mai mult, potrivit *pct.11 subpct.8) al HG nr. 116/2020*, Comisia de evidență și evaluare a cadourilor are printre atribuțiile sale menținerea și actualizarea trimestrială **pe pagina web oficială a entității publice Registrul de evidență a cadourilor admisibile și Registrul de evidență a cadourilor inadmisibile**.

În contextul dat, urmare a verificării paginilor web a entităților evaluate, s-a constatat că doar **Pretura sectorului Râșcani** are publicat pe pagina entității Registrele menționate pentru anul 2023, **alte Preturi nu s-au conformat rigorilor normative stipulate supra.**

În context, se menționează că pe parcursul anilor 2022-2023, a fost declarat doar un cadou admisibil de către Pretura sectorului Botanica.

¹⁶ HG privind stabilirea valorii admise a cadourilor simbolice, a celor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol și aprobarea Regulamentului cu privire la evidența, evaluarea, păstrarea, utilizarea și răscumpărarea cadourilor simbolice, a celor oferite din politețe sau cu prilejul anumitor acțiuni de protocol nr. 134 din 22.02.2013 (act abrogat prin HG privind regimul juridic al cadourilor nr. 116 din 26.02.2020).

Astfel, lipsa unor înscrisuri în registrul de evidență a cadourilor denotă că regimul juridic al cadourilor a fost implementat defectuos de către majoritatea Preturilor de sector, iar riscul privind primirea de către agenții publici a unor cadouri admisibile, inclusiv inadmisibile fără a fi declarate ar putea fi unul materializat în trecut.

Urmare celor constatate, se impune implementarea conformă a regimului juridic al cadourilor de către conducătorii și agenții publici din cadrul Preturilor de sector, inclusiv monitorizarea executării obligațiilor prevăzute la art.16 alin.2 și 3 al Legii nr.82/2017.

Totodată, în vederea implementării normelor prevăzute de HG nr.116/2020 privind regimul juridic al cadourilor, se impune instituirea **Registrului de evidență a cadourilor admisibile și Registrului de evidență a cadourilor inadmisibile și publicarea acestora pe pagina a entităților.**

2.6. NEADMITEREA, DENUNȚAREA ȘI TRATAREA INFLUENȚELOR NECORESPUNZĂTOARE

Mecanismul de denunțare și tratare a influențelor necorespunzătoare este reglementat de *art.17 alin.2) lit.a)-f) al Legii nr.82/2017 și HG nr.767/2014 pentru implementarea Legii nr.325/2013*, care stabilesc un șir de obligații conducătorului entității publice, inclusiv:

1. să adopte actele administrative de stabilire a regulilor de organizare a activităților de denunțare și tratare a influențelor necorespunzătoare de către agenții publici;
2. să asigure evidență, într-un registru special, a cazurilor de influență necorespunzătoare exercitată asupra agenților publici;
3. să desemneze subdiviziunea specializată sau să-și asume personal această atribuție;
4. să tragă la răspundere disciplinară agenții publici care își desfășoară activitatea profesională fără a respinge influențele necorespunzătoare la care sânt supuși sau fără a denunța influențele necorespunzătoare pe care nu le pot respinge de sine stătător.

NOTĂ!

Influenta necorespunzătoare reprezintă imixtiune în activitatea profesională a agentului public din partea terțelor persoane, manifestată prin presiuni, amenințări sau rugăminți, în vederea determinării acestuia să își desfășoare activitatea profesională într-un mod anumit, atunci când imixtiunea dată este ilegală și nu este însoțită de promisiunea, oferirea sau darea, personal sau prin mijlocitor, de bunuri, servicii, privilegii sau avantaje sub orice formă, ce nu i se cuvin (nu întrunește elementele unei infracțiuni de corupție).

În acest sens, urmare a examinării datelor prezentate de către Preturile de sector, s-a constatat că la momentul evaluării doar Pretura sectorului Buiucani și

Botanica are instituit Registrul de denunțare și tratare a influențelor necorespunzătoare.

Astfel, prin *Actul nr.112-d din 31.10.2022 cu privire la punerea în aplicare a Politicii Antifraudă și anticorupție în cadrul Preturii sectorului Buiucani*, entitatea publică a instituit regulile de organizare a activității de denunțare și tratare a influențelor necorespunzătoare, desemnând totodată și persoana responsabilă de evidența Registrului enunțat.

Exceptând Pretura sectorului Buiucani, evidențiem că 4 Preturi de sector nu dispun de un Regulament care ar stabili regulile de organizare și tratare a influențelor necorespunzătoare, iar în cazul a 3 preturi nu a fost instituit Registrul de denunțare și tratare a influențelor necorespunzătoare.

Totodată, urmează de menționat că potrivit informațiilor prezentate de către Preturile de sector, în perioada anilor 2022-2023 la nici una dintre acestea nu au fost înregistrate cazuri de influență necorespunzătoare.

Cu toate acestea, **riscul unor influențe necorespunzătoare este unul cu potențial înalt de materializare în viitor.** Această concluzie se fundamentează pe rezultatele analizei procedurii contravenționale aplicate de către Preturile de sector și pe deciziile luate de către Comisiile Administrative, care în unele cazuri s-au dovedit a fi nefondate sau discreționare. Mai mult, unele procesele-verbale contravenționale întocmite de către agenții constatatori din cadrul Preturilor de sector s-au dovedit a fi abuzive.

Faptul dat, inclusiv rezultatelor testelor de integritate profesională realizate în privința angajaților Preturilor de sector denotă că politica privind neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare este implementată deficitar, iar riscul admiterii și tolerării unor incidente de integritate se atestă a fi cu un potențial înalt de materializare.

În contextul celor relatate supra, se impune **instituirea prin act intern a Registrului special de evidență al cazurilor de influență necorespunzătoare, precum și a regulilor de organizare a activităților de denunțare și tratare a influențelor necorespunzătoare.**

Totodată, se impune **intensificarea controlului managerial** asupra neadmiterii și tolerării unor influențe necorespunzătoare, inclusiv tragerea la răspundere disciplinară a agenților publici care își desfășoară activitatea profesională fără a respinge influențele necorespunzătoare la care sânt supuși sau fără a denunța influențele necorespunzătoare pe care nu le pot respinge de sine stătător.

2.7. NEADMITEREA, DENUNȚAREA MANIFESTĂRILOR DE CORUPȚIE ȘI PROTECȚIA AVERTIZORILOR DE INTEGRITATE

Potrivit art.18 alin.1) din Legea nr. 82/2017, pentru buna funcționare a entității publice în conformitate cu mandatul său legal de servire a interesului public și pentru

asigurarea neafectării drepturilor omului, a imaginii și reputației entității publice, conducătorul acesteia și agenții publici trebuie **să nu admită și să denunțe neîntârziat încercările de implicare a lor în manifestări de corupție**. Agenții publici care cunosc cazuri de manifestări de corupție, de practici ilegale și lipsite de etică ce amenință interesul public, care au loc în cadrul entităților publice din care fac parte și/sau în cadrul entităților private cu care se află în raporturi de serviciu, dar în care nu sînt atrași nemijlocit, sînt în drept să depună o sesizare la conducătorul entității publice sau, după caz, la autoritatea anticorupție responsabilă, la alte autorități publice competente.

NOTĂ!

Conducătorul entității publice are obligații atât în vederea neadmiterii manifestărilor de corupție și asigurării denunțării acestora, cât și în vederea asigurării protecției avertizorilor de integritate.

În acest sens, urmează de menționat că în anul 2023 a fost adoptată **Legea privind avertizorii de integritate nr. 165/2023**, care reglementează procedura de primire, de examinare și soluționare a dezvăluirilor privind încălcări ale legii din cadrul entităților publice și private, drepturile și obligațiile persoanelor care efectuează dezvăluiri privind încălcări ale legii, măsurile de protecție a acestora, obligațiile angajatorilor, atribuțiile autorității competente de examinarea dezvăluirilor privind încălcări ale legii și ale autorităților de protecție a avertizorilor de integritate.

Angajații au dreptul să depună dezvăluiri privind încălcări ale legii, să fie recunoscuți în calitate de avertizori de integritate și să beneficieze de protecție în condițiile prevăzute de prezenta lege.

Pe de altă parte, angajații care au calitatea de agenți publici, în cazul unor influențe necorespunzătoare exercitate asupra lor, precum și în cazul altor încercări de a-i implica în manifestări de corupție în sensul Legii integrității nr.82/2017 și al Legii nr.325/2013 privind evaluarea integrității instituționale, sunt obligați să le denunțe.

Urmează de menționat că potrivit informațiilor prezentate de către Preturile de sector cu privire la instituirea *Registrului avertizărilor de integritate și procedurile de examinare și raportare internă a dezvăluirilor practicilor ilegale*, doar Pretura sectorului Botanica, Ciocana și Buiucani au menționat despre instituirea Registrului, însă, **nici una dintre acestea nu a indicat actul prin care a fost instituit Registrul, inclusiv Procedura de examinare/raportare**.

De menționat că la momentul evaluării, *Registrul avertizărilor de integritate ale Preturilor de sector a mun. Chișinău* nu conținea nici o înscriere, fapt ce denotă că entitățile evaluate implementează inefficient/formal politica de neadmitere și denunțare a manifestărilor de corupție, și protecție avertizorilor de integritate.

Suplimentar, se atestă că Preturile de sector nu au instituite norme interne privind organizarea activităților de denunțare a manifestărilor de corupție, de depunere a dezvăluirilor practicilor ilegale și al avertizărilor de integritate, în conformitate cu normele *art.18 alin.(3) lit. a) al Legii nr.82/2017 și art.31 alin. (2) li.b) al Legii nr.165/2023.*

În context, se remarcă că potrivit art.12 alin.1) din Legea privind avertizorii de integritate nr.165/2023, entitățile publice și private desemnează o persoană sau o subdiviziune responsabilă de primirea, înregistrarea, examinarea și soluționarea dezvăluirilor interne privind încălcări ale legii.

Din aceste considerente, se impune **desemnarea unei persoane sau a unei subdiviziuni** responsabile de primirea, înregistrarea, examinarea și soluționarea dezvăluirilor interne privind încălcările legii.

Totodată, se recomandă instituirea prin act intern a **Registrului avertizărilor de integritate**, inclusiv **a procedurii de stabilire a regulilor** de organizare a activităților de denunțare a manifestărilor de corupție, de depunere a avertizărilor de integritate și de asigurare a protecției agenților publici.

La fel, se impune necesitatea menținerii de către conducătorul entității a unui climat favorabil pentru promovarea și asigurarea politicii date, motivarea agenților publici de a dezvălui practici ilegale cunoscute, inclusiv asigurarea protecției avertizorilor de integritate împotriva răzbunării în contextul examinării dezvăluirilor de interes public și garantarea confidențialității identității angajatului care dezvăluie practici ilegale.

2.8. INTOLERANȚA FAȚĂ DE INCIDENTELE DE INTEGRITATE

În conformitate cu *art.19 alin. (1) al Legii nr.82/2017* conducătorii entităților publice și agenții publici asigură credibilitatea și susținerea publică a mandatului entității din care fac parte sau, după caz, de a căror activitate sânt responsabili prin manifestarea spiritului de intoleranță față de incidentele de integritate în cadrul entităților publice [...].

Totodată, se menționează că potrivit *art.19 alin.(2) al Legii nr.82/2017*, **conducătorul entității publice are următoarele obligații:**

1. să ofere agenților publici exemplul propriu de respectare a interesului public și de neadmitere a incidentelor de integritate în activitatea profesională;
2. să adopte acte administrative privind statutul disciplinar aplicabil entității publice, dacă acesta nu este aprobat prin legi și acte normative;
3. să creeze structura responsabilă de examinarea abaterilor disciplinare, dacă aceasta nu este atribuția altor autorități publice competente;

4. să asigure sancționarea disciplinară a tuturor incidentelor de integritate ce constituie abateri disciplinare admise de agenți publici;
5. să sesizeze autoritatea anticorupție responsabilă despre incidentele de integritate ce constituie contravenții și infracțiuni, săvârșite de agenții publici.

Drept urmare, **în vederea punerii în aplicare normelor statuate supra, în cadrul Preturilor de sector au fost aprobate Dispoziții „cu privire la constituirea Comisiei de disciplină”**, după cum urmează:

1. Pretura sectorului Centru – Dispoziția Pretorului nr.183-de din 28.07.2023;
2. Pretura sectorului Buiucani – Dispoziția Pretorului nr. 66-dc din 16.04.2021;
3. Pretura sectorului Ciocana – Dispoziția Pretorului nr.01-5/81 din 11.07.2022;
4. Pretura sectorului Botanica – Dispoziția Pretorului nr. 169 din 12.09.2022;
5. Pretura sectorului Râșcani – Dispoziția Pretorului nr. 6 din 30.01.2024 (*Comisia a fost instituită după inițierea de către CNA a activității de evaluare*).

Potrivit informațiilor prezentate de către Preturile de sector ale mun. Chișinău, se atestă că în perioada anilor 2022-2023, Pretura sectorului Buiucani și Botanica **nu a examinat nici un material** cu privire la încălcarea normelor de conduită sau a disciplinei de serviciu, iar activitatea Comisiei disciplinare din cadrul celor 3 Preturi de sector fiind una neînsemnată.

În aceste circumstanțe, deducem că impactul activității Comisiilor de disciplină este unul nesemnificativă. Mai mult, persistă riscul că activitatea acestora ar putea fi una formală.

Corespunzător, se prezumă că riscul admiterii și tolerării unor incidente de integritate ar putea fi unul aferent tuturor proceselor de lucru desfășurate de către Preturile de sector ale mun. Chișinău.

Rezumând cele enunțate supra, accentuăm necesitatea **întreprinderii măsurilor necesare în vederea consolidării climatului de integritate instituțională prin educarea intoleranței angajaților față de incidentele de integritate**, fortificarea mecanismului de control și/sau sancționare a celor care nu denunță manifestările de corupție sau influențele necorespunzătoare la care sânt supuși, precum și intensificarea activității comisiilor disciplinare prin examinarea faptelor ce constituie abateri disciplinare. La fel, se impune respectarea obligațiilor statuate la art.19 alin.(2) al Legii nr. 82/2017.

2.9. ASIGURAREA TRANSPARENȚEI ÎN PROCESUL DECIZIONAL

Potrivit **art.10 alin.1) al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional**, autoritatea publică asigură accesul la proiectele de decizii și la materialele aferente acestora prin **publicarea obligatorie a lor pe pagina web oficială a autorității publice**, prin asigurarea accesului la sediul autorității, precum și prin expediere prin poștă sau prin alte mijloace disponibile, la solicitarea persoanei interesate.

SE RETINE

Procesul de asigurare a **transparenței decizionale** presupune o serie de acțiuni care ar garanta desfășurarea activității entității publice în mod transparent, responsabil în raport cu cetățenii și cu implicarea acestora, prin crearea posibilităților de participare a cetățenilor, a asociațiilor constituite în corespundere cu legea și a altor părți interesate la procesul decizional.

Totodată, în conformitate cu **pct. 14 al HG nr. 967/2016 cu privire la mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional**, reglementează că pentru facilitarea accesului părților interesate la informația privind procesul decizional în cadrul autorității publice, **pe pagina web oficială a acestora sânt create compartimente dedicate transparenței decizionale.**

Mai mult, potrivit **art.20 alin.2) lit.b) din Legea nr. 82/2017**, conducătorul entității publice are următoarele obligații: **să asigure informarea publicului asupra organizării procesului decizional prin:** publicarea informației referitoare la programele (planurile) anuale de activitate ale entității publice; publicarea informației privind regulile interne adoptate, a listei generale a părților interesate; informarea publicului, prin intermediul anunțurilor scrise, privind inițierea elaborării deciziei sau, după caz, privind retragerea unui proiect de decizie din procesul de elaborare; punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia; publicarea raportului anual privind asigurarea transparenței în procesul decizional din cadrul entității publice.

Subsecvent, menționăm că **potrivit pct. 30 lit. f) al Regulamentului de organizare și funcționare a preturilor de sector¹⁷**, atribuțiile privind respectarea și implementarea legislației privind transparența în procesul decizional îi revine **secretariatului Preturilor de sector.**

Astfel, potrivit informațiilor prezentate de către Preturile de sector cu privire la asigurarea transparenței în procesul decizional, precum și urmare a verificării paginilor web a entităților evaluate, **evidențiem următoarele informații:**

PRETURA DE SECTOR	Planuri de activitate		Rapoarte de activitate		Rubrica „Consultări publice”
	2022	2023	2022	2023	
Centru	1 (anual)	1 (anual)	2 (semestrial)	2 (semestrial)	+
Ciocana	1 (anual)	1 (anual)	2 (semestrial)	2 (semestrial)	lipsește
Rîșcani	1 (anual)	1 (anual)	2 (semestrial)	2 (semestrial)	+
Buiucani	lipsește	1 (anual)	2 (semestrial)	2 (semestrial)	lipsește
Botanica	1 (anual)	1 (anual)	2 (semestrial)	2 (semestrial)	+

¹⁷ Regulamentului de organizare și funcționare a preturilor de sector aprobat prin Decizia CMC nr. 4/4 din 13.12.2019;

Referindu-ne la datele prezentate supra, privind conformarea Preturilor de sector la exigențele stipulate la *art.20 din Legea nr.82/2017 și pct.14 al HG nr.967/2016*, **concluzionăm următoarele:**

1. **Pretura sectorului Centru** – s-a conformat exigențelor cadrului normativ;
2. **Pretura sectorului Ciocana** – s-a conformat parțial exigențelor cadrului normativ. Din aceste considerente, se impune suplینirea compartimentului „*Transparența*” cu rubrica „*Consultări publice*”;
3. **Pretura sectorului Râșcani** – s-a conformat exigențelor cadrului normativ.
4. **Pretura sectorului Buiucani** – s-a conformat parțial exigențelor cadrului normativ. Din aceste considerente, se impune suplینirea compartimentului „*Transparența*” cu rubrica „*Consultări publice*”, inclusiv publicarea planurilor anuale de activitate, precum și a celui din anul 2022.
5. **Pretura sectorului Botanica** – s-a conformat exigențelor cadrului normativ. Totodată, se recomandă publicarea planurilor și a rapoartelor de activitate la compartimentul „*Transparența*”.

Urmare a examinării informațiilor prezentate de către Preturile de sector și a paginilor web ale entităților evaluate, se constată că autoritățile responsabile **au realizat parțial exigențele stipulate** de *art.20 din Legea nr.82/2017 și pct.14 al HG nr.967/2016*, **cu excepția Preturii sectorului Centru, care s-a conformat în totalitate rigorilor cadrului normativ.**

Astfel, întru crearea posibilităților de participare a cetățenilor, a asociațiilor constituite în corespundere cu legea și a altor părți interesate la procesul decizional din cadrul Preturilor de sector, se impune implementarea conformă a art.20 din Legea nr. 82/2017, inclusiv a normelor Legii nr.239/2008 și HG nr.967/2016.

Suplimentar, evidențiem că APL au pus la dispoziția cetățenilor următoarele mecanisme/instrumente care oferă posibilitatea de a depune sugestii și propuneri pentru îmbunătățirea proceselor de lucru, inclusiv a unor sesizări:

1. Cutie/Boxă la intrarea entității pentru petiții/sugestii/sesizări, corespondența fiind preluată de către Serviciul Audiență și Secretariat;
2. Sesizarea autorităților prin intermediul poștei electronice;
3. Platforma: <https://eu.chisinau.md/>;
4. Ghișeu unic al Primăriei mun. Chișinău, care oferă posibilitatea depunerii unor cereri/petiții/sesizări. Ulterior, prin intermediul SIA „e-Management” acestea sunt înregistrate, avizate și examinate de către executori.

2.10. ASIGURAREA ACCESULUI LA INFORMAȚIE DE INTERES PUBLIC

Potrivit *art.21 alin.1) al Legii nr.82/2017*, întru eficientizarea procesului de informare a populației și a controlului efectuat de către cetățeni asupra activității entităților publice, stimularea formării opiniilor și participării active a populației la procesul de luare a deciziilor, **se garantează accesul la informații de interes public cu privire la activitatea entității publice**. În acest scop, conducătorul entității publice și agenții publici asigură **accesul liber la informațiile oficiale**, inclusiv informarea activă, corectă și la timp a cetățenilor asupra chestiunilor de interes public și asupra problemelor de interes personal pentru ei.

SE RETINE

Legea nr. 982-XIV/2000 privind accesul la informație **a fost abrogată**. Astfel, la 8 ianuarie 2024, a intrat în vigoare Legea nr.148/2023 privind accesul la informațiile de interes public

Regulile generale de asigurare a accesului la informațiile oficiale de interes public și derogările cu privire la informațiile oficiale cu accesibilitate limitată sunt stabilite prin **Legea nr. 148/2023 privind accesul la informațiile de interes public**.

Subsecvent, **potrivit pct.30 lit. g) al Regulamentului de organizare și funcționare a preturilor de sector**¹⁸, secretariatul preturii are atribuția de asigurare a punerii în aplicare a legislației privind accesul la informație.

În contextul informațiilor prezentate supra, se menționează că urmare a evaluării procedurii administrative în cadrul Primăriei mun. Chișinău, **au fost constatate unele neconformități care pot admite încălcarea dreptului de acces la informație a cetățenilor**. (Vezi *Raportul de evaluare a integrității instituționale desfășurate în cadrul Primăriei mun. Chișinău*).

Drept urmare, **persistă riscul că deficiența constatată în cadrul Primăriei să fie valabilă și pentru Preturile de sector**.

Astfel, urmare a evaluării procedurii administrative în cadrul Primăriei mun. Chișinău, au fost constatate un număr mare de cereri de acces la informație care au fost examinate potrivit termenilor generali aferenți petițiilor, adică de 30 zile. Faptul dat, nu doar că contravine normelor legale, ci reprezintă un factor de risc care generează **tergiversarea termenului de furnizare a informației de interes public**.

¹⁸ Regulamentului de organizare și funcționare a preturilor de sector aprobat prin Decizia CMC nr. 4/4 din 13.12.2019;

Pentru o delimitare clară în sensul dat, urmează de menționat că cererile de acces la informație de interes public urmează a fi examinate potrivit prevederilor **Legii nr.148/2023 cu privire la accesul la informație de interes public**, recent intrată în vigoare.

Iar pentru o mai bună înțelegere a modificărilor survenite în noua **Lege nr. 148/2023**¹⁹, la care furnizorii de informație urmează să atragă atenția, se prezintă următorul tabel:

ASPECTE IMPORTANTE A LEGII nr. 148/2023	
1. LISTA FURNIZORILOR DE INFORMAȚIE EXTINSĂ	
<i>după intrarea în vigoare</i>	<i>până la intrarea în vigoare</i>
<ol style="list-style-type: none"> 1. autoritățile și instituțiile publice; 2. întreprinderile de stat și întreprinderile municipale; 3. persoanele juridice de drept privat controlate de furnizorii de informații; 4. persoanele juridice de drept privat care prestează servicii publice, servicii publice de gospodărie comunală sau servicii de decontare; 5. întreprinderile energetice care desfășoară activități în domeniul gazelor naturale, al energiei electrice sau al energiei termice; 6. asociațiile profesionale și organele de autoadministrare, constituite prin lege, ale profesiilor din sectorul justiției; 7. partidele politice. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. autoritățile și instituțiile publice;
2. TERMENULUI DE SOLUȚIONARE	
<i>după intrarea în vigoare</i>	<i>până la intrarea în vigoare</i>
10 zile calendaristice, cu posibilitatea de a prelungi acest termen cu 7 zile calendaristice.	15 zile lucrătoare, cu posibilitatea de a prelungi acest termen cu 5 zile lucrătoare
3. SEMNAREA OLOGRAFĂ SAU ELECTRONICĂ	
<i>după intrarea în vigoare</i>	<i>până la intrarea în vigoare</i>
Nu este obligatorie	Cerință obligatorie

¹⁹ Legea Nr. 148 din 09-06-2023 privind accesul la informațiile de interes public.

SE RETINE

Potrivit art. 6 din Legea nr. 148/2023 privind accesul la informațiile de interes public, orice persoană fizică sau juridică **are dreptul la accesul la informațiile de interes public**, în formele și condițiile prevăzute de lege. Furnizorii de informații sunt obligați să asigure accesul la informațiile de interes public, în formele și condițiile prevăzute de lege.

De asemenea, potrivit art. 13 alin. 1) din Legea nr. 148/2023, orice persoană fizică sau juridică are dreptul să **solicite și să obțină informații de interes public** în condițiile legii, prin înaintarea unei cereri de comunicare a informațiilor de interes public.

Totodată, potrivit art. 19 alin. 1) din Legea nr. 148/2023, informațiile de interes public se comunică solicitantului din momentul în care sunt disponibile pentru a fi comunicate, dar **nu mai târziu de 10 zile** de la data înregistrării cererii.

Modul de înregistrare a cererii este stipulat la art.15 alin.1)-5) al Legii nr.148/2023, care prevede că:

- 1) Furnizorii de informații sunt obligați să primească** cererile înaintate conform art.14 alin.(1) lit.a) și b) și să le înregistreze cel târziu în următoarea zi lucrătoare. Primirea sau înregistrarea cererii nu poate fi refuzată. Furnizorii de informații prevăzuți la art.5 lit.a)– înregistrează cererile și în registrul cererilor de comunicare a informațiilor de interes public, conform modelului și în modul stabilite de Guvern.
- 2) În cazul cererii transmise în formă electronică**, furnizorul de informații este obligat să comunice solicitantului cel târziu în următoarea zi lucrătoare, prin aceleași mijloace, numărul și data înregistrării cererii.
- 3) Cererea expediată prin poștă** se consideră a fi depusă din momentul înregistrării acesteia de către furnizorul de informații.
- 4) În cazul cererii depuse în scris** la sediul furnizorului de informații, furnizorul este obligat să elibereze dovada înregistrării cererii.
- 5) Cererile adresate verbal** nu sunt înregistrate, cu excepția cazului prevăzut la art.73 alin.(6) din Codul administrativ nr.116/2018.

În sensul dat, se menționează că în temeiul art.15 alin.(1) din Legea nr.148/2023 a fost aprobată **HG nr.1027 din 21.12.2023 privind modul de înregistrare a cererilor de comunicare a informațiilor de interes public**, care prevede modul de înregistrare a cererilor, precum și modelul și instrucțiunile de completare a acestuia.

Astfel, în conformitate pct.4 din **HG nr.1027/2023, Registrul cererilor de comunicare a informațiilor de interes public** este ținut în format electronic de către subdiviziunea sau persoana responsabilă de recepționarea și înregistrarea petițiilor.

În cazul dat, se impune desemnarea prin act departamental a subdiviziunii sau persoanei responsabile de ținerea Registrul cererilor de comunicare a informațiilor de interes public și de recepționarea și înregistrarea cererilor.

Mai jos sunt afișate datele cu privire la accesul la informație de interes public prezentate de către Preturile de sector:

PRETURA DE SECTOR	Date privind accesul la informație			
	Solicitări parvenite		Răspunsuri oferite	
	2022	2023	2022	2023
Centru	3	6	3	5 + 1 refuz de furnizare informație ²⁰
Ciocana	-	-	-	-
Rîșcani	98	101	96 + 2 refuzuri de furnizare informație ²¹	101
Buiucani	-	-	-	-
Botanica	12	142	12	142

Urmare a analizei datelor prezentate supra, se atestă o **disonanță pe segmentul analizat**, or în timp ce unele Preturi de sector recepționează circa 100 de solicitări pe parcursul anului, alte Preturi au raportat lipsa unor solicitări/cereri privind accesul la informație.

Faptul dat poate fi asociat cu necunoașterea angajaților a normelor cadrului normativ în vigoare aferent politicii care reglementează accesul la informații de interes public. Or, urmare a discuțiilor purtate cu reprezentanții Preturilor de sector, s-a confirmat că o mare parte din angajații săi **cataloghează/percep orice solicitare parvenită ca fiind petiție**, practică înregistrată și în cadrul Primăriei municipiului Chișinău.

Prin urmare, angajații APL nu disting/nu fac deosebire între ***petiție*** și ***solicitare de acces la informație***, fapt ce generează **tergiversarea termenului de oferire a răspunsurilor oferite**, *vezi descrierea incidentelor de integritate*.

Suplimentar, se atestă că paginile web a Preturilor de sector **nu conțin modulul „Integritate și anticorupție”**. Respectiv, Registrul cadourilor admisibile/inadmisibile și actele normative departamentale care pun în aplicare măsurile anticorupție nu se regăsesc

²⁰ Motivul refuzului fiind solicitarea datelor cu caracter personal;

²¹ Motivul refuzului fiind solicitarea datelor cu caracter personal;

publicate pe pagina web, or unele module nu conțin careva informații sau informația publicată nu este actualizată.²²

Astfel, întru asigurarea accesului la informații de interes public, eficientizarea procesului de informare a populației și a controlului efectuat de către cetățeni asupra activității Preturilor de sector ale mun. Chișinău, se impune implementarea conformă a normelor *art. 21 din Legea nr.82/2017 și art.15 din Legea nr. 148/2023 privind accesul la informațiile*

Concomitent, se impune instituirea pe pagina web a entităților modulului „Integritate și anticorupție”, publicarea și actualizarea informațiilor de interes public de către Preturile de sector.

2.11. GESTIONAREA TRANSPARENTĂ ȘI RESPONSABILĂ A PATRIMONIULUI PUBLIC, A FINANTELOR RAMBURSABILE ȘI NERAMBURSABILE

Potrivit prevederilor *art.22 alin.1) din Legea nr. 82/2017*, în vederea valorificării raționale, eficiente și durabile a resurselor publice, constituite ca rezultat al muncii societății prin aportul contribuabililor, precum și a mijloacelor din fonduri externe, conducătorul entității publice și agenții publici **asigură gestionarea alocațiilor bugetare, administrează patrimoniul public în baza principiilor bunei guvernări**, garantează transparența achizițiilor publice, implementarea sistemului de control intern managerial și organizarea auditului intern în sectorul public.

Astfel, în scopul respectării principiilor asigurării concurenței, eficienței, transparenței și satisfacerea necesităților bunurilor, lucrărilor sau serviciilor pentru întregul an bugetar, în cadrul Preturilor de sector procedura de achiziție se desfășoară în conformitate cu *Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice precum și în baza Dispozițiilor Pretorilor cu privire la activitatea grupului de lucru pentru achiziții publice*.

SE REȚINE!

Potrivit art. 327¹ alin.(3) din CC, neplanificarea achizițiilor publice sau planificarea acestora cu încălcarea prevederilor actelor normative, nepublicarea invitației de participare și a anunțului de intenție, divizarea achiziției publice prin încheierea unor contracte separate în scopul aplicării altei proceduri de achiziție decât cea care ar fi fost utilizată conform actelor normative se sancționează cu amendă de la 15 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

---

²² Situație valabilă pentru perioada evaluată. Totodată, se remarcă că unele Preturi de sector au înlăturat anumite neajunsuri identificate de către experții CNA în procesul de evaluare.

În conformitate cu pct.18 din *Regulamentul cu privire la modul de planificare a contractelor de achiziții publice aprobat prin HG nr.1419/2016*, autoritatea contractantă **este obligată să publice pe pagina sa web** planul provizoriu/anual de achiziții, în termen de 15 zile de la aprobarea acestuia sau în 5 zile de la modificarea acestuia.

Totodată, potrivit *art.15 alin.2 lit.c) din Legea nr. 131/2016*, autoritatea contractantă, prin intermediul grupului de lucru sau, după caz, al specialistului certificat în domeniul achizițiilor publice, **este obligată să asigure publicitatea și transparența procedurilor de achiziție publică**, întocmind în acest sens rapoarte semestriale și anuale, cu ulterioara lor plasare pe paginile web a entității.

De asemenea, potrivit *pct. 70 din HG nr. 870/2022²³*, autoritatea/entitatea contractantă **este obligată să prezinte trimestrial**, până la data de 15 a lunii următoare, în SIA "RSAP", informația cu privire la achizițiile publice de valoare mică realizate. În cazul dat, **se atestă necesitatea publicării informației respective inclusiv pe paginile web a entităților evaluate.**

Luând în considerație obligațiile entităților publice care derivă din *Legea integrității și Legea privind achizițiile publice*, a fost evaluat nivelul de implementare a politicii de gestionare a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile prin prisma procedurii de desfășurare a achizițiilor publice de către Preturile de sector.

Potrivit art.22 alin.(3) lit. a)-h) din Legea integrității, în vederea garantării transparenței procedurilor de achiziție publică, **conducătorul entității publice care întrunește condițiile de autoritate contractantă are următoarele obligații:**

a) **să asigure crearea unui grup de lucru pentru achiziții publice** din rîndul agenților publici, inclusiv al celor care sînt specialiști cu experiență profesională în domeniul achizițiilor publice, în limitele personalului scriptic. Conducătorul entității publice este în drept să constituie cîteva grupuri de lucru, în funcție de obiectul achiziției, precum și să atragă din afara entității publice, în calitate de consultanți, specialiști și experți din domeniul în care se efectuează achiziția, cărora să le asigure, în cazurile expres prevăzute de legislație, dreptul de vot în cadrul grupului de lucru;

b) **să asigure includerea reprezentanților societății civile în componența grupului de lucru, pentru fiecare procedură de achiziție în parte, dacă a fost depusă o cerere scrisă în acest sens cu cel puțin două zile pînă la data-limită de depunere a ofertelor;**

c) **să asigure reprezentanților societății civile incluși în grupul de lucru condiții pentru exercitarea dreptului de vot consultativ sau a dreptului la opinie separată în cadrul actului deliberativ al grupului respectiv;**

d) **să asigure evidența strictă a cererilor parvenite de la societatea civilă și, în cazul în care sînt depuse mai multe cereri prin care se solicită admiterea unui număr al**

²³ HG nr. 870 din 14.12.2022 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la achizițiile publice de valoare mică;

reprezentanților societății civile ce ar depăși o treime din numărul de membri cu drept de vot deliberativ, să asigure desemnarea acestora prin tragere la sorți. Totodată, conducătorul entității publice are dreptul să decidă asupra includerii reprezentanților societății civile în componența grupului de lucru fără plafonarea prevăzută;

e) **să asigure exercitarea autonomă, imparțială și bazată pe lege a atribuțiilor membrilor grupului de lucru**, pe care aceștia să le poată desfășura liber de influențe necorespunzătoare și de conflicte de interese;

f) **să tragă la răspundere disciplinară agenții publici din cadrul grupului de lucru dacă aceștia nu au respins, nu au raportat și au admis exercitarea influențelor necorespunzătoare asupra lor**, conform prevederilor art.17 alin.(2) lit.f);

g) **să încheie cu operatorii economici contractele de achiziții publice atribuite de către grupul de lucru**;

h) **să își asume responsabilitatea pentru executarea și gestionarea contractelor de achiziții publice în termenele și condițiile prevăzute de acestea**.

2.11.1. ORGANIZAREA ȘI DESFĂȘURAREA ACHIZIȚIILOR PUBLICE DE CĂTRE PRETURILE DE SECTOR

Potrivit studiului „Achizițiile publice din educație, sănătate și domeniul siguranței alimentare: riscuri și vulnerabilități” elaborat suportul proiectului „Consolidarea Statului de Drept și a Mecanismelor Anticorupție în Republica Moldova”, este imperios necesar ca autoritățile publice să asigure utilizarea eficientă, transparentă și eficace a banilor publici, destinați pentru procurarea bunurilor, serviciilor și lucrărilor.

Încălcarea cerințelor legale și principiilor de bază ale achizițiilor publice poate duce la riscuri și pierderi semnificative, care ne afectează pe toți. Cercetările arată că între 10-50% din banii destinați pentru achiziții pot fi pierduți prin achiziții inutile, aranjate, prețuri exagerate, calitatea joasă, nocivitatea achizițiilor, cantități reduse sau neexecutarea totală a contractelor, întârzieri în organizarea achizițiilor și executarea contractelor, tolerate de factorii de decizie și organele competente.

PRETURA SECTORULUI CENTRU

Actul normativ în baza căruia se realizează procedura de achiziție a bunurilor, lucrărilor și serviciilor în cadrul Preturii sectorului Centru este *Dispoziția nr.01-d din 02.01.2024*, iar actul normativ prin care a fost instituit grupul de lucru pentru achiziții

publice fiind *Dispoziția nr.23-d din 07.04.2022. Vezi mai jos Extras de pe pagina web a Preturii sectorului Centru*

Achiziții publice

[Planuri de achiziții](#)[Proceduri de achiziții](#)[Dări de seamă](#)[Toate](#)[2024](#)[2023](#)[2022](#)[2021](#)[2020](#)[2019](#)

2024

Titlu	Data	Descarcă
Dispoziția nr. 29-d din 16.05.2024 cu privire la operarea unor modificări în anexa dispoziției nr. 01-d din 02.01.2024 cu privire la aprobarea Planului provizoriu de achiziții publice al Preturii sectorului Centru pentru anul 2024	16.05.2024	click aici
Dispoziția nr. 16-d din 01.04.2024 cu privire la operarea unor modificări în anexa dispoziției nr. 01-d din 02.01.2024 cu privire la aprobarea Planului provizoriu de achiziții publice al Preturii sectorului Centru pentru anul 2024	01.04.2024	click aici
Dispoziția nr. 06-d din 20.02.2024 cu privire la operarea unor modificări în anexa dispoziției nr. 01-d din 02.01.2024 cu privire la aprobarea Planului provizoriu de achiziții publice al Preturii sectorului Centru pentru anul 2024	20.02.2024	click aici
Cu privire la operarea unor modificări în Planul provizoriu de achiziții publice al Preturii sectorului Centru pentru anul 2024	05.02.2024	click aici
Cu privire la aprobarea Planului provizoriu de achiziții publice al Preturii sectorului Centru pentru anul 2024	02.01.2024	click aici

Potrivit informațiilor prezentate de către Pretura sectorului Centru, precum și urmare a consultării paginii web a ANSC²⁴, în perioada 2022-2023 de către operatorii economici au fost depuse **2 contestații** privind procedura de achiziții.

Totodată, în perioada anilor 2022-2023 au fost **anulate 2 proceduri de achiziții**, cauzele fiind: *ofertele neconforme; lipsa de oferte calificate*.

Se reține:

În conformitate cu **pct.11 al HG nr. 1419/2016 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de planificare a contractelor de achiziții publice**, planificarea anuală și trimestrială a contractelor de achiziții publice se efectuează potrivit **modelelor de plan**

²⁴ ANSC - Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor;

de achiziții și anunț de intenție, specificate în anexele nr. 1 și nr.2. Vezi modelul de mai jos.

Anexa nr. 1
la Regulamentul cu privire la modul de
planificarea contractelor de achiziții publice

Planul de achiziție
(model)

Nr. crt.	Expunerea obiectului de achiziție	Codul CPV	Valoarea estimată fără TVA (lei)	Procedura de achiziție aplicabilă	Perioada desfășurării procedurii de achiziție publică
	Se efectuează descrierea succintă a obiectului contractelor de achiziții publice (descrierea succintă a obiectului procedurilor de achiziție publică) care urmează a fi realizate pe parcursul anului			Se identifică în conformitate cu Legea nr.131 din 3 iulie 2015 privind achizițiile publice	Se stabilește perioada (luna) a anului în care va fi efectuată această procedură
1.					
2.					
3.					

În această ordine de idei, inclusiv urmare a analizei comparative a planului de achiziții elaborat de către Pretura sectorului Centru pentru anul 2022 și a modelului stabilit prin HG nr.1419/2016, se atestă **o discrepantă** între aceste două acte.

Or, entitatea evaluată a omis specificarea în Planul de achiziții a **codului CPV**²⁵ ce urmează a fi indicat în conformitate cu *Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice*.
Vezi mai jos extras din planul de achiziții pentru anul 2022.

Anexa
la dispoziția Pretorului sectorului Centru
nr. as-d din 01 februarie 2022

PLANUL DE ACHIZIȚII PUBLICE AL PRETURII SECTORULUI CENTRU PENTRU ANUL 2022

Nr. d/o	Obiectul achiziției	Valoarea estimativă cu TVA (lei)	Procedura de achiziție	Perioada desfășurării procedurii de achiziție
1.	Achiziționarea serviciilor de telecomunicații	40 000,00	Achiziție publică de unica sursa	Ianuarie
2.	Achiziționarea serviciilor energie electrică	250 000,00	Achiziție publică de unica sursa	Ianuarie
3.	Achiziționarea serviciilor de consum de apă și recepționarea apelor uzate	50 000,00	Achiziție publică de unica sursa	Ianuarie
4.	Achiziționarea serviciilor informaționale	40 000,00	Achiziție publică de valoare mică	Ianuarie

²⁵ **Codul CPV** reprezintă codul numeric sau alfanumeric din cadrul vocabularului principal sau secundar căruia îi corespunde o denumire care descrie bunuri, lucrări sau servicii și care reprezintă obiectul contractelor de achiziție publică. Vocabularul principal se bazează pe o structură ramificată de coduri de până la nouă cifre, cărora le corespunde o denumire care descrie produsele, lucrările sau serviciile care reprezintă obiectul contractelor de achiziție. Vocabularul suplimentar este compus dintr-un cod alfanumeric, căruia îi corespunde o denumire care permite efectuarea de precizări suplimentare privind natura sau destinația specifică a bunurilor care urmează a fi achiziționate.

Situație similară se atestă și în anul 2023, unde prin Dispoziția nr. 17 - d din 03.03.2023 și Dispoziția nr. 81- d din 28.09.2023 au fost modificat prin completare Planul de achiziții publice.

De menționa că lipsa specificării codului CPV fac practic imposibilă aprecierea corectitudinii planificărilor efectuate, or lipsa codului generează situații în care obiectul achiziției este unul general și interpretabil.

Mai mult, fiind analizate Planurile de achiziții publicate, s-a constatat că acestea au suferit pe parcursul anului **modificări semnificative**. Acest fapt, ne confirmă că **procedura de planificare este una defectuoasă și poate fi asociată direct sau indirect cu unele riscuri de fraudă și corupție.**

Corespunzător, se determină probabilitatea că, Pretura sectorului Centru ar putea admite unele devieri de la planul de achiziții, factor de risc care poate admite eventuale abuzuri sau alte neconformități.

Astfel, se remarcă că pe parcursul anul 2022 planul de achiziții a fost modificat de **2 ori, fiind completat cu încă 12 poziții la obiectul achiziției**, iar cel pentru anul 2023 a fost modificat de **3 ori, fiind completat cu 5 poziții**.

În vederea confirmării celor constatate, se prezintă cu titlul de exemplu Dispoziția nr. 28-d din 31.03.2023²⁶, în baza căreia s-au operat modificări de substituire a sintagmei „199 000” cu sintagma „300 000”.

Or, în lipsa unui temei justificat, la distanță de o lună de la aprobarea Planului de achiziții publice, s-a modificat valoarea obiectului achiziției, printr-o simplă substituire a „sintagmelor”. (Vezi mai jos extras din Dispoziție).

Practica dată este una vicioasă și abuzivă, și poate fi asociată cu eventuale riscuri de fraudă și corupție.

²⁶ Dispoziția nr. 28-d din 31.03.2023 cu privire la operarea unor modificări în anexa la dispoziția nr. 11-d din 06.02.2023 Cu privire la aprobarea Planului anual de achiziții publice al Preturii sectorului Centru pentru anul 2023;

DISPOZIȚIE

nr. 28-ddin 31 martie 2023

Cu privire la operarea unor modificări în anexa la dispoziția nr. 11-d din 06.02.2023 “Cu privire la aprobarea Planului anual de achiziții publice al Preturii sectorului Centru pentru anul 2023 ”

Având în vedere necesitatea achiziționării unor servicii de proiectare a unor obiective de amenajare, precum și achiziționarea lucrărilor de amenajare și reabilitare a teritoriului, reieșind din limita alocațiilor planificate în scopul achizițiilor publice pentru anul 2023, în conformitate cu Regulamentul de organizare și funcționare a Preturilor de sector, aprobat prin Decizia Consiliului municipal Chișinău nr.4/4 din 13.12.2019 „Cu privire la aprobarea Regulamentului de organizare și funcționare, organigramei-tip, efectivului-limită al statelor de personal și structurii preturilor de sector”,

DISPUN:

- Se operează modificări în pct. 9 în coloana nr. 4 din anexa dispoziției nr. 11-d din 06.02.2023 “Cu privire la aprobarea Planului anual de achiziții publice al Preturii sectorului Centru pentru anul 2023 ”, după cum urmează:

1.1. Se substituie, în pct. 9 în coloana nr. 4, sintagma „199 000,00” cu sintagma „300 000,00”.

- Controlul executării prevederilor prezentei dispoziții mi-l asum.

Urmare a examinării Planul de achiziții pentru anul 2023 în vederea stabilirii serviciului a cărui valoare estimativă s-a majorat substanțial, s-a constata că acesta ar fi „*serviciul de pregătirea documentației pentru achiziții publice*”. Vezi mai jos extras din planul pentru achiziții pentru anul 2023.

9	Achiziționarea serviciilor de pregătirea documentației achiziții publice	79418000-7	199 000,00	Achiziție de valoare mică	Tr.I
---	--	------------	------------	---------------------------	------

Mai mult, fiind examinate Planurile de achiziții publice pentru anii 2022-2023 la poziția respectivă, se atestă că în anul 2022 valoarea planificată a fost de 200 000 lei, **în timp ce pentru anul 2023 pentru serviciul respectiv a fost nevoie de 300 000 lei.**

Discrepanțe dintre valorile planificate au fost identificate în Planurile de achiziții pentru anii 2022 și 2023 și **pentru alte bunuri/servicii/lucrări**, or pentru aceleași poziții în anul 2023 s-au efectuat estimări duble sau chiar triple comparativ cu anul 2022.

Subsidiar, referindu-ne la obiectul achiziției „*serviciul de pregătirea documentației pentru achiziții publice*”, se remarcă că Pretura sectorului Centru planifică și contactează activități care **ar trebui să fie realizate nemijlocit de către angajații Preturii.**

În fapt, deși Pretura sectorului Centru dispune de o **funcție responsabilă pentru desfășurarea achizițiilor publice**, se atestă că din anul 2021 în funcția respectivă nu a fost încadrată/angajată nici o persoană.

Totodată, urmare a verificării paginii web a Preturii sectorului Centru, s-a constatat că aceasta **nu a publicat din anul 2021 nici un anunț cu privire la funcția vacantă de responsabil pentru achiziții publice**.

În acest sens, persistă riscul că funcția dată premeditat nu a fost scoasă la concurs, în vederea contractării serviciilor de pregătire a documentației pentru achiziții publice de către persoane terțe.

Astfel, serviciile de pregătire a documentației pentru achiziții publice au fost achiziționate în baza unor contracte de valoare mică încheiate cu terți.

Corespunzător, se prezumă că în perioada anilor 2022-2023, bugetul entității a fost prejudiciat cu circa 600 000 lei, în situația în care potrivit fișelor de post, aceste activități urmau a fi exercitate de către anumiți angajați.

În contextul celor enunțate supra, concluzionăm că Pretura sectorului Centru a achiziționat servicii care de fapt urmau a fi realizate de către unii din angajații săi.

Practica dată se constată a fi una vicioasă și poate fi asociată cu riscul gestionării ineficiente și frauduloase a mijloacelor din bugetul municipal.

Mai mult, potrivit informațiilor publicate pe pagina web a Agenției Achiziții Publice²⁷, cu referire la posibilitatea contractării de către entitățile publice a terților privind serviciile de achiziții, se atestă că în prezent autoritățile **nu pot contracta asemenea** servicii dat fiind faptul lipsei unui Regulament aprobat în sensul dat. *Vezi mai jos extras de pe pagina web.*

24. Este posibil la moment ca autoritățile contractante să contacteze/selecteze furnizorii de servicii de achiziții?

Potrivit art. 14 alin. (3) al Legii. 131/2015 privind achizițiile publice, furnizorii de servicii de achiziții își desfășoară activitatea conform prevederilor Legii 131/2015 privind achizițiile publice și ale regulamentului aprobat de Guvern. Având în vedere că la moment nu este aprobat un regulament în acest sens, în prezent autoritățile contractante nu pot contracta asemenea servicii.

Totodată, urmare a examinării actelor care au stat la baza achiziționării în perioada anilor 2022-2023 a „serviciului de pregătirea documentației pentru achiziții publice”, s-a constata că Pretura sectorului Centru a încheiat contracte directe de prestări servicii cu persoană fizică, însă, fără a fi indicată suma contractului. *Vezi mai jos extras din contracte.*

²⁷ <https://tender.gov.md/ro/content/%C3%AEntreb%C4%83ri-adresate-frecvent>

ambii (denumiți(te) în continuare Părți), au încheiat prezentul Contract referitor la următoarele:

a Achiziționarea Pregătirea documentației pentru procedurile de achiziții publice pentru anul 2022 și participarea la procedurile de achiziții (denumirea bunului/serviciului) denumite în continuare Bunuri/Servicii, conform procedurii de achiziții publice de tip achiziții publice de mică valoare nr. _____ din _____ în baza deciziei grupului de lucru al Cumpărătorului/Beneficiarului din „_____” 20_____

SE RETINE!

Salariul mediu anual al unui Șef din cadrul Preturilor de sector constituie circa 190 000 lei.

Ulterior, Pretura sectorului Centru în baza actului de predare-primire întocmit lunar privind executarea serviciului de pregătire a documentației pentru achiziții publice, a efectuat transferul mijloacelor financiare persoanei fizice direct la card.

Urmare a examinării actelor enunțate supra și efectuării calculelor privind serviciile prestate, **s-au evidențiat următoarele:**

Anul 2022	Anul 2023
1.Contract direct Valoarea: 193.500 lei	1.Contract direct Valoarea: 290 250 lei
2.Contract direct Valoarea 80 626 lei	(încălcarea pragului valoric cuprins între 50 000 de lei și 150 000)
Total: 274 126 lei (premise de divizare a achizițiilor)	

Analizând datele din tabel prenotat, sesizăm faptul că Pretura sectorului Centru, a **sfidat** normele *Regulamentului cu privire la achizițiile publice de valoare mică*, **prin încălcarea pragului valoric de 150 000 la încheierea contractelor directe privind achiziționarea serviciului de pregătire a documentației pentru achiziții publice.**

SE RETINE!

Potrivit pct. 4-6 din *Regulamentul cu privire la achizițiile publice de valoare mică*, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.870/2022 identificăm următoarele **modalități de achiziționare:**

- În baza **facturii de plată**: în cazul în care valoarea achiziției nu depășește **50 000** de lei fără taxa pe valoarea adăugată.
- Încheierea de **contracte directe** cu operatorul economic pentru:
  - bunuri și servicii: de la 50 000 până la 150 000 lei;*
  - lucrări: de la 50 000 până la 200 000 lei;*
  - serviciile sociale și alte servicii specifice enumerate în anexa nr.2 a Legii 131/2015: de la 50 000 până la 300 000 lei.*
- Desfășurarea achizițiilor publice de valoare mică **prin intermediul SIA „RSAP”**, cu excepția cazurilor prevăzute la pct. 14, pentru:
  - bunuri și servicii: de la 150 000 până la 300 000 lei;*
  - lucrări: de la 200 000 până la 375 000 lei;*
  - serviciile sociale și alte servicii specifice enumerate în anexa nr.2: de la 300 000 până la 600 000.*

Or, pe de o parte, pentru „serviciile de pregătire a documentației pentru achiziții publice” nu este aprobat un *Regulament privind selectarea/contractarea furnizorilor de servicii de achiziții publice*, iar pe de altă parte, *Anexa nr.2 al Legii 131/2015 care stabilește/enumeră serviciile sociale sau alte servicii specifice*, nu reglementează acest tip de serviciu.

Deci, achiziționarea acestui tip de serviciu, nu se poate încadra în limita admisibilă de până la 300 000 lei prevăzută pentru achizițiile care au ca obiect serviciile sociale și alte servicii specifice enumerate în anexa nr.2 din Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice (vezi pct.6 din HG nr.870/2022).

Prin urmare, pe lângă faptul că părțile contractante nu puteau contracta asemenea servicii, acestea au admis încălcarea pragului valoric prevăzut de pct.6 al HG nr.870/2022.

Astfel, potrivit pct.6 din HG nr.870/2022, autoritatea contractantă are dreptul să încheie contracte directe cu operatorul economic, asigurând respectarea principiilor prevăzute la pct.8. pentru achizițiile de bunuri și servicii a căror valoare este cuprinsă între 50 000 de lei și 150 000 de lei fără taxa pe valoarea adăugată.

În acest caz, menționăm și despre alte posibile neconformități/factori de risc:

1. *Divizarea premeditată a procedurii de achiziție publică;*
2. *Diminuarea aparentă a valorii contractului în vederea eludării cadrului legal;*
3. *Evitarea transparenței în procedura de achiziție de valoare mică;*
4. *Planificare defectuoasă;*
5. *Delegarea contrar legii a atribuțiilor în baza unui contract civil.*

În concluzie, procedura de planificare și desfășurare a achizițiilor publice în cadrul Preturii Centru este organizată defectuos.

Practica de încheiere a unor contracte directe cu încălcarea pragului valoric admis în cadrul procedurilor de achiziție de valoare mică, poate fi asociată direct cu riscul abuzului de serviciu sau depășirii atribuțiilor de serviciu, și poate avea impact asupra bugetului entității.

PRETURA SECTORULUI CIOCANA

Actul normativ intern conform căruia se realizează procedura de achiziții a bunurilor, lucrărilor și serviciilor este *Dispoziția Pretorului nr. 01-05/04 din 10.01.2024 „cu privire la crearea și activitatea Grupului de lucru pentru achiziții publice”.*

Potrivit informațiilor prezentate de către Pretura sectorului Ciocana, precum și urmare a consultării paginii web a ANSC²⁸, în perioada 2022-2024 de către operatorii economici au fost depuse **6 contestații** privind procedura de achiziții.

Urmează de menționat că din cele 6 contestații depuse de către operatori economici, **5 contestații au fost admise** fie integral sau parțial. Ca rezultat, au fost **anulate Deciziile grupului de lucru privind atribuirea contractelor de achiziție**, cu impunerea Preturii sectorului Ciocana de a remedia neajunsurile/încălcărilor admise.

SE REȚINE!

În perioada anilor 2022-2023 **au fost anulate 4 proceduri de achiziții publice**, cauze fiind: *lipsa resurselor financiare; condițiilor meteorologice nefavorabile pentru executarea lucrărilor în anul curent de gestiune; oferte necorespunzătoare.*

Urmare a analizei Deciziilor adoptate de către ANSC se atestă că Grupul de lucru pentru achiziții examinează superficial ofertele. Or, ANSC a constatat că grupul de lucru din cadrul Preturii sectorului Ciocana **nu verifică corectitudinea respectării condițiilor impuse de ei însuși în caietul de sarcini**, atribuind astfel contractul unor operatori economici care au admis încălcări sau erori în oferta depusă.

În contextul constatărilor enunțate supra, se remarcă că unele decizii ale grupului de lucru privind achizițiile contravin cu prevederile art.69 alin.(6) lit.b) din Legea nr.131/2015, precum și cu principiile stabilite în *Regulamentul cu privire la activitatea grupului de lucru pentru achiziții, aprobat prin HG nr.667/2016*. Or, **în pofida unor oferte care nu corespund cerințelor expuse în documentația de atribuire, autoritatea contractantă acceptă oferta.**

Urmare a examinării informațiilor publicate pe pagina web a Preturii sectorului Ciocana, se atestă că entitatea **omite publicarea modificărilor Planurilor de achiziții publice**, fie lipește Decizia motivată de modificare a acestor Planuri.

Mai mult, contrar prevederilor *art.15 alin.2) lit.c) din Legea nr. 131/2016*, de către entitate nu este asigurată publicitatea și transparența procedurilor de achiziții publice, or **nu sunt publicate Rapoartele de monitorizare a contractelor de achiziții publice**. *Vezi mai jos Extrasul de pe pagina web a Preturii sectorului Ciocana.*

²⁸ ANSC - Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor;

Planul de achiziții publice al Preturii sectorului Ciocana pentru anul 2019
Planul de achiziții publice al Preturii sectorului Ciocana pentru anul 2020
Planul anual de acțiuni al Preturii sectorului Ciocana pentru anul 2020
Raport de activitate pentru semestrul I al anului 2020.
Raport de activitate pentru semestrul II al anului 2020
Planul anual de acțiuni al Preturii sectorului Ciocana pentru anul 2021
Planul de Achiziții Publice pentru anul 2021
Raport de activitate pentru semestrul I al anului 2021
Raport de activitate pentru semestrul II al anului 2021
Planul de Achiziții Publice pentru anul 2021 (ajustat)
Planul anual de acțiuni al Preturii sectorului Ciocana pentru anul 2022
Planul de Achiziții Publice pentru anul 2022
Planul de Achiziții Publice pentru anul 2022 (ajustat)
Raport despre activitatea Comisiei pentru acordarea de compensații la plata resurselor energetice persoanelor defavorizate din municipiul Chișinău în sezonul de încălzire 2021-2022
Planul de Achiziții Publice pentru anul 2022 (modificat)
Raport de activitate pentru semestrul I al anului 2022
Planul anticorupție al Preturii sectorului Ciocana
Raport de activitate pentru semestrul II al anului 2022
Planul de Achiziții Publice pentru anul 2023
Planul anual de acțiuni al Preturii sectorului Ciocana pentru anul 2023
Raport de activitate pentru semestrul I al anului 2023
Raport de activitate pentru semestrul II al anului 2023
Planul anual de acțiuni al Preturii sectorului Ciocana pentru anul 2024
Planul provizoriu de Achiziții Publice pentru anul 2024

Urmare a studierii Planurilor de achiziții pentru anul 2022-2023, publicate pe pagina web a entității, se atestă că acestea înregistrează **deficiențe similare identificate în cadrul achizițiilor Preturii sectorului Centru**. Or, Planul de achiziții a Preturii sectorului Ciocana, pentru anul 2023, nu conține compartimentul CPV²⁹. Problemele care ar putea surveni în acest caz au fost descrise la capitolul care se referă la *procedura de organizare și desfășurare a achizițiilor publice de către Pretura sectorului Centru*.

În context, se menționează că în Planul de achiziții pentru anul 2023 nu a fost indicat CPV la pozițiile care vizează „serviciile de reparații curente” și „serviciile de reparații capitale”, a căror descriere este una generală. **Acest fapt, poate admite eventuale devieri de la Planul de achiziții sau luarea unor decizii discreționare privind achiziționarea anumitor tipuri de servicii care ar putea face parte din categoria serviciilor de reparații curente sau capitale.**

Se reține că potrivit pct. 5 al *Regulamentului cu privire la modul de planificare a contractelor de achiziții publice*, autoritatea contractantă în procedura de planificare a achizițiilor urmează **să țină cont de următoarele condiții: cunoașterea exactă a necesităților de bunuri, lucrări sau servicii**; existența surselor financiare sau a dovezii alocării acestora; calcularea valorii estimate a contractului de achiziții publice, iar în cazul acordării simultane a contractelor sub formă de loturi separate – calcularea valorii cumulate a tuturor loturilor.

²⁹ **Codul CPV** reprezintă codul numeric sau alfanumeric din cadrul vocabularului principal sau secundar căruia îi corespunde o denumire care descrie bunuri, lucrări sau servicii și care reprezintă obiectul contractelor de achiziție publică. Vocabularul principal se bazează pe o structură ramificată de coduri de până la nouă cifre, cărora le corespunde o denumire care descrie produsele, lucrările sau serviciile care reprezintă obiectul contractelor de achiziție. Vocabularul suplimentar este compus dintr-un cod alfanumeric, căruia îi corespunde o denumire care permite efectuarea de precizări suplimentare privind natura sau destinația specifică a bunurilor care urmează a fi achiziționate.

Drept urmare, **contrar prevederilor pct.5 din Regulamentul cu privire la modul de planificare a contractelor de achiziții publice, Pretura sectorului Ciocana planifică defectuos achizițiile de bunuri, lucrări sau servicii.** Această concluzie derivă din modul de planificare a serviciilor ce urmează a fi contractate, precum și de necunoașterea exactă a lucrărilor care urmează a fi executate.

NOTĂ!

Potrivit art. 327¹ alin. (3) din CC, neplanificarea achizițiilor publice sau planificarea acestora cu încălcarea prevederilor actelor normative, nepublicarea invitației de participare și a anunțului de intenție, divizarea achiziției publice prin încheierea unor contracte separate în scopul aplicării altei proceduri de achiziție decât cea care ar fi fost utilizată conform actelor normative **se sancționează** cu amendă de la 15 la 60 de unități convenționale aplicată persoanei cu funcție de răspundere.

Mai mult, fiind analizate aleatoriu unele proceduri de achiziții planificate și realizate, **se atestă că la unele poziții, achizițiile sunt planificate cu selectarea necorespunzătoare a procedurii de achiziție.**

Or, contrar prevederilor *Regulamentului cu privire la achizițiile publice de valoare mică*³⁰, care **stabilește plafonul maxim pentru achiziționarea de bunuri și servicii desfășurate prin intermediul SIA „RSAP”**³¹, și care este de 300 000 lei, autoritatea contractantă planifică procedura de achiziție de valoare mică în **sumă de 350 000 lei.**

(Vezi mai jos extras din Planul de achiziții pentru anul 2022)

Achiziționarea serviciilor de supraveghere tehnică	71500000-3	350 000,00	Procedură de mică valoare
--	------------	------------	---------------------------

În această ordine de idei, **se constată că procedura de planificare a achizițiilor, desfășurată de către membrii Grupul de lucru pentru achiziții este una defectuoasă și neconformă**, or în cazul exemplificat supra, urma a fi selectată o altă procedură de desfășurare a achiziției publice.

Subsidiar, referindu-ne la obiectul achizițiilor indicate în Planurile de achiziții publice, se atestă o problemă identică cu cea a Preturii sectorului Centru. Astfel, entitatea contactează activități care **ar trebui de fapt să fie realizate nemijlocit de către angajații Preturii sectorului Ciocana.**

Cu titlul de exemplu în acest sens, se menționează faptul că în anul 2023, de către Pretura sectorului Ciocana a fost planificată achiziționarea următoarelor servicii:

³⁰ Regulamentului cu privire la achizițiile publice de valoare mică aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 870/2022.

³¹ SIA Registrul de Stat al Achizițiilor Publice; Sursa: <https://tender.gov.md/ro/content/manuale-de-utilizare>

- **servicii concertistice** (valoarea estimată 200 000 lei);
- **servicii de protocol** (150 000 lei);
- **servicii de arhivare** (25 000 lei);
- **servicii pentru prestarea serviciilor de achiziții publice** (160 000 lei).

Se reține:

Potrivit Regulamentului de activitate a Secției cultură, tineret și sport al Preturii sectorului Ciocana, **printre atribuțiile de bază a acesteia este asigurarea organizărilor și desfășurărilor a acțiunilor culturale, organizarea participarea instituțiilor și formațiunilor artistice la festivaluri, concursuri, expoziții, seminare etc.**

Drept urmare, reieșind din atribuțiile și sarcinile Secției cultură, tineret și sport, se prezumă că **serviciile concertistice și de protocol urmează a fi desfășurate cu forțele proprii, adică de către angajații Secției prenotată.**

În aceeași ordine de idei, se remarcă că **serviciile de arhivare urmează a fi executate de către Serviciul audiență și secretariat.**

În contextul constatărilor enunțate supra, persistă riscul ca serviciile contractate de facto să fie executate de către angajații Preturii, însă de jure să fie contractate din extern.

Mai mult, în Planul de achiziții pentru anul 2023 al Preturii sectorului Ciocana, s-a regăsit unele poziții a căror **utilitate trezește anumite dubii privind necesitatea achiziționării acestora. În acest caz, ne referim la „achiziționarea produselor de cofetărie” a căror sumă planificată a constituit 200 000 lei.** De menționat că în anul 2022 pentru „produse de patiserie” au fost planificate 90 000 lei, adică mai puțin cu circa 50% decât în anul 2023.

În acest caz, putem vorbi despre **riscul manipulării necesităților**, urmare a includerii în Planul de achiziții a unor bunuri, servicii sau lucrări care nu corespund necesităților reale ale entității, și care eventual, sunt realizate doar pentru a „asigura” cu contracte anumiți operatori economici.

Prin includerea în Planul de achiziții a bunurilor, serviciilor sau lucrărilor care **nu corespund necesităților reale ale autorității sau nu sunt justificate, persistă riscul fraudării procedurii de achiziții publice și gestionării ineficiente a mijloacelor financiare publice.**

PRETURA SECTORULUI BUIUCANI

În conformitate cu pct.18 din *Regulamentul cu privire la modul de planificare a contractelor de achiziții publice aprobat prin HG nr. 1419/2016*, autoritatea contractată **este obligată să publice pe pagina sa web** planul provizoriu/anual de achiziții, în termen de 15 zile de la aprobarea acestuia sau în 5 zile de la modificarea acestuia.

Urmare a studierii paginii web a Preturii sectorului Buiucani, se atestă că contrar prevederilor stipulate supra, entitatea **a omis publicarea:**

1. ***Planului de achiziții pentru anul 2023 și 2021;***
2. ***Modificările care au fost operate la Planul de achiziții pentru anii 2021-2023;***
3. ***Rapoartele de monitorizare a achizițiilor publice.***

(Vezi mai jos extras de pe pagina web a entității).

Email:
buiucani@pmc.md

Sectorul Buiucani ▾

Pretura ▾

Transparență ▾

Servicii

Dezvoltare ▾

Instituții de sector ▾

E-petiții

Resurse Media ▾

» [Rapoarte achiziții](#)

Rapoarte achiziții

- [Achiziții Publice 2024](#)
- [Planul de achizitii publice pentru anul 2022](#)
- [INFORMAȚIA privind cheltuielile februarie 2020](#)
- [INFORMAȚIA privind cheltuielile ianuarie 2020](#)
- [Planul de achiziții 05.02.2020](#)

Actul normativ în baza căruia a fost instituit grupul de lucru pentru achiziții publice este Dispoziția nr. 81-d din 14.07.2023.

Potrivit informațiilor prezentate de către Pretura sectorului Buiucani, în perioada anilor 2022-2023, de către operatorii economici a fost depusă **o contestație** privind procedura de achiziții.

Totodată, în perioada anilor 2022-2024 au fost **anulate 7 proceduri de achiziții**, cauzele fiind: *erori tehnice admise în documentația de atribuire; erori în caietul de sarcini; oferte necorespunzătoare etc.*

Urmare a examinării aleatorii a procedurilor de achiziții publice desfășurate de către Pretura sectorului Buiucani, **au fost constatate multiple neconformități și abateri de la cadrul legal**, practici care pot admite *eventuale riscurilor de fraudă și corupție, inclusiv riscul favorizării unor agenți economici, riscul trucării de licitații, precum și divizării premeditate a achizițiilor publice.*

Cu titlul de exemplu, se prezintă următorul caz:

În vederea **reabilitării trotuarului** din str. Calea Ieșilor, nr. 2, 13-67, sectorul Buiucani, mun. Chișinău, Pretura sectorului Buiucani organizează licitație deschisă, publicând în acest sens la 24.02.2022 anunț de participare pe platforma www.mtender.gov.md³², indicând valoarea estimativă a achiziției de 5 120 000 lei fără TVA.

Ca rezultat a licitației organizate de către Pretura sectorului Buiucani, au fost depuse 3 oferte, iar ca urmare a evaluării ofertelor **potrivit criteriului celui mai bun raport preț – calitate** - câștigător a fost desemnat operatorul economic SRL „B-C”.

Potrivit Deciziei de atribuire a contractului de achiziții, s-a constatat că deși **toți trei s-au conformat cerințelor** solicitate de către Pretura sectorului Buiucani, motivul respingerii celor 2 ofertanți a fost prețul ridicat al ofertei.

Urmare a examinării documentelor de calificare depuse de către cei 3 ofertanți, se atestă că în **Avizul**³³ emis de către **Agenția pentru Supraveghere Tehnică** operatorului economic desemnat câștigător, se face **referire asupra unor încălcări admise anterior de către agentul economic**, situație neidentificată în cazurile ofertelor celor 2 operatori respinși. (*Vezi mai jos extras din Aviz*).

SE RETINE!

Lucrările de reabilitare **nu au fost incluse în Planul de achiziții pentru anul 2022**, deși acesta a fost aprobat pe data de 13.01.2022. Or, se atestă că necesitatea executării lucrărilor în valoare de circa 5 mln. lei a apărut de urgență la doar o lună după aprobarea Planului.

AVIZ
pentru participare la licitațiile publice de lucrări din domeniul construcțiilor și instalațiilor

Eliberat întreprinderii _____ în conform cu nr. de intrare 1-2001/22 din 22.02.2022. În urma verificării actelor prezentate și informației rezultate din actele de control în ultimii 3 (trei) ani, potrivit Ordinului nr. 48-A din 01.07.2021, Agenția pentru Supraveghere Tehnică constată următoarele:

Nr. d/o	Informații	Noțiuni	DA	NU	Notă
I	Încălcări constatate prin procese - verbale de control, emise în temeiul Legii nr.131/2012 și/sau H.G. nr. 360/1996, intrate în vigoare, necontestate, sau contestate dar confirmate prin hotărâri judecătorești executorii definitive:	Încălcări foarte grave (art. 5 ¹ Legea 131/2012)		NU	
		Sanțiuni economice (cu exagerări ale costului mari de 15% din valoarea lucrărilor executate, inclusiv)	DA		

În acest caz, se atestă că membrii Grupului de lucru pentru achiziții **au neglijat constatările** Agenției pentru Supraveghere Tehnică indicate în Aviz și au atribuit

³² <https://mtender.gov.md/tenders/ocds-b3wdp1-MD-1645709682817?tab=contract-notice>

³³ Avizul pentru participarea la licitațiile publice de lucrări în domeniul construcțiilor și instalațiilor.

contractul de achiziție operatorului economic care **anterior a admis unele încălcări grave în activitatea sa.**

Mai mult, acesta nu a respectat termenul de executare a lucrărilor în alte proceduri de licitații organizate de către Pretura sectorului Buiucani (vezi Speța de mai jos).

SE RETINE!

Anterior, Pretura sectorului Buiucani urmare a organizării procedurilor de licitație a semnat 2 contracte pentru reabilitarea Parcului „Alunelul” din capitală, în valoare totală de peste **21 mln. de lei cu operatorul economic SRL „B-C”.**

În sensul dat se remarcă că în ambele cazuri termenul **de executare a fost extins** prin acord adițional, fiind **majorat în acest sens și valoarea contractului cu circa 2 mln. lei.**

Mai mult, se remarcă că în cadrul uneia dintre procedurile enunțate supra, deși oferta operatorului economic concurent **a fost mai avantajoasă din punct de vedere economic, inclusiv a termenului de execuție, membrii grupului de lucru au desemnat câștigător compania SRL „B-C”.**

Suplimentar, fiind contrapuse ofertele celor 3 operatori economici, evidențiem că oferta operatorului economic desemnat câștigător **este una semnificativ mai mică.** Astfel, aceasta fiind cu circa 500 000 lei mai mică decât oferta medie sau cu 400 000 lei mai mică decât valoarea estimată de entitate.

Faptul dat denotă fie **planificarea și calcularea defectuoasă a valorii și a costului real pe piață a lucrărilor de către Pretura sectorului Buiucani**, fie persistă riscul că operatorul economic **indică premeditat prețuri în ofertă mai mici** pentru a câștiga licitația, **ca ulterior valoarea contractului să fie majorată prin acord adițional.**

Mai mult, deși operatorul economic desemnat câștigător s-a obligat să execute lucrările în termen de 9 luni, în contractul semnat de către părți durata de execuție fiind de 12 luni, **până la 29.03.2023.**

Cu toate acestea, operatorul economic SRL „B-C” **nu și-a onorat obligațiile privind termenul de executare a lucrurilor, iar prin acord adițional termenul de valabilitate a contractului a fost extins până la 31.12.2024.**

Fiind examinate motivele care au stat la baza extinderii termenului, s-a stabilit că acestea sunt de ordin **general**, or entitatea a invocat precum că **„întimpină o mulțime de dificultăți tehnice”.**

Totodată, urmare a verificărilor efectuate din surse accesibile publicului³⁴, s-a constatat că operatorul economic desemnat câștigător, **ar fi fost vizată anterior într-un dosar penal de trucare de licitații. În acest caz, administratoarea fiind acuzată de fals în declarații, pentru că a mințit că compania ce-i aparține ar avea mai mulți angajați și utilaje pentru a face o anumită lucrare.**

În această ordine de idei, se atestă că deși operatorul economic desemnat câștigător nu este inclus în lista de interdicții, totuși, persistă unele suspiciuni că aceasta nu are o reputație ireproșabilă. Cu toate acestea, Grupul de lucru pentru Achiziții l-a desemnat câștigător.

Urmare celor relatate supra, concluzionăm că activitatea membrilor grupului de lucru pentru achiziții în ce privește evaluarea ofertelor și atribuirea contractelor de achiziții nu este una imparțială, fiind neglijate principiile care să asigure politica de gestionarea eficientă, prudentă și corectă a mijloacelor financiare.

PRETURA SECTORULUI BOTANICA

Actul normativ în baza căruia se realizează procedura de achiziții a bunurilor, lucrărilor și serviciilor din cadrul Preturii sectorului Botanica este *Dispoziția nr. 01-05/95 din 17.11.2023*.

În conformitate cu pct.18 din *Regulamentul cu privire la modul de planificare a contractelor de achiziții publice aprobat prin HG nr. 1419/2016*, autoritatea contractată **este obligată să publice pe pagina sa web** planul provizoriu/anual de achiziții, în termen de 15 zile de la aprobarea acestuia sau în 5 zile de la modificarea acestuia.

În acest sens, entitatea s-a conformat prevederilor enunțate supra, publicând pe pagina web a entității Planurile de achiziții, precum și modificările operate pe parcursul anului bugetar.

Astfel, urmare a analizei Planurilor de achiziții publicate pe pagina entității, se atestă că pe parcursul anului 2022 planul de achiziții a suferit **5 modificări de completare a 5 poziții aferente obiectului achiziției și 8 de majorare a valorii estimative**, iar cel pentru anul 2023 a suferit **5 modificări de completare a 10 poziții privind obiectul achiziției**.

În contextul multiplelor modificări operate la Planul de achiziții pe parcursul anului bugetar, **se remarcă că Dispozițiile cu privire la modificarea planului** nu sunt bine argumentate și justificate din punct de vedere a necesității intervenite, or acestea fac trimitere doar la cadrul normativ care oferă dreptul de modificare și anume *Legea nr.*

³⁴ <https://www.zdg.md/stiri/video-dosarele-licitatiilor-trucate-sedinte-amanate-zero-condamnari-cu-executare-si-firme-abonate-in-continuare-la-banii-publici/>

131/2016 și Regulamentul cu privire la activitate grupului de lucru pentru achiziții, practică care însă se constată a fi una deficitară.

Mai mult, în Dispozițiile de modificare a Planului de achiziții **nu sunt prevăzute expres modificările care urmează a fi operate**, astfel, nefiind clar care poziții ale obiectului achiziției au fost ajustate/modificate. (Vezi mai jos extras din Dispoziția cu privire la modificarea Planului de achiziții).

nr. 206din 08.11.2022

Cu privire la modificarea Planului
anual de achiziții publice al Preturii
sectorului Botanica pentru anul 2022

În temeiul art. 14 din Legea nr. 131/2015 privind achizițiile publice, Hotărârea Guvernului nr. 667/2016 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea grupului de lucru pentru achiziții, Regulamentului cu privire la modul de planificare a contractelor de achiziții publice aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 1419/2016, Decizia Consiliului municipal Chișinău nr. 8/14 din 12.07.2022 „Cu privire la modificarea bugetului municipal Chișinău”, „Regulamentului de organizare și funcționare a preturilor de sector” aprobat prin Decizia Consiliului municipal Chișinău nr. 4/4 din 13.12.2019, Pretorul sectorului Botanica DISPUNE:

1. Se modifică Planul anual de achiziții publice al Preturii sectorului Botanica pentru anul 2022, aprobat prin dispoziția pretorului sectorului Botanica nr. 201 din 03.11.2022.
2. Se aprobă noua structură a Planului anual de achiziții publice al Preturii sectorului Botanica pentru anul 2022, conform anexei la prezenta dispoziție.

Cu titlul de exemplu se prezintă următorul studiu de caz:

Prin Dispoziția Pretorului nr. 18 din 24.01.2022 a fost aprobat Planul anual pentru achiziții publice pentru anul 2022, unde la una dintre poziții a fost planificată achiziționarea unui mijloc de transport, valoarea **estimată fiind de 320 000 lei cu TVA**.

În vederea achiziționării mijlocului de transport, la data de 01.02.2022, Pretura sectorului Botanica organizează licitația publică, publicând în acest sens pe platforma achizițiilor publice anunțul de participare,³⁵ valoare estimativă indicată fără TVA în acest caz, fiind de **266 666.67 lei, or 320 000 lei cu TVA**.

Următoarea zi, la 02.02.2022 de către agentul economic „X” a fost depusă oferta în valoare de **320 000 lei fără TVA**, însă dat fiind faptul că oferta a fost neconformă, **licitația a fost anulată**.

³⁵ <https://mtender.gov.md/plans/ocds-b3wdp1-MD-1644419567305>

Urmare a licitației anulate, la 01.06.2022 Pretura sectorului Botanica organizează o altă licitație deschisă în vederea achiziționării autoturismului de serviciu. De data aceasta, indicând bugetul de **320 000 lei fără TVA**. La licitație a **participat** același operator economic „X” care a depus oferta de participare în valoare de **320 000 lei fără TVA**.

Însă, și de această dată licitația a fost anulată fiind considerată de membrii grupului de lucru ca fiind neconformă, dat fiind faptul că nu corespunde cerințelor.

De menționat că anularea nefondată a procedurii de achiziție publică poate avea drept scop favorizarea unui anumit ofertant în cadrul unei proceduri repetate.

Ulterior, fără justificarea necesității de modificare a Planului de achiziții, prin *Dispoziția Pretorului nr. 201 din 03.11.2022* a fost majorată valoarea estimativă a achiziției de mijloc de transport **de la 320 000 lei la 410 000 lei cu TVA**.

Astfel, următoarea zi la 04.11.2022 Pretura sectorului Botanica organizează procedura de achiziție de tip **Cererea oferte de preturi**, în vederea achiziționării mijlocului de transport de serviciu, indicând valoarea estimată de **410 000 lei fără TVA**.

De menționat, că urmare a contrapunerii Anunțului de participare **inițial**, de la Licitația publică și cel din **procedura „Cerere oferte de preturi”**, se remarcă că Pretura sectorului Botanica a **modificat unele specificații în anunțul de participare, fiind exclusă specificarea culorii autoturismului, precum și a modificat tipul caroseriei de la „combi³⁶” la „sedan³⁷”**.

Astfel, ca răspuns la procedura de achiziție organizată a fost depusă o singură ofertă de către operatorul economic „Y” **care a fost acceptată**, valoarea ofertei fiind de **410 000 lei fără TVA**, iar automobil fiind de culoare **„argintiu metalizat”**, tip caroserie „sedan”.

SE RETINE!

Urmare a contrapunerii a anunțului de participare cu cele două oferte depuse de către același operator economic la cele două proceduri de licitație anulate, **s-a constata că unica deosebire ar fi culoarea autoturismului.**

Or, potrivit anunțului de participare Pretura sectorului Botanica a solicitat autoturism de culoare **„Graphite grey”**, însă operatorul economic a venit cu oferte de autoturism de culoarea neagră în primul caz, și albă în cel de al doilea caz.

Dat fiind faptul că Planul de achiziție pentru anul 2022 a fost modificat de către Pretura sectorului Botanica fără o justificare temeinică a necesității survenite, fapt care a

³⁶ **Tip de carosiere combi** reprezintă un tip de caroserie auto caracterizat de o forma alungita și un spațiu generos atât pentru pasageri, cat și pentru depozitare.

³⁷ Tip de caroserie **sedan sau berlină** este denumirea tipului de automobil cu caroseria de tip închis (pavilion fix), cu două sau patru uși, câte 2 geamuri laterale pe fiecare parte, amenajat pentru patru sau mai mulți pasageri. Acesta este stilul de caroserie comun celor mai multe dintre autoturismele moderne.

dus la majorarea valorii estimative a achiziției mijlocului de transport cu 90 000 lei, se prezumă că această majorare ar fi avut loc la **doleanța contractantului, nu și din necesitate stringentă, astfel, încălcându-se principiile buneii guvernări.**

Mai mult, urmare a studierii istoricului procedurii de achiziționare a autoturismului, identificăm unele premise care aparent ar putea fi asociate cu **riscul unei proceduri de achiziții aranjate, și anume sub oferta operatorului economic „Y”**.

De menționat că planificarea defectuoasă a achizițiilor publice fără luarea în considerare a indicatorilor medii de piață, a complexității bunurilor, a scopului procurării bunurilor și a perioadei de executare a contractelor poate admite gestionarea frauduloasă a mijloacelor financiare, inclusiv potențiale abuzuri.

***

Urmare a studierii Planurilor de achiziții pentru anul 2022, publicate pe pagina web a entității, se atestă că acestea înregistrează deficiențe similare planurilor de achiziții ale Preturii sectorului Centru și Ciocana.

Or, Planul de achiziții pentru anul 2022 a Preturii sectorului Botanica nu conține compartimentul CPV. Problemele care ar putea surveni în acest caz au fost descrise la capitolul care descrie procedura de organizare și desfășurare a achizițiilor publice de către Pretura sectorului Centru.

De asemenea, potrivit informațiilor prezentate de către Pretura sectorului Botanica, precum și urmare a consultării paginii web a ANSC, în perioada anilor 2022-2024 de către operatorii economici au fost depuse **3 contestații** privind procedura de achiziții.

Subsecvent, în perioada anilor 2022-2023 au fost **anulate 10 proceduri de achiziții**, cauzele fiind: *ofertele neconforme; deficiențe tehnice și omisiuni în caietul de sarcini; oferte necorespunzătoare cerințelor caietului de sarcini; ofertanții nu au întrunit condițiile de calificare etc.*

Urmare celor relatate supra, concluzionăm că activitatea membrilor grupului de lucru pentru achiziții în ceea ce privește evaluarea ofertelor și atribuirea contractelor de achiziții nu este una responsabilă, imparțială și calificată, bazată pe principii care să asigure politica de gestionarea eficientă, prudentă și corectă a banilor publici, și să permită selectarea unor operatori economici calificați.

PRETURA SECTORULUI RÂȘCANI

Actul normativ în baza căruia se realizează procedura de achiziții a bunurilor, lucrărilor și serviciilor din cadrul Preturii sectorului Râșcani este *Dispoziția nr. 160 din 06.12.2019.*

În conformitate cu pct. 18 din *Regulamentul cu privire la modul de planificare a contractelor de achiziții publice aprobat prin HG nr. 1419/2016*, autoritatea contractată **este obligată să publice pe pagina sa web** planul provizoriu/anual de achiziții, în termen de 15 zile de la aprobarea acestuia sau în 5 zile de la modificarea acestuia.

În acest sens, entitatea s-a conformat prevederilor enunțate supra, publicând pe pagina web a entității Planurile de achiziții, precum și modificările operate pe parcursul anului bugetar.

Totodată, potrivit *art. 15 alin. 1 lit. (i) din Legea nr. 131/2016*, grupul de lucru are atribuția de **monitorizare a contractelor de achiziții publice**, întocmind în acest sens rapoarte semestriale și anuale, cu ulterioara lor plasare pe paginile web a entității.

În contextul normei stipulate supra, se atestă că Pretura sectorului Râșcani omite publicarea Rapoartelor de monitorizare a contractelor de achiziții publice.

Urmare a analizei Planurilor de achiziții publicate pe pagina entității, se atestă că pe parcursul anului 2022 planul de achiziții a suferit **9 modificări de completare a 11 poziții aferente obiectului achiziției și 36 de ajustări a valorii estimative**, iar cel pentru anul 2023 a suferit **1 modificare de completare a 2 poziții privind obiectul achiziției**.

SE RETINE!

În vederea confirmării concluziilor cu privire la **planificarea defectuoasă** a achizițiilor publice, se remarcă că urmare a multiplelor modificări survenite, au fost identificate **18 poziții a căror valoare estimativă a fost micșorată, iar ulterior majorată.**

În contextul multiplelor modificări operate la Planul de achiziții pe parcursul anului bugetar, se remarcă că Dispozițiile cu privire la modificarea planului nu sunt bine argumentate și justificate din punct de vedere a necesității intervenite, or acestea fac trimitere doar la cadrul normativ care oferă dreptul de modificare și anume *Legea nr. 131/2016 și Regulamentul cu privire la activitate grupului de lucru pentru achiziții, practică care se constată a fi una defectuoasă*. Situație **identificată și în cadrul altor Preturi de sector**, cum ar fi Pretura sectorului Botanica.

Urmare a examinării aleatorii a procedurilor de achiziții publice desfășurate de către Pretura sectorului Râșcani, **au fost constatate multiple neconformități și abateri de la cadrul legal**, practici care pot admite *eventuale riscurilor de fraudă și corupție, inclusiv riscul favorizării unor agenți economici, riscul trucării de licitații, divizării premeditate a achizițiilor publice sau majorării nejustificate a valorii estimative a contractelor de achiziții*.

Cu titlul de exemplu în sensul constatărilor enunțate supra, se prezintă următorul studiu de caz:

În vederea **amenajării și reabilitării parțiale a parcului „Râșcani”**, Pretura sectorului Râșcani a organizat licitație deschisă, publicând în acest sens la 22.04.2022 un anunț de participare pe platforma www.mtender.gov.md³⁸, valoarea estimată a lucrărilor fiind de **58 083 500 lei**.

Ca rezultat a evaluării ofertelor depuse, de către membrii grupului de lucru a fost desemnat câștigător operatorul economic SRL „K-C”. Valoarea ofertei acestuia fiind de **62 701 166 lei fără TVA**, or cu circa 4 mln. mai mult decât valoarea estimată a lucrărilor.

SE RETINE!

Lucrările de amenajare și reabilitare parțială a parcului „Râșcani” **nu au fost inițial planificate**, fiind introduse în plan urmare a micșorării cheltuielilor pentru un alt proiect. Astfel, pentru procedura de achiziție respectivă fiind alocate circa **1 mln., cu ulterioara majorare cu circa 6,5 mln.**

De menționat, că la procedura de licitație enunțată supra, a mai participat un alt operator economic, a cărui ofertă a fost respinsă, fiind mai mare cu circa 700 000 lei. *(Vezi mai jos extras de pe platforma de achiziții publice).*

Lotul	Numărul lotului
Amenajarea și reabilitarea Parcului Rîșcani (parțial), situat pe terenul cu nr. cadastral 0100424.587 din mun.Chișinău, sectorul Rîșcani	35fd3fe9-1445-4fe0-89aa-d0e56447e803

Ofertantul	Oferta final	Declarație pe proprie răspundere	Documentele OE	Statutul și decizia Grupului de lucru
	62 701 166.63 MDL achiziției fără TVA	<u>MTender ESPD</u> Declarație pe proprie răspundere		<u>Câștigătorul</u> 27.05.2022 / 10:29
	63 409 909.74 MDL achiziției fără TVA	<u>MTender ESPD</u> Declarație pe proprie răspundere		În așteptare

Ulterior, la 14.03.2023 Pretura sectorului Râșcani a încheiat cu operatorul economic SRL „K-C” un **Acord adițional de majorare a valorii contractului cu circa 8 mln. lei**, astfel, fiind extinsă și perioada de valabilitate a contractului.

În concluzie, speța dată denotă posibile riscuri de favorizare a operatorilor economici, denaturând în acest sens concurența pe piață.

³⁸ <https://mtender.gov.md/tenders/ocds-b3wdp1-MD-1650616632668?tab=bids>

SE RETINE!

O situație identică celei prenotate a fost constatată în anul 2021, unde urmare a atribuirii contractului operatorului SRL „K-C”, **au intervenit cu ajustări valorice în baza Acordurilor adiționale.**

Mai mult, se remarcă că în anul 2021, în procedura de achiziție unde au participat 3 operatori, **a fost aleasă cea mai mare ofertă ca valoare**, aceasta fiind a operatorului SRL „K-C”.

Notă!

*În cadrul procedurilor de achiziții, **concurența** este vitală pentru că asigură condițiile necesare pentru utilizarea eficientă a banilor publici și oferă companiilor stimulente pentru eficientizarea activității, pentru inovare și dezvoltare. Pe de altă parte, practicile anticoncurențiale sunt o amenințare pentru buna guvernare și dezvoltarea economică. Iar fenomenul coluziunii are drept consecințe „relocarea” fondurilor publice către indivizi și companii, și nu în scopul utilizării acestora în interesul public. Conform Legii nr. 131 din 03.07.2015 privind achizițiile publice, specificațiile tehnice trebuie să permită oricărui ofertant accesul egal la procedura de atribuire a unui contract de achiziție și nu trebuie să aibă ca efect introducerea unor obstacole nejustificate de natură să restrângă concurența între operatorii economici.³⁹*

2.12. NORME DE ETICĂ ȘI DEONTOLOGIE

Respectarea normelor de etică și deontologie constituie un deziderat statuat de **art.23 al Legii nr.82/2017**, cu specificarea aplicării în mod complementar a legislației speciale care reglementează activitatea unor categorii de agenți publici.

SE RETINE!

Potrivit art.23 alin.(4) din Legea nr.82/2017, normele de etică și deontologie adoptate în cadrul entității publice se aplică în mod complementar cu prevederile **Legii nr. 25/2008 privind Codul de conduită a funcționarului public**, precum și ale legislației speciale care reglementează activitatea categoriilor respective de agenți publici.

Potrivit art.23 alin.(2) din Legea nr.82/2017, conducătorul entității publice are **următoarele obligații:**

³⁹ <http://viitorul.org/files/library/Ghid-monitorizare-achizi%C8%9Bii%20web%20final.pdf>

- a) să instituie și să implementeze norme de etică și deontologie;
- b) să asigure instruirea agenților publici cu privire la normele de etică și deontologie;
- c) să ofere agenților publici exemplul propriu de respectare a normelor de etică și deontologie în activitatea pe care o desfășoară;
- d) să publice pe pagina web a entității publice normele de etică și deontologie adoptate;
- e) să creeze sau, după caz, să desemneze subdiviziunea responsabilă de monitorizarea respectării de către agenții publici a normelor de etică și deontologie;
- f) să tragă la răspundere disciplinară agenții publici care încalcă normele de etică și deontologie.

Astfel, în vederea instituirii unui climat de încredere și respect reciproc între cetățeni și entitatea publică, urmărind scopul creării și menținerii prestigiului, sporirii prestației, eliminării birocrăției și manifestărilor de corupție din cadrul entității publice, **conducătorii și agenții publici promovează normele de etică și deontologie în cadrul entității publice** și informează publicul cu privire la conduita etică și profesională la care cetățenii sânt îndreptățiți să se aștepte din partea conducătorului și a agenților publici în realizarea activității profesionale.

Urmare a evaluării nivelului de implementare normelor **art.23 alin.(2) din Legea nr.82/2017**, s-au constata următoarele:

PRETURA DE SECTOR	Date privind aplicarea politicii de respectare a normelor de etică și deontologie	
	Act aprobat (Cod/Regulament)	Act publicat
Centru	lipsește	lipsește
Ciocana	+	+
Rîșcani	+	lipsește
Buiucați	lipsește	lipsește
Botanica	+	lipsește

PRETURA SECTORULUI CENTRU

1. entitatea **nu a instituit norme de etică și deontologie**, ținând cont de specificul activității.
2. entitatea **nu a publicat pe pagina web normele de etică și deontologie**.
3. **subdiviziunea** responsabilă de monitorizarea respectării de către agenții publici a normelor de etică și deontologie este Direcția resurse umane a Preturii sectorului Centru. În perioada anilor 2022-2024, Pretura sectorului Centru **nu a constatat și nu a examinat** careva cazuri de încălcarea normelor de etică și integritate, inclusiv **nu a aplicat careva sancțiuni** în acest sens;
4. **nu a asigurat instruirea agenților publici** cu privire la normele de etică și deontologie.

Corespunzător, se atestă că politica care vizează „*respectarea normelor de etică și deontologie*” instituită la art. 23 al Legii nr.82/2017 **nu a fost implementată eficient** de către Pretura sectorului Centru, fapt confirmat și de către rezultatele testelor de integritate aplicate în privința unor angajați ai Preturii de sector.

PRETURA SECTORULUI CIOCANA

---

1. entitatea **a instituit și implementat norme de etică și deontologie**, ținând cont de specificul activității. Astfel, potrivit informațiilor prezentate de către Pretura sectorului Ciocana, prin Dispoziția nr. 01-5/52 din 19.05.2023 **a fost aprobat Codul de etică și deontologie** a Preturii sectorului Ciocana;
2. entitatea **a publicat pe pagina web normele de etică și deontologie**⁴⁰;
3. subdiviziunea responsabilă de monitorizarea respectării de către agenții publici a normelor de etică și deontologie este Direcția resurse umane a Preturii sectorului Ciocana. În perioada anilor 2022-2024, Pretura sectorului Ciocana **nu a constatat și nu a examinat** careva cazuri de încălcare a normelor de etică și integritate, inclusiv **nu a aplicat careva sancțiuni** în acest sens;
4. **nu a asigurat instruirea agenților** publici cu privire la normele de etică și deontologie.

Corespunzător, se atestă că politica care vizează „*respectarea normelor de etică și deontologie*” instituită la art.23 al Legii nr.82/2017 **a fost parțial implementată** de către Pretura sectorului Ciocana, fapt confirmat și de către rezultatele testelor de integritate aplicate în privința unor angajați ai Preturii de sector.

PRETURA SECTORULUI RÎȘCANI

---

1. entitatea **a instituit și implementat norme de etică și deontologie**, ținând cont de specificul activității. Astfel, potrivit informațiilor prezentate de către Pretura sectorului Ciocana, prin Dispoziția nr. 92-p din 03.06.2019 **a fost aprobat Codul de Conduită și Etică Profesională** a funcționarilor publici și a personalului contractual din cadrul entității publice.
2. entitatea **nu a publicat pe pagina web normele de etică și deontologie**. Pe pagina web a entității publice⁴¹ se regăsește doar Dispoziția nr. 92-p din 03.06.2019, Codul de Conduită și Etică Profesională nu a fost publicat. Or, potrivit art. 23 alin. (1) din Legea nr. 82/2017, *conducătorii și agenții publici informează publicul cu privire la conduita etică și profesională la care cetățenii sînt îndreptățiți să se aștepte din partea conducătorului și a agenților publici în realizarea activității profesionale*.
3. subdiviziunea responsabilă de monitorizarea respectării de către agenții publici a normelor de etică și deontologie este Direcția resurse umane a Preturii sectorului Rîșcani. Prin urmare, în perioada anilor 2022-2024, Pretura sectorului Rîșcani **nu a**

---

⁴⁰https://i.simpalsmedia.com/marketplace/clients_files/a1a3d5c5b4634b4332c841f942d3b02f.pdf

⁴¹<https://rascani.md/dispozitiile-pretorului>

constatat și nu a examinat careva cazuri de încălcarea normelor de etică și integritate, inclusiv **nu a aplicat careva sancțiuni** în acest sens;

4. **nu a asigurat instruirea agenților** publici cu privire la normele de etică și deontologie.

Corespunzător, se atestă că politica care vizează „*respectarea normelor de etică și deontologie*” instituită la art.23 al Legii nr.82/2017 **a fost parțial implementată** de către Pretura sectorului Rîșcani, fapt confirmat și de către rezultatele testelor de integritate aplicate în privința unor angajați ai Preturii de sector.

PRETURA SECTORULUI BUIUCANI

---

1. entitatea **nu a instituit și nu a implementat norme de etică și deontologie**, ținând cont de specificul activității;
2. entitatea **nu a publicat pe pagina web normele de etică și deontologie**;
3. subdiviziunea responsabilă de monitorizarea respectării de către agenții publici a normelor de etică și deontologie este Direcția resurse umane a Preturii sectorului Buiucani. Prin urmare, în perioada anilor 2022-2024, Pretura sectorului Buiucani **nu a constatat și nu a examinat** careva cazuri de încălcarea normelor de etică și integritate, inclusiv **nu a aplicat careva sancțiuni** în acest sens;
4. **nu a asigurat instruirea agenților** publici cu privire la normele de etică și deontologie.

Corespunzător, se atestă că politica care vizează „*respectarea normelor de etică și deontologie*” instituită la art.23 al Legii nr.82/2017 **a fost parțial implementată** de către Pretura sectorului Buiucani, fapt confirmat și de către rezultatele testelor de integritate aplicate în privința unor angajați ai Preturii de sector.

PRETURA SECTORULUI BOTANICA

---

1. entitatea **a instituit și implementat norme de etică și deontologie**, ținând cont de specificul activității. Astfel, potrivit informațiilor prezentate de către Pretura sectorului Botanica, prin Dispoziția nr. 61 din 18.06.2019 **a fost aprobat Codul de etică a angajaților Preturii sectorului Botanica**;
2. entitatea **nu a publicat pe pagina web normele de etică și deontologie**. Totodată, de menționat că deși Dispoziția nr. 61 din 18.06.2019 a fost publicată în Registrul de stat a actelor locale, pe pagina entității evaluate nu se regăsește. Or, potrivit art. 23 alin. (1) din Legea nr. 82/2017, *conducătorii și agenții publici informează publicul cu privire la conduita etică și profesională la care cetățenii sânt îndreptățiți să se aștepte din partea conducătorului și a agenților publici în realizarea activității profesionale*;
3. subdiviziunea responsabilă de monitorizarea respectării de către agenții publici a normelor de etică și deontologie este Direcția resurse umane a Preturii sectorului Rîșcani. Prin urmare, în perioada anilor 2022-2024, Pretura sectorului Rîșcani **nu a**

constatat și nu a examinat careva cazuri de încălcarea normelor de etică și integritate, inclusiv **nu a aplicat careva sancțiuni** în acest sens;

4. **nu a asigurat instruirea agenților** publici cu privire la normele de etică și deontologie.

Corespunzător, se atestă că politica care vizează „respectarea normelor de etică și deontologie” instituită la art.23 al Legii nr.82/2017 a fost parțial implementată de către Pretura sectorului Botanica, fapt confirmat și de către rezultatele testelor de integritate aplicate în privința unor angajați ai Preturii de sector.

Urmare a examinării nivelului de implementare a politicii de respectare a normelor de etică și deontologie în cadrul Preturilor de sector, se remarcă **o aplicare neuniformă** a prevederilor statuate la art. 23 al Legii nr. 82/2017.

Astfel, **3 din 5 Preturi de sector au aprobat pe intern Coduri de etică și deontologie. Doar una dintre preturi a publicat pe pagina web normele de etică și deontologie. În cazul celorlalte preturi, informarea publicului cu privire la conduita etică și profesională a angajaților, la care cetățenii sânt îndreptățiți să se aștepte nu a fost asigurată.** (*Obligație stabilită la art.23 alin.1 din Legea nr. 82/2017*)

Luând în considerație probleme identificate, inclusiv specificul organizatoric al Preturilor de sector, se recomandă aprobarea de către CMC a **normelor unice (a unui regulament)**, care să reglementeze conduita **etică și deontologică a tuturor angajaților** din cadrul Preturilor de sector. Acest fapt, va uniformiza practica de aplicare a regulilor de etică și deontologie, inclusiv va asigura.

Întru respectarea conformă a prevederilor art.23 alin.(4) din Legea nr. 82/2017, normele de etică și deontologie aprobate **vor fi aplicabile tuturor categoriilor de angajați ai Preturii**, și anume: *agenților public care dețin funcții de demnitate publică, funcționarilor publici, angajaților contractuali, personal auxiliar.*

În vederea instituirii unui climat de încredere și respect reciproc între cetățeni și entitatea publică, urmărind scopul creării și menținerii prestigiului, sporirii prestației, eliminării birocrăției și manifestărilor de corupție din cadrul entității publice, conducătorii, agenții publici, angajații contractuali, precum și personalul auxiliar vor respecta și promova continuu normele de etică și deontologie în cadrul tuturor Preturilor de sector.

Totodată, Pretorii și Vicepretorii Preturilor de sector vor exercita obligațiile instituite la art.23 alin.(2) din Legea nr. 82/2017.

2.13. IMPLEMENTAREA CONTROLULUI FINANCIAR PUBLIC INTERN

În conformitate cu *art.15 din Legea nr. 229/2010 privind controlul financiar public intern*, **managerul entității publice este responsabil** de organizarea sistemului de management financiar și control în entitatea publică.

SE RETINE!

Control financiar public intern – sistem general și consolidat instituit în sectorul public, format din controlul intern managerial, auditul intern și armonizarea centralizată a acestora, având scopul de a promova gestionarea entităților publice conform principiilor buneii guvernări.

În acest sens, în conformitate cu *art.16 alin. (1) al aceleiași legi*, managerul entității publice, în rezultatul autoevaluării, apreciază organizarea sistemului de control intern managerial și emite anual, pentru anul precedent, o **declarație de răspundere managerială**.

SE RETINE!

Standardul National de Control Intern (SNCI) nr.9 „Managementul riscurilor” din **Ordinul MF nr.189/2015 cu privire la aprobarea Standardelor naționale de control intern în sectorul public**, prevede că *„entitatea publică evaluează expunerea la riscuri, generată de posibile evenimente viitoare și determină nivelul acceptabil al riscurilor reziduale. Managerii asigură identificarea, înregistrarea, evaluarea, controlul, monitorizarea și raportarea sistematică a riscurilor, inclusiv a riscurilor de corupție, prin ținerea unui registru al riscurilor. Fiecare subdiviziune structurală autonomă din cadrul entității publice elaborează Registrul riscurilor, care ulterior urmează a fi consolidat în Registrul riscurilor entității publice”*.

Astfel, în corespundere cu **pct.4 din Ordinul MF nr. 4 din 09.01.2019** cu privire la aprobarea *Regulamentului privind autoevaluarea, raportarea sistemului de control intern managerial și emiterea Declarației de răspundere managerială*, entitatea publică efectuează autoevaluarea în scopul determinării funcționalității sistemului control intern managerial, aprecierii gradului de conformitate a acestuia cu cadrul normativ în domeniu, elaborării Raportului anual privind controlul intern managerial, precum și emiterii Declarației de răspundere managerială.

Totodată, potrivit *art.8 din Legea nr.229/2010*, managerul entității publice **implementează sistemul de control intern managerial conform Standardelor naționale de control intern în sectorul public**, ținând cont de complexitatea și domeniul de activitate al entității publice, în baza următoarelor componente:

1. *mediul de control;*
2. *managementul performanțelor și al riscurilor;*

3. *activitățile de control;*
4. *informația și comunicarea;*
5. *monitorizarea și evaluarea.*

În conformitate cu *art.27 din Legea nr. 82/2017*, **managementul riscurilor instituționale de corupție** este procesul desfășurat în cadrul entității publice prin care are loc evaluarea internă a riscurilor de corupție în vederea identificării și gestionării riscurilor de corupție aferente activității profesionale.

Conducătorul entității publice este responsabil de asigurarea managementului riscurilor de corupție în contextul **implementării standardelor de etică și integritate profesională**, în condițiile *Legii nr. 229/2010 privind controlul financiar public intern*.

În contextul prevederilor stipulate supra, se atestă că Preturile de sector în rezultatul autoevaluării, ca urmare a aprecierii sistemului de control intern managerial, emit anual, pentru anul precedent, o **declarație privind răspunderea managerială, care este publicată pe pagina web a instituțiilor**.

Potrivit *Declarațiilor privind răspunderea managerială* emise pentru anii 2022-2023, conducătorii tuturor Preturilor de sector au apreciat Sistemul de Control Intern Managerial ca fiind **parțial conform cu SNCI în sectorul public**.

Potrivit declarațiilor, **Preturile de sector** dispune de un sistem de control intern managerial a cărui organizare și funcționare **permite parțial** furnizarea unei asigurări rezonabile precum că fondurile publice alocate în scopul atingerii obiectivelor strategice și operaționale au fost utilizate în condiții de transparență, economicitate, eficiență, eficacitate, legalitate, etică și integritate.

Referindu-ne la activitatea de audit intern, se menționează că Preturile de sector **nu dispun de unitate de audit intern**, de aceea, **acesta este efectuat pe bază de contract**.⁴²

SE RETINE!

Potrivit *art.19 alin. (1) din Legea nr.229/2010*, în scopul evaluării sistemului de control intern managerial, entitatea publică organizează **auditul intern prin următoarele forme:**

- a) audit intern efectuat de subdiviziunea instituită în structura entității publice;
- b) audit intern prin asociere, efectuat inclusiv prin intermediul asociațiilor de dezvoltare intercomunitară;

⁴² *Art. 3 din Legea 229/2010 Audit intern pe bază de contract* – activitate de audit intern realizată de către o persoană juridică sau fizică cu competențe în domeniul auditului intern (furnizor), contractată de către entitatea publică (beneficiar) și desfășurată conform prevederilor prezentei legi.

c) audit intern pe bază de contract.

În acest sens, de remarcat că potrivit *art. 19 alin. (8) din Legea nr. 229/2010*, în scopul evaluării sistemului de control intern managerial, entitatea publică are dreptul să organizeze/beneficieze de audit intern pe bază de contract. În acest caz, auditul intern este prestat de cel puțin o persoană care **deține certificat de calificare profesională în domeniul auditului intern în sectorul public**, eliberat de către Ministerul Finanțelor, sau **certificat de calificare cu recunoaștere internațională în domeniul auditului intern**. Astfel, se recomandă planificarea anuală a auditului intern și efectuarea acestuia de către *persoane calificate (certIFICATE corespunzător)*.

PRETURA DE SECTOR	Misiuni de audit intern realizate	
	2022	2023
Centru	+	+
Ciocana	-	-
Rîșcani	-	-
Buiucani	+	-
Botanica	+	+

Referindu-ne la **funcțiile sensibile**, se menționează că potrivit *SNCI nr.12 din Ordinul nr.189/2015 cu privire la aprobarea Standardelor naționale de control intern în sectorul public*, entitatea publică **asigură** faptul că funcțiile de inițiere a unei tranzacții cu consecințe financiare și de verificare a validității tranzacției **finale sînt separate**. Entitatea publică elaborează și implementează **o politică adecvată privind funcțiile sensibile**.

Funcție sensibilă – prezintă riscuri semnificative de delapidare / fraudă / corupție. De asemenea, se consideră a fi **funcții sensibile** posturile care au atribuții de control, efectuează activitatea în relație directă cu beneficiarul (*cetățeni sau agenți economici*).

Totodată, entitatea publică **identifică funcțiile** considerate ca fiind sensibile și stabilește o **politică de rotație** pe cât este posibil a angajaților care ocupă astfel de funcții. **Entitatea publică întocmește lista funcțiilor sensibile și lista salariaților care ocupă funcții sensibile.**

În contextul celor relatate supra, menționăm că Preturile de sector nu au întocmit listele funcțiilor sensibile, inclusiv nu au elaborat o politică în acest sens.

Corespunzător, se impune identificarea funcțiilor sensibile și elaborarea reglementărilor interne privind gestionarea funcțiilor sensibile în conformarea la cerințele *SNCI 12 Divizarea obligațiilor și responsabilităților din Ordinul MF nr.189/2*

III. PRACTICA CONTRAVENTIONALĂ

Potrivit art.10 din Codului Contravențional, **constituie contravenție fapta – acțiunea sau inacțiunea ilicită, cu un grad de pericol social mai redus decât infracțiunea, săvârșită cu vinovăție, care atentează la valorile sociale ocrotite de lege, și este pasibilă de sancțiune contravențională.**

În corespundere cu art.440 alin.(1) din Cod Contravențional, **constatarea faptei contravenționale înseamnă activitatea, desfășurată de agentul constatare, de colectare și de administrare a probelor privind existența contravenției, deciziei privind examinarea contravenției în temeiul constatării agentului constatare sau procesului-verbal cu privire la contravenție, de aplicare a sancțiunii contravenționale sau de trimitere, a dosarului, după caz, funcționarului abilitat să examineze cauza contravențională, din cadrul autorității din care face parte agentul constatare, în instanța de judecată sau în alt organ spre soluționare.**

Cu referire la APL evaluată, se menționează că responsabilitatea de constatare a contravențiilor prevăzute de CC și/sau de sancționare în limitele competenței sale revine agenților constatare desemnați de către primar sau Comisiei administrative de pe lângă Preturile de sector, care au în competență examinarea contravențiilor.

Astfel art. 393 Cod Contravențional, reglementează autoritățile competente să soluționeze cauzele contravenționale: **instanța de judecată**; procurorul; **comisia administrativă**; **agentul constatare**⁴³ (din cadrul organelor de specialitate specificate la art.400 - 423¹² CC), vezi informația detaliată mai jos.

Competențele instanței de judecată, comisiei administrative și a agentului constatare în conformitate cu Codul Contravențional

Instanța de judecată:

Soluționează toate cazurile cu privire la contravenții, cu excepția celor atribuite altor organe. La fel, contestația împotriva deciziei în cauza contravențională se examinează de către instanța de judecată. Instanța de judecată este competentă să aplice măsuri de siguranță și amendă judiciară. Instanța de recurs judecă recursul pronunțând-se prin decizie.

Comisia administrativă:

⁴³ Potrivit art. 385 CC, agentul constatare este reprezentantul autorității publice care soluționează, în limitele competenței sale, cauza contravențională.

Comisia administrativă de pe lângă autoritatea publică locală executivă se formează de către consiliul local (sătesc, comunal, orașenesc, **municipal**) în componența președintelui, vicepreședintelui, secretarului responsabil și a 4-7 membri. Obligațiile președintelui, vicepreședintelui, secretarului responsabil ai comisiei administrative se stabilesc prin regulament. Ședința comisiei administrative este deliberativă dacă la ea este prezentă simpla majoritate a membrilor ei. Deciziile comisiei administrative se adoptă cu majoritatea simplă de voturi ale membrilor comisiei prezenți la ședință. Comisia administrativă examinează contravențiile prevăzute la art.75, 76, 92, 126¹, 134¹, 154, art.157 alin.(7) și (8), art.165, 170–175, 180, 181, 227, art.273 pct.9), 9¹), 11), 15) și 16), art.364 alin.(1) și (9).

Agentul constator

Cauza contravențională se soluționează de agentul constator în a cărui rază teritorială a fost săvârșită contravenția. Acesta poate aplica sancțiunile prevăzute în partea specială a cărții întâi a CC, în limitele competenței și numai în exercițiul funcțiunii. Agentul constator poate constata contravenții ale căror constatare, soluționare și sancționare sânt atribuite competenței unor alte organe. În astfel de cazuri, agentul va remite organelor respective procesele-verbale de constatare a contravențiilor. Potrivit art. 423¹⁰ alin. (11) contravenția prevăzută la art.238 alin.(2) se constată și se examinează de către agenții constatori desemnați de către primar.

În conformitate cu art. 423¹⁰ alin. (1) din CC, **administrația publică locală este competentă în constatarea contravențiilor** prevăzute la art.104¹, 116, 126¹, 134¹, 154, art. 157 alin. (4), (6), (7)–(12), art. 158, art.178, 179, 180¹, 181, art.273 pct.9), 9¹), 11), 15) și 16), art. 326 alin.(1) - (1²) și art. 364 alin. (1) și (9).

Sînt în drept să constate contravenții și să încheie procese-verbale primarul, viceprimarul, arhitectul-șef, șefii și șefii adjuncți ai subdiviziunilor specializate din cadrul administrației publice locale, specialiștii principali și specialiștii superiori din cadrul acestora desemnați de către primar.

Potrivit art. 442 alin. (1) din CC, **procesul-verbal cu privire la contravenție este un act prin care se individualizează fapta ilicită și se identifică făptuitorul.** Procesul-verbal se încheie de agentul constator pe baza constatărilor personale și a probelor acumulate, în prezența făptuitorului sau în absența lui.

Procesele-verbale cu privire la contravențiile prevăzute la art.126¹, 134¹ alin.(2), 154, art.157 alin.(7) și (8), art.273 pct.9), 91), 11), 15) și 16) și art.364 alin.(1) și (9) se remit spre examinare **Comisiei administrative.**

Procesele-verbale cu privire la contravențiile prevăzute la art.104¹, 116, 178 și 179 se remit spre examinare în fond **instanței de judecată competente.**

Procesul-verbal cu privire la contravenția prevăzută la **art.238 alin.(2)** se examinează **de către agenții constatatori desemnați de către primar.**

În cazul constatării contravențiilor prevăzute la **art.178 și 179**, agentul constator este în drept să dispună sistarea executării lucrărilor de construcție **și să solicite instanței de judecată aplicarea măsurii de siguranță prevăzute la art.439⁶.**

Astfel, se remarcă că agenții constatatori desemnați de către Primar au în competența sa **doar constatarea contravențiilor**, cu excepția contravenției prevăzute la art. 238 alin.(2) CC, **iar potrivit art. 395 și 398 din CC, rolul de examinare a contravențiilor prevăzute la art. 423¹⁰ alin. (1) CC îi revine Comisiei administrative, fie Instanței de judecată.**

SE REȚINE!

Potrivit Codului Contravențional, contravenția prevăzută de **art. 238 alin. (2) CC** poate fi **constatăta și examinată** inclusiv de către funcționarii publici cu statut special din cadrul Ministerului Afacerilor Interne.

În acest context, menționăm că atribuirea competenței de constatare și examinare a contravenției vizate atât agenților constatatori din cadrul APL, cât și reprezentanților MAI poate fi calificată ca **dublare de atribuții sau atribuție paralelă.**

Atribuțiile paralele sînt acele atribuții ale entității publice care sînt stabilite pe lângă alte **atribuții similare sau identice** cu atribuțiile altor entități publice, și pot genera unele riscuri tipice și specifice corupției.

Cu referire la agenții constatatori desemnați de către Primar, se menționează că prin *pct.3 din Dispoziția nr.33-D din 09.02.2023*, Primarul General al mun. Chișinău a aprobat **listele agenților constatatori** din cadrul Preturilor de sector a municipiului Chișinău, cu atribuții de constatare, înregistrare, examinare și evidență a contravențiilor prevăzute la art. 423¹⁰ CC, precum și ***Instrucțiunea cu privire la înregistrarea și evidența contravențiilor.***

Prin urmare, în corespundere cu *Dispoziția Primarului nr.33-D/2023* au fost desemnați în calitate de genți constatatori reprezentanții DGLCA, a S.A. „Apa-Canal” și Preturilor se sector, fiind **investiți cu dreptul de constatare, înregistrare și examinare a contravențiilor din Codul Contravențional**, după cum urmează:

- DGLCA⁴⁴ – **art. 170-175 și 180 CC;**
- S.A. „Apa-Canal” – **art. 170-175 și 180 CC;**

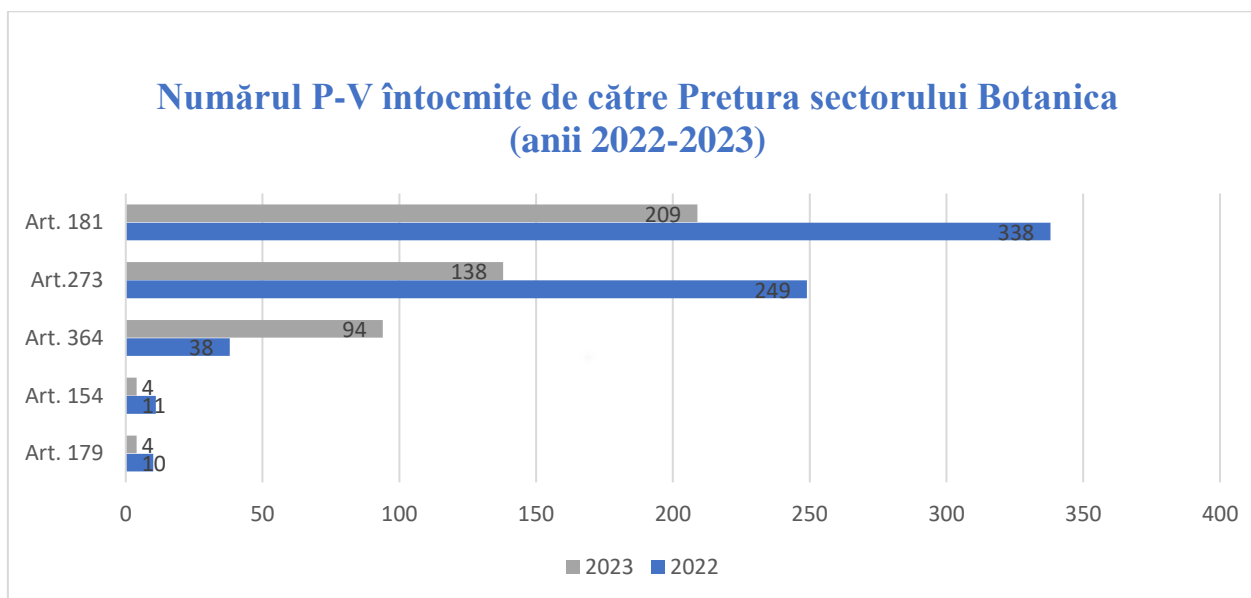
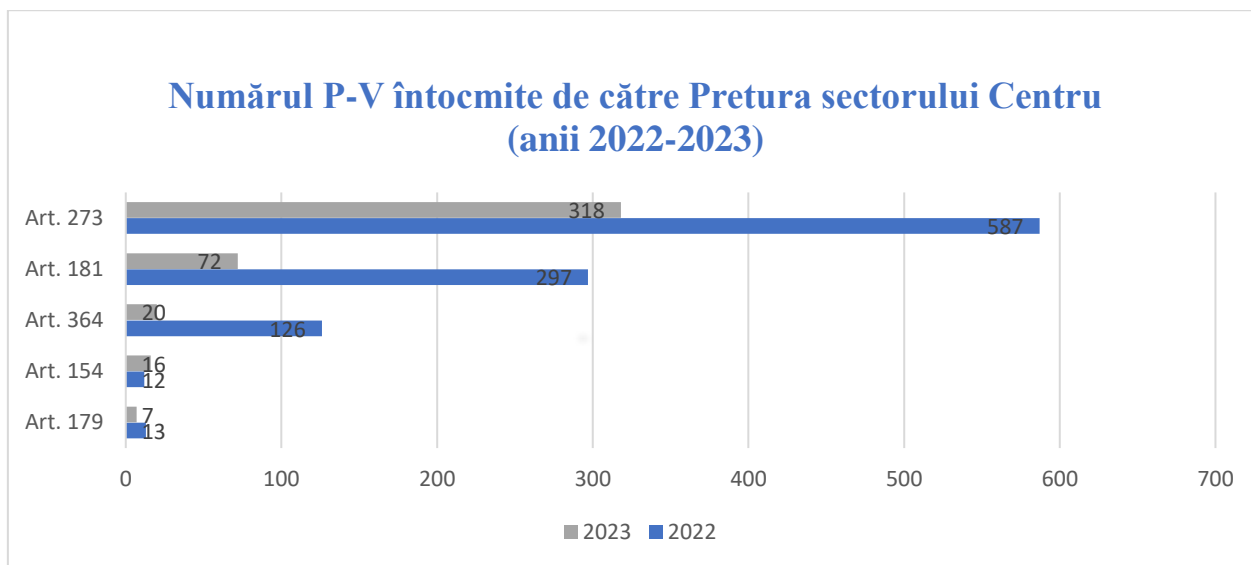
⁴⁴ DGLCA – Direcția Generală Locativ Comunală și Amenajare.

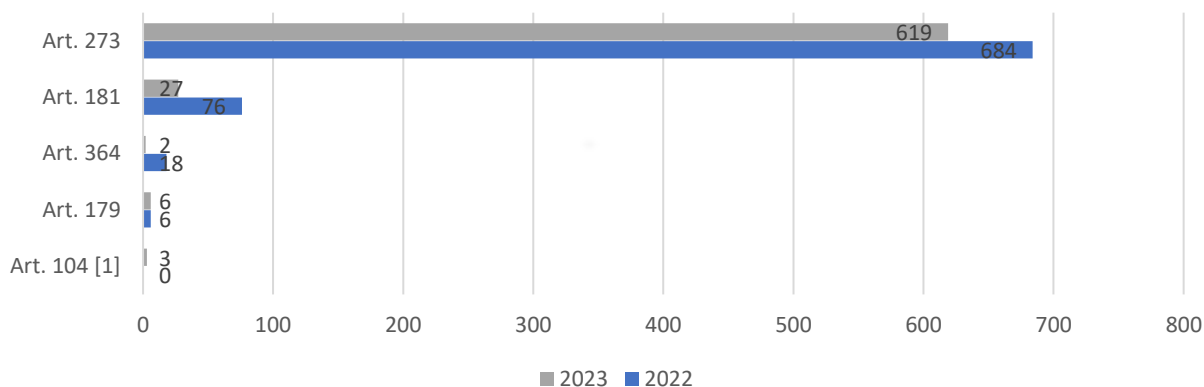
- **Agenții constatați din cadrul Preturilor se sector – art.116, 178 și 179 CC; precum și contravenții prevăzute de art. 423¹⁰ CC.**

Potrivit pct.5 din Dispoziția prenotată, **agenții constatați din cadrul Preturilor de sector, se obligă** să întocmească conform competenței stabilite, documentele, actele procesuale și procesele-verbale cu privire la contravenții pe cazurile depistata/sesizate de persoane fizice/juridice.

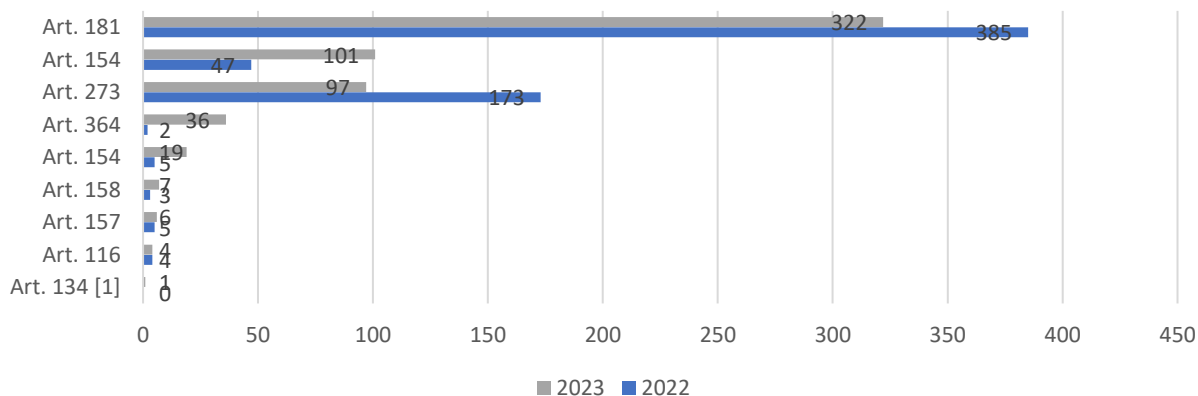
În continuare se afișează diagramele care integrează și sistematizează informația prezentată de către Preturile de sector ale mun. Chișinău cu privire la aplicarea practicii contravenționale:

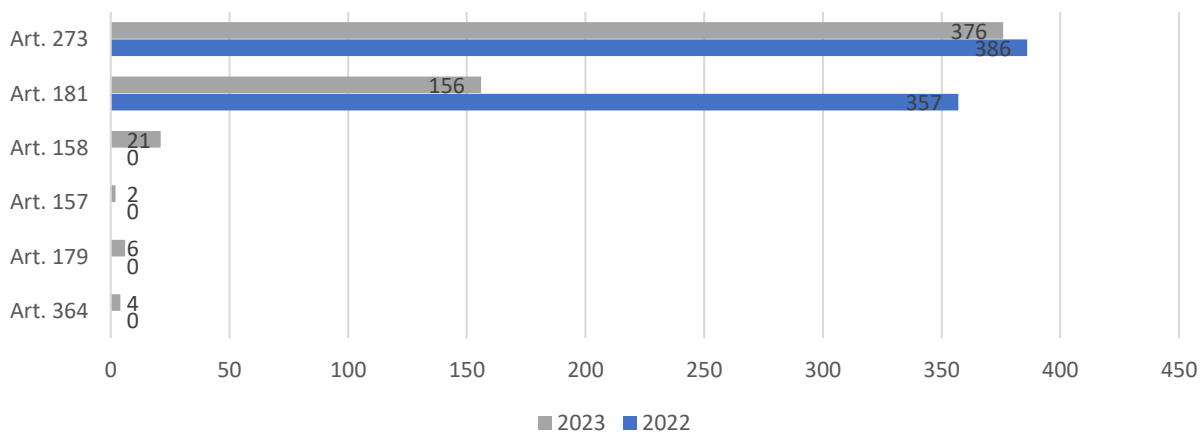
Numărul P-V întocmite de către Pretura sectorului Ciocana (anii 2022-2023)

Numărul P-V întocmite de către Pretura sectorului Rîșcani (anii 2022-2023)

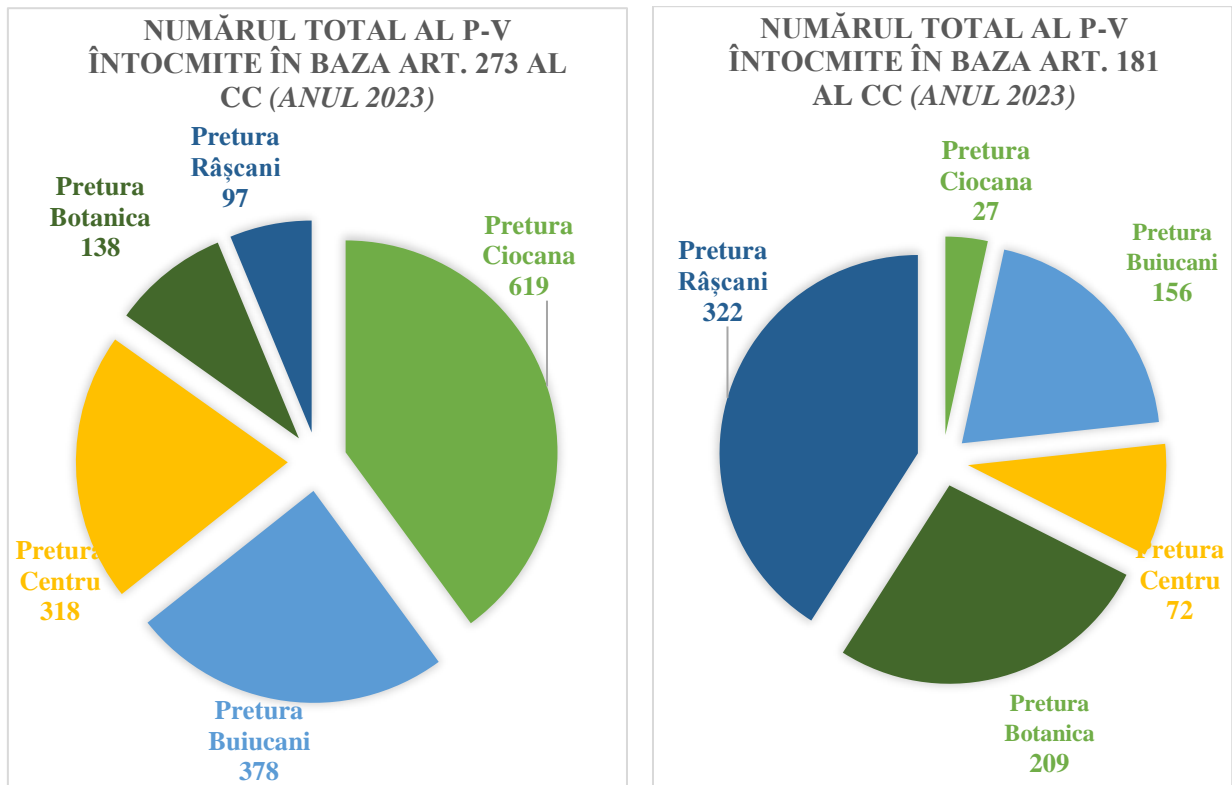
Numărul P-V întocmite de către Pretura sectorului Buiucani (anii 2022-2023)

Examinând datele prezentate supra, se evidențiază în prim plan o tendință de constare a contravențiilor prevăzute de:

- art. 273 CC „*Încălcarea regulilor de comerț*” și
- art. 181 CC „*Încălcarea regulilor de asigurare a curățeniei în localitățile urbane și rurale*”.

Informația detaliată, fiind sistematizată și prezentată în diagramele de mai jos.

În vederea evaluării corectitudinii aplicării prevederilor legale de către responsabilii din cadrul administrației publice locale, au fost supuse examinării/evaluării articolele CC care sunt de competența APL în corespundere cu art. 423¹⁰ CC.

Astfel, urmare a **examinării cadrului legal și a practicii contravenționale** aplicate de către Preturile de sector ale mun. Chișinău, au fost constatate un **sir de deficiente**, acestea fiind descrise în continuare.

3.1. DEFICINEȚE CONSTATATE ÎN CADRUL PRACTICII CONTRAVENȚIONALE

3.1.1. NEINTEGRAREA ÎN SISTEMUL INFORMAȚIONAL AUTOMATIZAT A CONTRAVENȚIILOR CONSTATATE DE CĂTRE APL

Potrivit Anexei nr.1 la HG nr. 517/2022⁴⁵, unele structuri de stat ale țării dețin sisteme informaționale proprii, în urma activității cărora sunt create anumite resurse informaționale segmentate. O asemenea dezintegrare a resurselor informaționale în domeniul respectiv nu permite utilizarea eficientă a informației stocate în scopul combaterii fenomenului contravențional.

Pentru soluționarea situației existente este necesară crearea resursei informaționale unice a tuturor organelor și instituțiilor de stat care sunt în drept să examineze cauzele contravenționale în conformitate cu prevederile Codului contravențional al Republicii Moldova nr.218/2008. Centralizarea informației cu caracter contravențional în Sistemul informațional automatizat de evidență a contravențiilor, a cauzelor contravenționale și a persoanelor care au săvârșit contravenții (în continuare – Sistem) va permite asigurarea funcționării eficiente a tuturor organelor și instituțiilor de stat, investite cu atribuții de constatare și/sau de soluționare a cauzelor contravenționale, ameliorarea considerabilă a interacțiunii acestora, utilizarea mai amplă a informației colectate în scopul prevenirii și contracarării fenomenului contravențional.

În corespundere cu pct.1 din Anexa nr.1 a HG nr. 517/2022, **Sistemul** reprezintă un ansamblu de resurse și tehnologii informaționale, mijloace tehnice de program și metodologii, aflate în interconexiune și destinate evidenței contravențiilor, a cauzelor contravenționale și a persoanelor care au săvârșit contravenții; păstrării, prelucrării și utilizării informațiilor cu caracter contravențional în cadrul Sistemului, precum și automatizării proceselor și fluxurilor de lucru specifice domeniului combaterii fenomenului contravențional.

Potrivit art.2 din Legea nr. 185/2020⁴⁶, **sistemul informațional automatizat de evidență a contravențiilor, a cauzelor contravenționale și a persoanelor care au săvârșit contravenții**, reprezintă totalitatea resurselor și tehnologiilor informaționale, a mijloacelor tehnice de program, a metodologiilor aflate în interconexiune și destinate păstrării, prelucrării și utilizării informațiilor cu caracter contravențional în cadrul Sistemului, precum și evidenței unice a contravențiilor.

Astfel, în temeiul Legii nr.185/2020 și a HG nr. 517/2022, Administrația Publică Locală, de rând cu alte organe/instituții de stat **urma să implementeze/utilizeze Sistemul informațional automatizat de evidență a contravențiilor**. Având obligația să integreze

⁴⁵ HG nr. 517/2022 pentru aprobarea Conceptului Sistemului informațional automatizat de evidență a contravențiilor, a cauzelor contravenționale și a persoanelor care au săvârșit contravenții și a Regulamentului cu privire la evidența unică a contravențiilor, a cauzelor contravenționale și a persoanelor care au săvârșit contravenții.

⁴⁶ Legea nr. 185/2020 „Cu privire la Sistemul informațional automatizat de evidență a contravențiilor, a cauzelor contravenționale și a persoanelor care au săvârșit contravenții”.

în Sistem, informații cu caracter contravențional, conform regulilor stabilite în actele normative indicate supra.

Cu toate acestea, în cadrul vizetelor de documentare la Preturile de sector s-a stabilit că acestea nu utilizează Sistemul dat, deși au obligația să o facă.

De menționat că potrivit *art.15 din Legea nr. 185/2020*, procesele-verbale cu privire la contravenții, întocmite conform prevederilor Codului contravențional, **sunt înregistrate în Sistem în termen de 24 de ore de la momentul încheierii acestora.**

În corespundere cu *art.16 din Legea nr.185/2020*, evidența cauzelor contravenționale presupune înregistrarea în Sistem a actelor de evidență întocmite **la începerea procesului contravențional**, a celor întocmite în procesul examinării cauzei, **precum și înregistrarea hotărârilor și deciziilor emise în cauzele contravenționale.**

La caz, se menționează că Sistemul informațional automatizat de evidență a contravențiilor actualmente **nu este adaptat specificului organizatoric al APL.** Or, la introducerea/înregistrarea contravenției în sistem, se impune introducerea simultană a „Sanctiunii”, fapt care nu este posibil de realizat din considerentul că contravențiile constatate de către APL sunt examinate de Comisiile administrative, care emit o hotărâre pe caz ulterior.

În virtutea deficienței enunțate supra, confirmată de către agenții publici din cadrul Preturilor de sector ale mun. Chișinău, se atestă că APL **nu a întreprins careva măsuri prompte în vederea excluderii problemei vizate.** Acest fapt, a admis neintegrarea în *Sistemul informațional automatizat de evidență a contravențiilor, a cauzelor contravenționale și a persoanelor care au săvârșit contravenția*, a contravențiilor constatate. Corespunzător, se prezumă că procesul de sistematizare, ordonare, diseminare a informației cu caracter contravențional aferent Sistemului informațional, a fost **organizat neconform, contrar principiului veridicității datelor.**

În confirmarea celor expuse supra, se menționează demersul *MAI nr.44/30-368 din 26.01.2024*, prin care se **atentionează repetat** asupra obligativității integrării în *Sistemul informațional a informațiilor cu caracter contravențional*. La fel, se reiterează că, în temeiul *art.7 al Legii nr. 185/2020*, funcția esențială a Sistemului constă în asigurarea de către Ministerul Afacerilor Interne, în calitate de deținător al acestuia cu informație operativă și statistică a organelor de stat și a autorităților publice, **funcție care nu poate fi realizată în deplină măsură din motivul lipsei informațiilor cu caracter contravențional acumulate de către participanți la sistem**, fapt ce prejudiciază calitatea analizei fenomenului contravențional la nivel național.

Vezi mai jos extras din demers al MAI.

Luând în considerație cele enunțate, Ministerul Afacerilor Interne **atenționează repetat asupra obligativității integrării în cadrul Sistemului prenotat și, ulterior, înregistrării, colectării, acumulării și prelucrării informațiilor cu caracter contravențional în cadrul acestuia, conform regulilor stabilite în actele normative indicate mai sus.**

Reiterăm că, în temeiul art. 7 al Legii prenotate, funcția esențială a Sistemului – asigurarea de către Ministerul Afacerilor Interne, în calitate de deținător al acestuia, cu informație operativă și statistică a organelor de stat și a autorităților publice, nu poate fi realizată în deplină măsură din motivul lipsei informațiilor cu caracter contravențional acumulate de către participanții la Sistem, ceea ce prejudiciază calitatea analizei fenomenului contravențional la nivel național.

În concluzie, neintegrarea în Sistem a informațiilor cu caracter contravențional, precum și dezinteresul în soluționarea deficiențelor invocate, a condus la nevalorificarea potențialului acestui sistem și a funcțiilor de bază.

3.1.2. DUBLĂRI DE ATRIBUȚII/COMPETENȚE LA EXAMINAREA ȘI SOLUȚIONAREA CAUZELOR CONTRAVENȚIONALE

Dublarea atribuțiilor și competențelor exercitate reprezintă acele atribuții paralele ale entității publice care sânt stabilite pe lângă alte **atribuții similare sau identice cu atribuțiile altor entități publice.**

SE REȚINE!

Dublarea atribuțiilor generează conflicte de competență între entitățile investite cu atribuții paralele sau declinări de competențe de către ambele entități responsabile.

Or, cu alte cuvinte, **persistă riscul ca entitățile publice premeditat fie să nu aplice norma potrivit competenței, pasând astfel atribuția unei altei entități investite cu asemenea competență, fie ambele entități să aplice norma simultan.**

Urmare a examinării cadrului normativ, inclusiv a prevederilor legale ce țin de domeniul de competență al APL la soluționarea cauzelor contravenționale prevăzute la art. 423¹⁰ CC, **s-au constatat dublări de atribuții/atribuții paralele care pot genera conflicte de competențe între entitățile responsabile de constatarea și examinarea cauzelor contravenționale.** Prin urmare, acest fapt poate crea deficiențe la organizarea și desfășurarea procedurii contravenționale, inclusiv la constatarea contravențiilor care sunt atât de competența APL, cât și a altor entități.

De menționat că contravențiile care potrivit CC **sunt de competența APL, dar și a altor entități, practic sunt neaplicabile.** Or, unele Preturi de sector ale mun. Chișinău nu au întocmit niciodată careva procese-verbale de constatare a contravențiilor vizate.

Astfel, se remarcă că în practică aceste contravenții **nu sunt aplicabile**, fapt ce denotă că dubla atribuire a competențelor de constatare și examinare generează **declinări de competențe sau pasare de responsabilități.**

În tabelul de mai jos sunt prezentate articolele/contravențiile ale căror constatare, soluționare și sancționare sunt atribuite în competența mai multor entități publice, *Vezi Tabelul nr. 1 și nr. 2.*

Tabelul nr. 1 Descriere articolelor/contravențiilor din CC atribuite în competența mai multor entități publice

Articolul din CC	Denumirea
Art. 134 ¹	<i>Încălcarea regulilor de construcție a obiectivelor și/sau amplasarea în spațiile verzi proprietate publică a obiectivelor incompatibile cu destinația acestora</i>
Art. 154	<i>Încălcarea regulilor de gestionare a deșeurilor</i>
Art. 157 alin. (12)	<i>Cruzimea față de animale</i>
Art. 158 alin.(1) și (2)	<i>Încălcarea regulilor de întreținere a câinilor, pisicilor și altor animale</i>
Art. 179	<i>Construcții neautorizate și intervenții neautorizate la construcțiile existente</i>
Art.180 ¹	<i>Încălcarea regulilor cu privire la accesul vehiculelor utilizate cu sistem de alimentare cu gaze în parcurile subterane sau parcurile supraterane de tip închis</i>
Art.238 alin. (2)	<i>Încălcarea regulilor de oprire și neacordarea de prioritate pietonilor și altor participanți la traficul rutier</i>

Tabelul nr. 2 Dubla atribuire a competenței de constatare și examinare a contravențiilor

ATRIBUȚII PARALELE/COMPETENȚE DUBLE LA CONSTATARE ȘI EXAMINAREA UNOR CONTRAVENȚII							
ENTITATEA PUBLICĂ	ARTICOLUL DIN CODUL CONTRAVENȚIONAL						
	art. 134 ¹	art. 154	art. 157 alin. (12)	art. 158 alin.(1) și (2)	art. 179	art.180 ¹	art.238 alin. (2)
Administrația Publică Locală	+	+	+	+	+	+	+
Ministerul Afacerilor Interne			+	+		+	+
Inspectoratul pentru Protecția Mediului	+	+					
Agencia Națională pentru Siguranța Alimentelor				+			
Inspectoratul Național pentru Supravegherea Tehnică					+	+	

Potrivit informațiilor prezentate supra, se atestă că în corespundere cu CC competența pentru constatarea/examinarea unor contravenții este **atribuită simultan la 2 sau chiar 3 entități publice**, *Vezi Tabelul nr. 2.*

Cu titlu de exemplu, se menționează contravenția prevăzută la art. 158 CC „Încălcarea regulilor de întreținere a câinilor, pisicilor și altor animale”, care în corespundere cu:

- **art. 423¹⁰ CC se constată** de către agenții constatatori din cadrul APL;
- **art. 414 CC, se constată și se examinează** de către ANSA⁴⁷;
- **art. 400 CC, se constată și se examinează** de către MAI⁴⁸.

O altă problemă specifică contravenției reglementate la art. 158 CC, se referă la faptul că art. 423¹⁰ alin. (3) CC **nu reglementează organul de examinare și soluționare**

⁴⁷ ANSA- Agenția Națională pentru Siguranța Alimentelor

⁴⁸ MAI – Ministerul Afacerilor Interne

a contravenției vizate, deși potrivit alin. (1) al aceluiași articol se constată de către agenții constatatori din cadrul APL, *vezi extras art. 423¹⁰ CC*.

Extras Articolul 423¹⁰ CC

Articolul 423¹⁰ CC. Administrația publică locală

(1) Contravențiile prevăzute la [...] **art.158**, [...] se constată de către **organele specializate ale administrației publice locale**.

(3) **Procesele-verbale cu privire la contravențiile prevăzute la art.126¹, 134¹ alin.(2), 154, art.157 alin.(7) și (8), art.273 pct.9), 91), 11), 15) și 16) și art.364 alin.(1) și (9) se remit spre examinare comisiei administrative, iar procesele-verbale cu privire la contravențiile prevăzute la art.104¹, 116, 178 și 179 se remit spre examinare în fond instanței de judecată competente.**

Conducându-ne de norma generală, și anume de *art.395 alin. (1) CC*, potrivit căreia, instanța de judecată **este competentă în toate cazurile** cu privire la contravenții, cu excepția celor atribuite de prezentul cod competenței unor alte organe, deducem că examinarea și soluționarea acestei contravenții ar urma să revină instanței de judecată.

Cu toate acestea, examinarea și soluționarea contravenției *ce se referă la încălcarea regulilor de întreținere a câinilor, pisicilor și altor animale* nu poate fi calificată ca una de rezonanță, cu impact supra unor drepturi fundamentale sau de încălcare a unor drepturi garantate, de aceea, ar fi oportun să fie examinată de către Comisiile administrative de pe lângă autoritatea publică locală.

SE REȚINE!

Contravenția prevăzută la art.158 CC **nu se regăsește reglementată la alin. (3) al art. 423¹⁰ CC, inclusiv la alin. (1) art. 398 CC** „Competența comisiei administrative”.

Corespunzător, **nu este clar de competență cui este examinarea și soluționa contravențiilor** ce se referă la încălcarea regulilor de întreținere a câinilor, pisicilor și altor animale, constate de către organele specializate ale administrației publice locale.

Șirul problemelor de drept identificate ar putea admite ca entitățile responsabile de implementarea Codului Contravențional să se confruntă cu diverse probleme de drept în cadrul aplicării legii contravenționale, care ar putea crea consecințe negative de ordin teoretic și practic (*deficiențe la interpretarea unitară și aplicarea corectă a normelor contravenționale, diminuarea eficienței legii contravenționale, abordări conjuncturale, reglementări juridice și practici distorsionate, echivoci și ambigui etc.*).

În acest sens, se menționează extrasul din articolului **„Cu privire la rolul instanțelor judecătorești în elaborarea și aplicarea codului contravențional”**: „*Semnificativă în acest sens este jurisprudența Curții Europene pentru Drepturile Omului*

care apreciază contravenția ca o faptă de natură penală indiferent de calificarea existentă în dreptul intern.

Astfel, în cuprinsul Hotărîrii CEDO din 21.02.1984 în cauza Ozturk contra Germania s-a statuat că contravenția este o faptă de natură penală (infracțiunea), în sensul Articolului 6 din Convenție.

Doctrina susține ideea că fapta contravențională este considerată o faptă de natură penală, fiind, din această perspectivă, o specie a ilicitului penal: crime, delictе și contravenții. Dar faptul că aceste două forme de ilicit penal: infracțiunea și contravenția au aceeași origine juridică, structură generică – atât obiectiv, cât și subiectiv, nicidecum nu înseamnă că cauzele contravenționale trebuie să fi e examinate, în marea lor majoritate, la prima etapă – constatarea și sancționarea contravenției, de judecătoreie.

Pe parcursul evoluției legislației se evidențiază tendința de creștere a numărului de fapte considerate antisociale și calificate drept contravenții, cu modificarea corespunzătoare a sistemului de sancționare. Procedura de constatare, de cercetare și de sancționare a contravențiilor devine mai simplă, iar competența în acest domeniu revine, de regulă, organelor administrației publice.

Volumul reglementărilor cu caracter contravențional și soluțiile legislative adoptate pe parcurs în acest domeniu sînt, în mare măsură, consecința procesului de restrângere progresivă a răspunderii penale, în condițiile aprofundării complexității relațiilor sociale, creșterii exigenței față de comportamentul persoanei în societate, în acord cu regulile de conviețuire socială, cu normele eticii și echității social-juridice.

În legislația statelor avansate, contravențiile sînt considerate încălcări care se situează în afara legii penale. Avantajul pe care îl prezintă această soluție, promovată în plan legislativ în principal de Austria și Germania, este dezincriminarea societății și eliberarea puterii judecătorești de obligația implicării în soluționarea unor cauze penale ce au ca obiect fapte antisociale mărunte, cu un pericol social scăzut.

În cauza Lutz contra Republicii Federative Germania din 25.08.1987, în cauza Assenov și alții contra Bulgariei din 28.10.1998, CEDO a specificat că un stat contractant poate găsi rațiuni suficiente de convingătoare spre a introduce un sistem de sancționare, de exemplu, pentru contravențiile în sfera securității circulației rutiere, prin care organele de justiție să fie „descărcate” de obligația de a examina și sancționa cele mai multe dintre ele. A încredința această misiune pentru astfel de fapte autorităților administrative nu contravine Convenției Europene pentru Apărarea Drepturilor și Libertăților Fundamentale ale Omului, în măsura în care persoana interesată poate sesiza cu o plângere, împotriva deciziei luate împotriva sa de un alt organ administrativ, un tribunal care oferă toate garanțiile prevăzute de Articolul 6 din Convenție.

Curtea Constituțională a Republicii Moldova, prin Hotărîrea nr.21 din 23.07.1997, a menționat că hotărârile organelor care nu au atribuții de autoritate

judecătorească, luate asupra cauzelor cu privire la contravențiile administrative, nu constituie înfăptuirea justiției, subliniind că toate deciziile organelor (persoanelor cu funcție de răspundere) asupra cauzelor cu privire la contravențiile administrative pot fi atacate, depunând-se o plângere la judecătorie, adică pot fi supuse controlului judiciar. În cazul dat, Curtea Constituțională, în Hotărârea nr.26 din 23.10.2007, face concluzia că persoanei nu-i este lezat dreptul de acces la justiție prin prisma practicii CEDO.”

Sursa: https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/59-68_Cu%20privire%20la%20rolul%20instantelor%20judecatoresti.pdf

Astfel, prin atribuirea instanței de judecată a competenței de examinare/soluționare în toate cazurile a contravențiilor prevăzute de Codul Contravențional, cu excepția celor atribuite altor organe, se **impune nejustificat unele competențe instanței de judecată.**

Or, dat fiind faptul că unor entități le-au fost atribuite competențe atât de constatare, cât și de examinare a unor contravenții, același principiu urma a fi aplicat și în cazul APL.

Altfel spus, **este lipsită de logică situația** potrivit căreia aceeași contravenție într-un caz să fie examinată de entitatea care constată contravenția (*precum ANSA/MAI dacă ne referim la contravenția prevăzute de art.158 CC*), iar în cazul APL să fie remisă instanței de judecată.

Corespunzător, se impune completarea art.398 alin. (1) CC cu competența de examinare a contravenției prevăzute la art.158 din CC, de către Comisia administrativă.

Totodată, se recomandă excluderea dublei atribuirii, și anume a competenței de constatare și examinare a contravenției prevăzute la art. 158 CC de către ANSA și MAI, în conformitate cu art. 414 CC și art. 400 CC.

Suplimentar, se menționează *Instrucțiunea privind modul de înregistrare și evidență a contravențiilor aprobată prin Dispoziția primarului nr.33-d din 09.02.2023*, care prevede la pct. 3.2.1 că contravențiile prevăzute la art. 158 CC, se vor expedia **spre examinarea ANSA**, vezi extrasul mai jos.

Extras din Instrucțiunea privind modul de înregistrare și evidență a contravențiilor

3.2.1 Contravențiile prevăzute la art. 158 din Codul contravențional se constată de către agenții constatori ai administrației publice locale Chișinău, în temeiul art. 423¹⁰ și se expediază pentru examinare conform competenței la Agenția Națională Siguranță a Alimentelor în temeiul art. 414 din Codul contravențional.

În cazul dat, nefiind clar care a fost raționamentul și principiul de stabilire a procedurii de transmitere a contravenției prevăzute la art. 158 CC, spre examinarea ANSA, în situația în care și MAI constată și examinează contravenția dată, inclusiv dacă ANSA a fost informată despre

reglementările de ordin intern a Primăriei mun. Chișinău care impune transmiterea materialelor spre examinare Agenției.

Astfel, concluzionăm că dublările de competențe/atribuțiile paralele care derivă din Codul contravențional privind examinarea contravenției prevăzute la art. 158, admit unele discreții de interpretare care pot genera materializarea unor riscuri de corupție.

De menționat că atribuțiile paralele/ dublările de competență apar în situațiile în care adoptarea unor decizii se pune în sarcina a două sau mai multe entități publice. Riscurile de corupție determinate de acest factor sunt în creștere atunci când în temeiul unor norme legislative se admite dublarea competențelor agenților publici din entități publice diferite, precum și atunci când pentru una și aceeași decizie sau acțiune sînt responsabili mai mulți agenți/entități publice.

Mai mult, urmare a examinării practicii contravenționale aplicate de către Preturile de sector ale mun. Chișinău, se atestă că contravențiile prevăzute de art. 158 CC au fost examinate atât de către instanța de judecată, cât și de către Comisia administrativă.

În concluzie, dublările de atribuții și competențe la constatarea și examinarea unor contravenții generează aplicarea deficitară și ineficientă a unor norme ale CC, or persistă riscul pasării atribuțiilor către o altă entitate investită cu competențe identice.

Totodată, lipsa unor **norme speciale** cu privire la organul abilitat cu drept de examinare a anumitor contravenții, **generează riscul asumării unor atribuții excesive sau improprii, inclusiv riscul neglijenței sau abuzului în serviciu.**

Atribuțiile excesive, improprii sau contrare statutului sînt atribuțiile care depășesc competențele, nu sunt specifice sau contravin statutului și legislației în vigoare.

3.1.3. EXERCITAREA UNOR ATRIBUȚII PARALELE SAU IMPROPRII LA CONSTATAREA ȘI EXAMINAREA UNOR CONTRAVENȚII

În contextul deficiențelor constatate supra cu privire la dublarea atribuțiilor exercitate concomitent de către mai multe entități la constatarea și examinarea unor contravenții, precum și riscurile pe care le poate genera, menționăm că au fost identificați și alți factori de risc care derivă din unele normele ale Codului contravențional.

Astfel, ne referim la atribuirea competenței de constatare și examinare APL a contravenției prevăzute la art. 238 alin. (2) CC⁴⁹ și anume „staționarea sau parcare în locuri interzise”, care potrivit art. 400 CC⁵⁰ este inclusiv de competența MAI.

De menționat că norma privind „staționarea sau parcare în locuri interzise”, statuată la art.238 alin.(2) CC este **unica contravenție atribuită** în competența APL unde agentul constator are atribuția nu doar de constatare a faptei contravenționale dar și de **examinare a acesteia**, or toate celelalte contravenții sunt examinate fie de către Comisia administrativă de pe lângă Preturile de sector, fie de către Instanța de judecată.

În sensul dat, reiterăm problema neintegrării în *Sistemul informațional automatizat de evidență a contravențiilor, a cauzelor contravenționale și a persoanelor care au săvârșit contravenția*, a contravențiilor constatate de către APL, or examinarea contravențiilor de către agenții constatori **presupune și aplicarea sancțiunii contravenționale de către aceștia**. În aceste circumstanțe, persistă riscul ca persoanele care au admis asemenea contravenții **să fie dublu sancționate**.

Mai mult, formularele tip utilizate la constatarea contravenției de către agenții constatori din cadrul APL, nu sunt adaptate potrivit noilor competențe, or, aceste formulare actualmente nu prevăd rubrica „Sancționare”, inclusiv rubrica „**Informații privind instituția bancară și date de achitare a amenzii**” (deficiență care a fost descrisă detaliat la capitolul conținutul proceselor-verbale cu privire la contravenție).

Suplimentar, evidențiem și aspectele privind **pregătirea ineficientă a agenților constatori** din cadrul APL la constatarea, documentarea și examinarea contravenției privind „staționarea sau parcare în locuri interzise”, statuată la art. 238 alin. (2) CC.

Se reține!

Competența de constatare și examinare de către APL a contravenției privind staționarea sau parcare în locuri interzise, prevăzută la art. 423¹⁰ alin. (1¹) CC, **a fost atribuită prin Legea nr.35 din 02.03.2023 pentru modificarea unor acte normative, care a intrat în vigoare la 06.07.2023.**

Propunerea respectivă a fost înaintată la **proiect prin amendament** în temeiul atribuțiilor administrației publice locale, *în domeniul asigurării securității traficului rutier și pietonal*, instituite prin *Legea nr.436/2006 privind administrația publică locală*.

Se reține că, potrivit art.29 alin.(1) lit.l) a Legii nr.436/2006 privind administrația publică locală, printre atribuțiile de bază ale Primarului se regăsește atribuția de asigurare a securității traficului rutier și pietonal prin:

⁴⁹ Articolul 238 alin. (2) CC. Încălcarea regulilor de oprire și neacordarea de prioritate pietonilor și altor participanți la traficul rutier. Staționarea sau parcare în locuri interzise.

⁵⁰ Potrivit art. 400 alin.(1) CC, contravențiile prevăzute la [...] **art. 228–243** [...] se constată și se examinează de către poliție. Prin urmare, sintagma „art. 228–243” de la art. 400 CC include și art. 238 CC.

- **organizarea circulației transportului,**
- *întreținerea drumurilor, podurilor și instalarea semnelor rutiere în raza teritoriului administrat.*

Norma sus menționată **stabilește expres metodele prin care se va asigura securitatea traficului rutier și pietonal.** Or, nu orice activitate/atribuție care asigură securitatea traficului rutier și pietonal la nivel local ține de competența exclusivă a administrației publice locale, ci doar strict cele care sunt stipulate la *art. 29 alin. (1) lit. l) a Legii nr. 436/2006.*

Mai mult, potrivit **pct.15 din HG nr.357/2009 cu privire la aprobarea Regulamentului circulației rutiere, organizarea și dirijarea traficului rutier se efectuează prin intermediul mijloacelor de semnalizare rutieră (indicatoare rutiere, marcaje rutiere, semafoare), precum și de către agenții de circulație.**

Potrivit **Legii nr.131/2007 privind siguranța traficului rutier, organizarea traficului rutier reprezintă ansamblu de măsuri juridico-organizatorice și ingineresti de sistematizare, reglementare și dirijare a traficului rutier.**

La **pct.127 subpct.2 din HG nr.357/2009** este specificat că **persoanele responsabile de organizarea și dirijarea traficului rutier sînt obligate:**

- a) **să instaleze, cu avizul Inspectoratului Național de Securitate Publică, mijloacele necesare de semnalizare rutieră și să le mențină în stare tehnică de funcționare;**
- b) **să stabilească, la sesizarea poliției, pe sectoarele de drum aflate în administrare, în zonele cu risc sporit de accidentare restricții de viteză, să ia măsuri privind amenajarea, impunerea anumitor reglementări de trafic etc.;**
- c) **să asigure în permanență funcționarea adecvată a obiectelor semaforice. În procesul de trecere de la circulația dirijată la circulația nedirijată (trecerea semafoarelor la regimul galben intermitent de funcționare), să impună în ciclul semaforic al obiectelor semaforice afișarea semnalului roșu pentru toate direcțiile de deplasare prin intersecție.**

În concluzie, **Legea nr.436/2006 privind administrația publică locală nu determină competența APL/Primarului de realizare a controlului în traficul rutier,** inclusiv de sancționare a conducătorilor auto pentru staționarea sau parcarea în locuri interzise. Mai mult, potrivit **art.7 lit. c) din Legea nr. 131/2007, asigurarea dirijării, supravegherii și controlului traficului rutier** sunt desfășurate de către MAI.

Autoritatea publică locală în acest caz are rolul de a asigura securitatea traficului rutier și pietonal prin organizarea circulației transportului, prin întreținerea drumurilor, podurilor și instalarea semnelor rutiere în raza teritoriului administrat, nu și de sancționare.

Totodată, potrivit normelor **art.16 al Legii nr.131/2007, de competența autorităților administrației publice locale sunt:**

- a) *administrarea, întreținerea, repararea și dotarea cu mijloace de semnalizare a drumurilor publice locale și a construcțiilor rutiere, în conformitate cu exigențele siguranței traficului rutier;*
- b) *amenajarea drumurilor publice locale pentru sistematizarea și organizarea traficului rutier în vederea garantării siguranței lui;*
- c) *înregistrarea și evidența troleibuzelor, a ciclomotoarelor și a vehiculelor autopropulsate utilizate la lucrările de construcții sau agricole, care nu se supun înmatriculării, precum și a vehiculelor cu tracțiune animală, în corespundere cu regulamentul-tip aprobat de Guvern;*
- d) *întocmirea și actualizarea planurilor de organizare a traficului în localitățile urbane pentru îmbunătățirea fluenței și siguranței lui și pentru reducerea pe această cale a gradului de poluare a mediului înconjurător;*
- e) **stabilirea reglementărilor privind regimul de acces, circulație, staționare și parcare a diferitelor categorii de vehicule;**
- f) *amenajarea trotuarelor pentru pietoni, pistelor pentru bicicliști, drumurilor laterale pentru circulația vehiculelor cu tracțiune animală și a vehiculelor autopropulsate;*
- g) *asigurarea evacuării de pe drumurile publice și depozitării în locuri special amenajate vehiculelor, a caroseriilor sau subansamblurilor, devenite inutile din punct de vedere tehnic sau abandonate;*
- h) *asigurarea amenajării de locuri speciale pentru păstrarea vehiculelor cu tracțiune animală depistate circulând neregulamentar pe drumurile publice;*
- i) *elaborarea și aprobarea proiectelor de sistematizare a traficului rutier cu avizul poliției rutiere.*

În sensul dat, se menționează că autoritățile administrației publice locale au competențe și responsabilități în vederea stabilirii reglementărilor privind regimul de acces, circulație, staționare și parcare a diferitelor categorii de vehicule, nu și de sancționare.

Mai mult, INSP în calitate de entitatea din subordinea IGP a MAI, **asigură dirijarea, supravegherea și controlul traficului rutier prin prevenirea și constatarea contravențiilor din domeniul vizat.**

De rând cu ambiguitățile descrise supra, urmează de menționat și alte aspecte problematice pe care le poate genera atribuirea competenței APL de constatare și examinare a contravenției prevăzute la art. 238 alin. (2) CC.

În sensul dat, se remarcă măsurile de asigurare prevăzute de CC, și anume cele statuate la art. 439 alin. 2) lit. a) și b) CC, care prevăd că vehiculul poate fi adus la **stația de parcare specializată** sau pe teritoriul subdiviziunii de poliție în cazul în care staționarea lui poate genera un pericol iminent pentru interesul public sau a fost lăsat într-un loc interzis pentru parcare.

În acest caz, nu este clară procedura de ridicare a automobilului și de transportare a acestuia la stația de parcare specializată, în cazul în care agentul constatator din cadrul APL va considera că staționarea automobilului ar putea genera un pericol iminent pentru interesul public sau dacă acesta va fi lăsat într-un loc interzis pentru parcare.

Lipsa/ambiguitatea procedurilor administrative constituie reglementarea lacunară sau confuză a mecanismelor aplicate în activitatea entităților publice. Atunci când procedurile administrative sînt reglementate insuficient sau ambiguu, apare discreția periculoasă a agentului public responsabil de a dezvolta reguli procedurale convenabile propriilor sale interese, contrare interesului public.

În acest sens, se menționează că potrivit *pct.19 din HG nr.557/2018 pentru aprobarea Regulamentului privind modul de ridicare, transportare, depozitare și restituire a mijloacelor de transport în cadrul procesului contravențional*, serviciile de ridicare, transportare, depozitare și restituire a mijloacelor de transport se prestează de către agenții economici contractați de către Inspectoratul General al Poliției conform cerințelor stabilite în Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice, în cazul dat nu și de APL.

Corespunzător, rezultă că în cazul aplicării măsurii de asigurare sub forma de ridicarea mijlocului de transport, **unica soluție** a agentului constatător din cadrul APL ar fi transportarea mijlociului de transport **pe teritoriul subdiviziunii de poliție**. Însă, și în acest caz, **nefiind clară procedura de transportare, în situația în care însuși angajații MAI optează pentru serviciile de ridicare, transportare, depozitare și restituire a mijloacelor de transport de către agentul economic contractat în acest sens.**

Astfel, **ambiguitatea/lipsa procedurii administrative în acest caz, ar putea genera potențiale riscuri de corupție, ori, riscul ridicării și transportării mijlocul de transport direct la stația de parcare specializată, contrar prevederilor pct. 19 din HG nr. 557/2018.**

În contextul noilor competențe atribuite APL privind constatarea și examinarea contravenției prevăzute la *art.238 alin. (2) CC*, se menționează și aspectele care se referă la numărul limitat a locurilor de parcare în coraport cu numărul automobilelor, infrastructura învechită, precum și construcția blocurilor de locuit fără locuri de parcare, *vezi mai jos extras din articol de presă în acest sens*⁵¹:

⁵¹ <https://noi.md/md/capitala/in-chisinau-se-inregistreaza-o-lipsa-acuta-de-locuri-de-parcare>

"Nu am făcut drumuri, orașul l-am înghesuit, am băgat 80 de mii de apartamente pe aceeași suprafață, fără ca să extindem orașul, s-a dat permisiunea să fie construit fără locuri de parcare", explică

Deci, pe de o parte APL-ii se atribuie competența de constatarea și examinarea contravenției prevăzute la art.238 alin. (2) CC „staționarea sau parcare în locuri interzise”, în situația în care municipalitatea nu asigură locuitorii mun. Chișinău cu suficiente locuri de parcare special amenajate.

Se reține!

Potrivit *Raportului privind achiziționarea serviciilor de elaborare a studiului de oportunitate privind implementarea sistemului de management al parcarilor auto din municipiul Chișinău*, elaborat în anul 2021, în prezent nu există viziune și claritate referitor la modalitatea de organizare a sistemului de parcare în municipiul Chișinău. În consecință, avem un management slab al parcarilor în municipiul Chișinău. Până în prezent, nu au fost identificate soluții optime și adecvate care vor asigura pe deplin calitatea serviciului parcare din Chișinău, având în vedere: factorul politic, opinia publică și alte obiective contradictorii. Printre acestea, experiența actuală de a parca aleatoriu și gratuit pe tot teritoriul stradal al orașului vine în contradicție cu principiile paradigmei noi aplicate pe larg în orașele dezvoltate.

Lipsa delimitării locurilor de parcare și, lipsa marcajului rutier care ar delimita exact locurile de parcare, lipsa indicatoarelor care ar determina exact modalitatea de parcare reprezintă o consecință a gestionării ineficiente a parcarilor în municipiul Chișinău, care a transformat orașul într-o parcare haotică și gratuită.

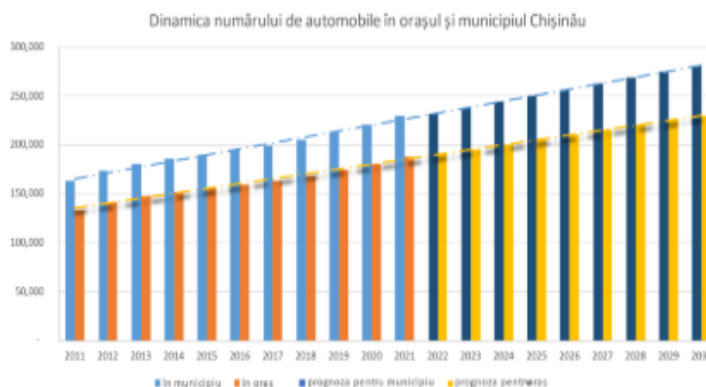
Autoritățile publice locale au înaintat propuneri modeste privind soluționarea problemei parcarilor din municipiul Chișinău, care s-au adeverit a fi ineficiente, ținându-se cont de: tendințele demografice ale locuitorilor și vizitatorilor mun. Chișinău; creșterea bruscă și semnificativă a numărului de autovehicule din Chișinău; creșterea continuă față de cererea de locuri de parcare, etc.

Prin urmare, spațiul public rămâne în continuare aglomerat cu mașini, iar acest lucru: 1) generează un obstacol semnificativ pentru toți utilizatorii infrastructurii stradale; 2) ridică mari semne de întrebare privind securitatea și siguranța pietonilor; 3) proiectează o imagine haotică a orașului, care compromite dezvoltarea durabilă a infrastructurii municipiului Chișinău⁵².

⁵² Sursa: <https://www.chisinau.md/public/files/Raport-Intermediar-4MTD-972190e49.pdf>

Cererea și oferta locurilor de parcare

Conform datelor statistice la 1.01.2021 în orașul Chișinău (Municipiul Chișinău minus localitățile suburbane) locuiesc 639,1 mii locuitori. Din datele Registrului de Stat în Transport al Agenției Servicii Publice, în Municipiul Chișinău la 1.06.2021 au fost înregistrate 322,358 de vehicule¹ din care 229,871 sunt autoturisme. Dacă tendințele de creștere a numărului autoturismelor se va menține ca și în ultimii zece ani atunci către 2030 numărul acestora va trece de 300 de mii.

În concluzie, penalizarea șoferilor care încalcă regimul de parcare trebuie complementată cu oferirea alternativelor viabile, adecvate și convenabile pentru posesorii de automobile din municipiul Chișinău. În caz contra, contravenția prevăzute la art. 238 alin. (2) CC și anume „staționarea sau parcare în locuri interzise” va fi una continuă, iar instituția sancțiunii, la rândul ei, nu va putea crea acel echilibru care poate duce la evoluția unei societăți.

Mai mult, atâta timp cât municipalitatea nu oferă soluții optime și viabile pentru soluționarea problemei parcarilor din mun. Chișinău, sancțiunea aplicată nu va avea drept scop corectarea și reeducarea în spiritul respectării ordinii de drept a persoanei care a comis cu vinovăție o contravenție prevăzută în legea contravențională.

3.1.4. INCOERENȚE DE REGLEMENTARE ÎNTRE REGULILE DE ASIGURARE A CURĂȚENIEI ÎN LOCALITĂȚILE URBANE ȘI RURALE ȘI CELE DE ÎNTREȚINERE A CÂINILOR, PISICILOR ȘI ALTOR ANIMALE

Examinând competențele statuate la art. 423¹⁰ CC, se remarcă că APL îi este atribuită competența de constatare a unor contravenții privind nerespectarea/încălcarea unor reguli instituite/aprobate în acest sens, după cum urmează:

1.	Articolul 134¹ CC „ <i>Încălcarea regulilor de construcție a obiectivelor și/sau amplasarea în spațiile verzi proprietate publică a obiectivelor incompatibile cu destinația acestora</i> ”;
2.	Articolul 154 CC „ <i>Încălcarea regulilor de gestionare a deșeurilor</i> ”;
3.	Articolul 158 CC „ <i>Încălcarea regulilor de întreținere a câinilor, pisicilor și altor animale</i> ”;
4.	Articolul 178 CC „ <i>Încălcarea regulilor de construire a caselor cu un nivel în localitățile rurale și a căsuțelor de livadă în întovărășirile pomicole</i> ”;
5.	Articolul 180¹ CC „ <i>Încălcarea regulilor cu privire la accesul vehiculelor utilizate cu sistem de alimentare cu gaze în parcările subterane sau parcările supraterane de tip închis</i> ”;
6.	Articolul 181 CC „ <i>Încălcarea regulilor de asigurare a curățeniei în localitățile urbane și rurale</i> ”;
7.	Articolul 273 CC <i>Încălcarea regulilor de comerț</i> ;
8.	Articolul 238 CC „ <i>Încălcarea regulilor de oprire și neacordarea de prioritate pietonilor și altor participanți la traficul rutier</i> ” etc.

În cazul dat, se menționează că APL fiind obligată să aprobe **reguli speciale dacă acestea nu au fost prevăzute expres de legislația în vigoare.**

Prin urmare, Consiliul municipal Chișinău a aprobat în acest sens **Regulamentul privind salubritatea și asigurarea curățeniei în orașul Chișinău și Regulamentul privind întreținerea animalelor de companie și fără stăpân în municipiul Chișinău.**

Analizând aceste două regulamente se atestă unele incoerențe de reglementare între regulile de asigurare a curățeniei în mun. Chișinău și regulile de întreținere a câinilor, pisicilor și altor animale. Acest fapt, poate crea unele confuzii și situații de interpretare diferită, în special la constatarea contravenției și aplicarea sancțiunii.

În acest context, se menționează că unii agenți constataori din cadrul Preturilor de sector **aplică eronat și excesiv unele reglementări instituite** în vederea neadmiterii unor acțiuni care pot atenta la valorile sociale ocrotite de normele contravenționale.

Drept exemplu în acest sens poate servi P-V întocmit de către agentul constatator din cadrul unei Preturi de sector cu privire la constatarea contravenției prevăzută la art. 181 din CC. (Vezi mai jos extras din P-V).

4. Timpul săvârșirii: ziua _____, luna _____, anul _____, ora _____ sau perioada 30 martie 2023 - prez

5. Locul săvârșirii: _____ m. Chișinău

6. Fapta contravențională Încălcare regulilor de asigurare a curățeniei în localitățile urbane și rurale manifestată prin faptul că nu asigură o stare de curățenie permanentă și igienizare a cotelului pentru păsări și a cuștilor pentru iepuri. Fapte obișnuite apropiate a gospodăriei, ceea ce contravine Deciziei CC nr. 12/3 din 23.07.2020

cauzând paguba _____

comisă cu mijlocul de transport sau cu alte mijloace _____ marca/model _____ î/nr. _____

ignorând prevederile pct. 13) pct. 9) al Regul. aprobat prin Dec. CC nr. 12/3 din 23.07.2020

prin ce a comis o contravenție, prevăzută la art. _____ din Codul contravențional al RM.

7. Corpuri delictive _____

La caz, se menționează că potrivit P-V, contravenientul a **încălcat regulile de asigurare a curățeniei în localitățile urbane și rurale**, acțiuni care s-au manifestat **prin neasigurarea curățeniei permanente și igienizării cotelului pentru păsări și a cuștilor pentru iepuri**.

În acest caz, agentul constatator a calificat fapta contravențională ca fiind cea prevăzută de art. 181 CC și s-a referit la nerespectarea prevederilor prevăzute la pct.19 subpct.13 din *Regulamentul privind salubritatea și asigurarea curățeniei în orașul Chișinău*.

Pct.19 subpct.13 din Regulamentul privind salubritatea și asigurarea curățeniei în orașul Chișinău, prevede **obligatia persoanei fizice de a asigura curățenia spațiilor destinate animalelor de companie și a păsărilor de orice fel**, sfera de reglementare care de fapt nu cade sub incidența domeniului reglementat în prezentul regulament.

Astfel, la pct.1 din *Regulamentul privind salubritatea și asigurarea curățeniei în orașul Chișinău*, este reglementat că regulamentul stabilește cadrul juridic unitar privind **desfășurarea serviciului de salubritate, definind modalitățile și condițiile ce trebuie îndeplinite pentru asigurarea serviciului și curățeniei pe raza administrativ-teritorială a orașului Chișinău**. Totodată, la pct.2 fiind prevăzute activitățile de salubritate care cad sub incidența acestui act normativ departamental⁵³, vezi *extrasul din Regulament*.

Prin urmare, concluzionăm că pct.2 din Regulament **nu prevede expres activitățile destinate curățeniei și întreținerii spațiilor destinate animalelor sau a păsărilor de orice tip**. Acest fapt, demonstrează încă o dată în plus că prevederile pct.19 subpct.13 sunt eronat incluse în *Regulamentul privind salubritatea și asigurarea curățeniei în orașul Chișinău*, fapt care admite aplicarea confuză și eronată a normelor vizate.

⁵³ Decizia nr. 12/3 din 23 iulie 2020 „Cu privire la aprobarea Regulamentului privind salubritatea și asigurarea curățeniei în orașul Chișinău”;

Anexă
la decizia Consiliului
municipal Chișinău
nr. 123 din 23.04, 2020

REGULAMENT privind salubritatea și asigurarea curățeniei în orașul Chișinău

CAPITOLUL I Dispoziții generale

1. Prezentul regulament stabilește cadrul juridic unitar privind desfășurarea serviciului de salubritate, definind modalitățile și condițiile ce trebuie îndeplinite pentru asigurarea serviciului și curățeniei pe raza administrativ-teritorială a orașului Chișinău.
2. Regulamentul se aplică următoarelor activități de salubritate:
  - 1) măturatul, spălatul și întreținerea spațiilor și căilor publice;
  - 2) curățarea și transportul zăpezii de pe spațiile și căile publice și menținerea în funcțiune a acestora, pe timp de polei sau de îngheț;
  - 3) colectarea, sortarea și transportul deșeurilor municipale.

Mai mult, la pct.5.4.2. din *Regulamentul privind întreținerea animalelor de companie și fără stăpân în municipiul Chișinău*⁵⁴, este prevăzut că, **adăpostul (cușca) câinelui și teritoriul adiacent trebuie menținute în curățenie și condiții sanitare optime. Gunoii, dejecțiile fiziologice și obiectele similare nu se vor afla în interiorul adăpostului sau pe teritoriul adiacent.**

Cu toate acestea, regulamentul nu stabilește exhaustiv **norme de asigurare a curățeniei spațiilor destinate altor animale de companie decât câinele, inclusiv a păsărilor.** Vid normativ care poate admite aplicarea eronată sau neaplicarea prevederilor Codului contravențional.

Urmare a discuțiilor purtate cu reprezentanții din cadrul Secției agenți constatatori, aceștia au confirmat faptul că la moment există o incoerență între domeniul de reglementare a normelor cu privire la asigurarea curățeniei în localitățile urbane și rurale și a normelor de întreținere a câinilor, pisicilor și altor animale.

⁵⁴ Decizia nr. 4/4 din 17 septembrie 2019 „Cu privire la aprobarea Regulamentului privind întreținerea animalelor de companie cu și fără stăpân în municipiul Chișinău și a Regulamentului privind capturarea, transportarea, evidența și îngrijirea câinilor și a pisicilor fără supraveghere și fără stăpân din municipiul Chișinău”;

Prin urmare, identificăm o incoerență normativă între domeniul de reglementare a normelor *cu privire la asigurarea curățeniei în localitățile urbane și rurale și a normelor de întreținere a câinilor, pisicilor și altor animale*, precum și un *vid normativ la reglementarea normelor de asigurare a curățeniei spațiilor destinate altor animale decât câinele, inclusiv a păsărilor.*

Pericolul riscului de corupție generat de acești factori de risc constă în incertitudinea pe care o creează în relațiile sociale, îndeosebi cele referitoare la mecanismele de realizare a drepturilor, de îndeplinire a obligațiilor, ambiguitatea atribuțiilor agenților publici și a procedurilor administrative de care ei sînt responsabili etc., situații în care entitățile responsabile de executarea legii respective se pot prevala de această deficiență pentru a comite abuzuri.

Potrivit speței expuse supra, agentul constator ar fi trebuit să întocmească P-V contravențional în baza art. 158 din CC, însă urmare a neconformităților constatate, acesta a aplicat prevederile art.181 din CC.

Aceste neconformități au vizat nereglementarea în *Regulamentul privind întreținerea animalelor de companie și fără stăpân în municipiul Chișinău* a normelor care să prevadă obligația de asigurare de către persoana fizică a curățeniei spațiilor destinate altor animale de companie decât câinele, inclusiv a păsărilor.

Cu referire la speța privind neasigurarea curățeniei permanente și igienizării cotețului pentru păsări și a cuștilor pentru iepuri, se remarcă suplimentar că agentul constator a întocmit două P-V cu privire la contravenție, atât soțului cât și soției (*ca fiind coproprietari a imobilului*). Ca urmare, Comisia administrativă a aplicat sancțiunea sub formă de amendă în mărime de 24 u.c. (1200 lei) pentru fiecare coproprietar.

De menționat că cazul în care P-V cu privire la contravenție ar fi fost întocmite în baza art. 158 din CC pentru încălcarea regulilor de întreținere a câinilor, pisicilor și altor animale, amenda aplicată persoanei fizice constituia 6 u.c (300 lei).

3.1.5. CALIFICAREA ERONATĂ A FAPTELOR CONTRAVENȚIONALE

Calificarea contravențiilor constituie o condiție absolut necesară pentru aplicarea normelor juridico-contravenționale și reprezintă acea parte a procesului de aplicare a normelor juridice care constă în **alegera normei** juridico-contravenționale ce privește fapta antisocială concretă și în **fixarea acestei alegeri în actul de aplicare** (*proces-verbal de comitere/constatare a contravenției*).

Astfel, urmare a stabilirii circumstanțelor faptei contravenționale, agentul constator este însărcinat să aleagă și să interpreteze corect norma sub incidența căreia nimerește fapta ilicită.

În contextul celor expuse supra, fiind analizată practica contravențională în cadrul Preturilor de sector, **s-au constatat multiple calificări eronate** ale unor fapte care cad sub incidența unei alte contravenții.

SE REȚINE!

Calificarea corectă a faptei antisociale comise are o mare importanță atât juridică, cât și socială. În procesul aplicării normelor juridico-contravenționale organul care aplică legea trebuie să **determine cu toată precizia coincidența dispozițiilor** normei contravenționale cu semnele faptei antisociale comise, să stabilească compatibilitatea lor. Calificarea corectă a contravenției este **o garanție a realizării jurisdicției contravenționale** în conformitate cu legea.

Mai mult, dat fiind faptul că agenții constatatori remit spre examinare Comisiilor administrative cazurile contravenționale constatate, se atestă că și acestea **nu examinează în detaliu faptele comise în coraport cu încadrarea juridică corectă, condiție care are un rol crucial în cadrul procesului contravențional.**

Or, în cazul în care Comisia Administrativă constată încadrarea juridică greșită efectuată de către agentul constator, aceasta urmează să înceteze P-V în corespundere cu art. 441 din CC.

Sub **aspectul încadrării juridice eronate a faptei**, au fost studiate și supuse examinării P-V întocmite de agenți constatatori și Hotărârile emise de Comisiile Administrative.

Astfel, urmare a examinărilor efectuate sub aspectul prenotat, s-a constatat **aplicarea eronată și confuză a faptei contravenționale** prevăzută la **art. 154 CC și art. 181 CC.**

Se reține!***Articolul 154. Încălcarea regulilor de gestionare a deșeurilor***

*(1) Nerespectarea modului stabilit de colectare, păstrare, transport, depozitare, neutralizare și evacuare, inclusiv în obiectivele acvatice, în subsol etc., a deșeurilor industriale, **de construcție**, a bio deșeurilor, a deșeurilor municipale și de altă natură.*

Articolul 181. Încălcarea regulilor de asigurare a curățeniei în localitățile urbane și rurale

Încălcarea regulilor de asigurare, în modul stabilit de autoritatea administrației publice locale, a curățeniei în localitățile urbane și rurale.

La caz, se menționează că art.154 din CC se referă la **gestionarea necorespunzătoare** a anumitor tipuri de deșeuri, în timp ce art. 181 din CC se referă la **încălcarea regulilor** de salubritate.

Contrar unei delimitări clare cu privire la latura obiectivă ca element al componenței contravenționale, se atestă că agenții constatatori **fie din necunoaștere, fie premeditat încadrează** eronat fapta contravențională potrivit art. 181 CC, pe când aceasta ar fi trebuit să fie calificată în baza art.154 CC. (Vezi mai jos extras din P-V cu privire la contravenție).

Extras din P-V cu privire la contravenție

6. Fapta contravențională încălcarea regulilor de salubritate a curățeniei în orașul Chișinău, prin faptul că teritoriul adiacent imobilului este nesalubritat de zăbărit de materiale de construcție, ceea ce contravine Regulamentului aprobat prin Decizia CML nr. 12/3 din 23.07.2020

cauzând paguba _____

comisă cu mijlocul de transport sau cu alte mijloace _____ marca/model _____ /nr. _____

ignorând prevederile pct. 91, 92 Regulamentul, Decizia CML nr. 12/3 din 23.07.2020

prin ce a comis o contravenție, prevăzută la art. _____ din Codul contravențional al RM.

7. Corpuri delictive _____

SE REȚINE!

Pct. 91 (la care se face trimitere în P-V) din **Regulamentul privind salubritatea și asigurarea curățeniei în orașul Chișinău**, conține **26 subpuncte** divizate în 3 categorii de subiecți, iar pct. 92 conține 22 de subpuncte. Drept urmare, **nefiind clar** care sunt încălcările admise în cazul exemplificat de către contravenient.

De menționat că deși agentul constator descrie clar în P-V cu privire la contravenție fapta contravențională care se referă la identificarea pe teritoriul adiacent a imobilului a resturilor **de materiale de construcție**, totuși, acesta încadrează juridic fapta ca contravenție prevăzută de art. 181 CC. Mai mult, făcând trimitere la încălcarea prevederilor **pct.91 și pct.92** din **Regulamentul privind salubritatea și asigurarea curățeniei în orașul Chișinău**⁵⁵, însă fără a preciza expres care sunt aceste încălcări.

Cu referitor la **sancțiunile** prevăzute la **art. 154 CC și art. 181 CC**, se menționează că pentru încălcarea regulilor de asigurare a curățeniei în localitățile urbane și rurale, CC prevede sancțiuni mai mari, practic duble față de cele prevăzute pentru încălcarea regulilor de gestionare a deșeurilor.

⁵⁵ Decizia nr. 12/3 din 23 iulie 2020 „Cu privire la aprobarea Regulamentului privind salubritatea și asigurarea curățeniei în orașul Chișinău”

Altfel spus, în cazul dat contravenientul a fost sancționat pentru fapta contravențională pe care de fapt nu a comis-o, fiind pus în situația să achite o amendă mai mare. Or, potrivit *art. 5 alin. (1) și (2) din CC*, nimeni nu poate fi declarat vinovat de săvârșirea unei contravenții, nici supus sancțiunii contravenționale decât în conformitate cu legea contravențională. Interpretarea **extensivă defavorabilă** și aplicarea prin analogie a legii contravenționale **sânt interzise.**

SE REȚINE!

Potrivit jurisprudenței CtEDO⁵⁶, dat fiind faptul că natura juridică a contravenției aparține materiei penale⁵⁷ (*Hotărârea CEDO din 01.02.2005 în cazul Ziliberberg vs. Moldova*), în cazul prenotat supra se atestă **încălcarea dreptului la un proces echitabil.**

În concluzie, urmare a examinării P-V de constatare a contravențiilor, precum și a interviurilor efectuate în rândul agenților constatați, se atestă **o practică vicioasă de aplicare generală a art. 181 din CC** pentru mai multe încălcări specifice, pentru care CC prevede norme speciale. Acest fenomen a fost constatat în toate Preturile de sector, fiind generat atât de lipsa unor reglementări clar de ordine interioară, cât și de insuficiența pregătirii profesionale a agenților constatați.

Ca rezultat, fiind încălcat principiul legalității, principiu fundamental într-un stat de drept, consacrat atât în legi naționale, cât și internaționale.

3.1.6. DUBLA COMPETENȚĂ DE CONSTATARE A UNOR CONTRAVENȚII ADMITE ÎNCĂLCAREA DREPTULUI DE A NU FI URMĂRIT SAU SANȚIONAT DE MAI MULTE ORI PENTRU ACEEAȘI FAPTĂ (non bis in idem⁵⁸)

Potrivit art. 380 alin. (1) CC, *dreptul de a nu fi urmărit sau sancționat de mai multe ori* este unul garantat. Astfel, **nimeni nu poate fi urmărit sau sancționat de mai multe ori pentru aceeași faptă.**

În contextul normelor vizate, precum și urmare a examinării practicii contravenționale, s-a constatat că Comisiile administrative de pe lângă Preturile de sector **încalcă principiul individualizării răspunderii contravenționale și sancțiunii contravenționale, inclusiv dreptul de a nu fi urmărit sau sancționat de mai multe ori.**

⁵⁶ CtEDO - Curtea Europeană a Drepturilor Omului;

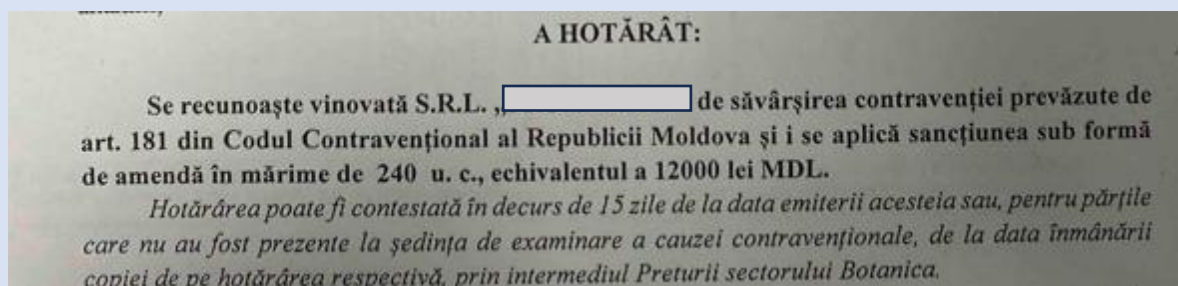
⁵⁷ https://ibn.idsi.md/sites/default/files/imag_file/Natura%20juridica%20a%20contravenției%20din%20perspectiva%20jurisprudenției%20CEDO.pdf

⁵⁸ [https://en.wikipedia.org/wiki/Non_bis_in_idem#:~:text=Non%20bis%20in%20idem%20\(sometimes,the%20same%20cause%20of%20action.](https://en.wikipedia.org/wiki/Non_bis_in_idem#:~:text=Non%20bis%20in%20idem%20(sometimes,the%20same%20cause%20of%20action.)

În speță, agentul constator din cadrul MAI a întocmit P-V contravențional unui agent economic urmare a faptului că la **01.12.2023** în urma transportării unor materiale de construcție a generat formarea glodului, fapta fiind calificată în baza art. 181 CC.

Ulterior, la **02.12.2023**, agentul constator din cadrul Preturii de sector a întocmit un alt P-V contravențional aceluiași agent economic pentru aceeași faptă, în baza art.181 CC.

Drept urmare, ambele procese verbale au fost remise spre examinare Comisiei administrative de pe lângă Pretura de sector. Ca rezultat, au fost emise **2 hotărâri** privind aplicarea sancțiunii sub formă de amendă în mărime de 240 u.c. (12 000 lei) aceluiași agent economic, pentru aceeași faptă. *vezi mai jos extras din Hotărâre.*

De menționat, că potrivit Hotărârilor emise de către Comisia administrativă, cu nr.27/2 din 31.01.2024 și nr.28/2 din 31.01.2024, reiese că ambele procese verbale au fost examinate **în aceeași ședință, însă fără a fi conexe, deși vizau aceeași faptă și aceeași persoană juridică.**

În aceste circumstanțe, se constată că Comisia administrativă a încălcat principiul statuat la art. 9 CC, inclusiv dreptul de a nu fi urmărit sau sancționat de mai multe ori prevăzut la art.380 alin. (1) CC.

Mai mult, se atestă că în ambele cazuri a fost aplicată **amenda maximă** pentru comiterea contravenției prevăzute la art. 181 CC.

SE REȚINE!

Potrivit art.9 alin.1 și 2 CC – „Principiul individualizării răspunderii contravenționale și sancțiunii contravenționale”, la aplicarea legii contravenționale se ține cont de caracterul și de gradul prejudiciabil al contravenției, de persoana făptuitorului și de circumstanțele atenuante ori agravante. Nimeni nu poate fi supus de două ori răspunderii contravenționale pentru una și aceeași faptă.

În concluzie, dubla competență de constatare a unor contravenții admite încălcarea dreptului de a nu fi urmărit sau sancționat de mai multe ori pentru

aceeași faptă, inclusiv determină materializarea riscului abuzului în serviciu sau intimidării unor agenți economici.

3.1.7. NEEEXECUTAREA DE CĂTRE PRETURILE DE SECTOR A OBLIGAȚIEI DE ACTUALIZARE/ELABORARE A SCHEMELOR DE SALUBRIZARE ȘI AMENAJARE PENTRU PERSOANELE JURIDICE ȘI ASOCIAȚIILE DE LOCATARI

Potrivit pct. 9 din Decizia CMC nr.12/3 din 23.07.2020 „Cu privire la aprobarea Regulamentului privind salubritatea și asigurarea curățeniei în orașul Chișinău”⁵⁹, **Preturile de sector vor actualiza/elabora în termen de 90 de zile de la aprobarea deciziei, schemele de salubritate și amenajare pentru persoanele juridice și asociațiile de locatari de orice formă.** (Vezi mai jos extras din Decizie).

DECIZIE

nr. 12/3 din 23 iulie 2020

Cu privire la aprobarea
Regulamentului privind
salubritatea și asigurarea
curățeniei în orașul Chișinău

Având în vedere nota informativă a Direcției generale locativ-comunale și amenajare, în scopul asigurării și menținerii curățeniei în orașul Chișinău, în conformitate cu art. 14, alin. (2), lit. h) și art. 19, alin. (3) din Legea nr. 436-XV din 28.12.2006 „Privind administrația publică locală”, art. 6, alin. (2), 2), b) din Legea nr. 136 din 17.06.2016 „Privind statutul municipiului Chișinău”, Consiliul municipal Chișinău, DECIDE:

1. Se aprobă Regulamentul privind salubritatea și asigurarea curățeniei în orașul Chișinău, conform anexei.
2. Implementarea prevederilor punctelor 59, 60, 65 din Regulamentul aprobat, va fi realizată în perioada 1 martie 2021- 31 decembrie 2023, în funcție de ajustarea tarifului.
3. Se desemnează Direcția generală locativ-comunală și amenajare ca direcție de specialitate a municipalității prevăzută în textul Regulamentului.
4. Direcția de specialitate în termen de până la 01.09.2020, va asigura elaborarea și punerea în aplicare a tuturor actelor și registrelor la care face referire Regulamentul aprobat.
5. Direcția de specialitate va asigura elaborarea în termen de 90 zile de la aprobarea deciziei, schemele de salubritate și amenajare pentru fiecare operator de salubritate. La elaborarea schemelor de salubritate și amenajare se va ține cont de organizarea administrativ-teritorială a sectoarelor municipiului Chișinău.
6. Operatorul de gestionare a deșeurilor în termen de până la 31.12.2020 va asigura încheierea contractelor de evacuare a deșeurilor municipale cu toți proprietarii de locuințe din sectorul particular.
7. Se desemnează ÎMSL Râșcani, ÎMSL Botanica, ÎMSL Centru, ÎMSL Ciocana, ÎMSL Buiucani, ÎM Regia Exdrupo în calitate de operatori de salubritate pentru acțiunile de măturare și spălare manuală și mecanică, prevăzute în textul Regulamentului.
8. Se desemnează ÎM Regia „Autosalubritate” în calitate de operator de gestionare a deșeurilor prevăzută în textul Regulamentului.
9. Preturile de sector vor actualiza/elabora în termen de 90 zile de la aprobarea deciziei, schemele de salubritate și amenajare pentru persoanele juridice și asociațiile de locatari de orice formă.
10. Se recomandă Consiliilor locale ale orașelor, comunelor și satelor din componența municipiului Chișinău să aprobe Regulamente privind salubritatea și asigurarea curățeniei, conform anexei.

⁵⁹ https://www.chisinau.md/ro/decizia-nr-123-din-23-iulie-2020-cu-privire-la-20297_253291.html

Drept urmare, Preturile de sector **au obligația să întocmească schemele de salubritate și amenajare**, or lipsa acestora duce **la imposibilitatea constatării și probării încălcărilor prevăzute la art.181 CC**.

Altfel spus, întocmirea P-V contravențional în lipsa delimitării/aprobării zonelor/ariei de amenajare și salubritate, procedura de constatare a contravenției privind încălcarea regulilor de asigurare a curățeniei este una discreționară și ambiguă.

Or, în condițiile în care APL nu a pus în aplicare mecanismul care ar garanta respectarea regulilor de asigurare a curățeniei în mun. Chișinău, **procedura de aplicare a contravenției statuate la art. 181 CC este una ambiguă, discreționară și incertă**.

Drept exemplu în acest sens poate servi următoarea speță:

Agentul constator din cadrul Preturii de sector a întocmit un P-V cu privire la contravenție cu privire la constatarea în acțiunile persoanei juridice SRL „H-C”, a contravenției prevăzute de art. 181 Cod Contravențional, **prin faptul nedezăpezirii teritoriul adiacent și lipsei urnei de gunoi la intrare.**

Ulterior, fapta contravențională a fost examinată în cadrul Comisiei administrative, iar agentului economic fiindu-i aplicată sancțiunea contravențională sub formă de amendă în mărime de 60 u.c., ceea ce constituie 3000 lei.

Nefiind de acord cu hotărârea Comisiei Administrative, agentul economic a contestat-o în instanța de judecată. La rândul său, instanța a admis contestația și a anulat procesul-verbal cu privire la contravenție, inclusiv hotărârea Comisiei administrative. Astfel, fiind încetat procesul contravențional.

În motivare, instanța a reținut că sarcina de realizare a schemei de salubritate și amenajare îi revenea anume Preturii de sector. Astfel, potrivit hotărârii, în lipsa acestei scheme, instanța de judecată este **în imposibilitatea de a constata dacă eventualele deșeuri sau dezordinea invocată a fost depistată în zona care era în aria de responsabilitate a agentului economic SRL „H-C”**. Corespunzător, instanța fiind lipsită de posibilitatea de a decide dacă agentul economic s-a onorat sau nu obligațiile stabilite în Regulament⁶⁰, dat fiind faptul lipsei schemei de salubritate și amenajare.

Mai mult, în acest caz, a fost pe **neînțelesul instanței** modul în care agentul constator a încredințat agentului economic nerespectarea obligației prevăzute în Regulament, **fără a verifica dacă spațiul este delimitat** prin Decizia Preturii de sector, în cadrul căreia acționează acesta. (*Vezi mai jos extras din Hotărâre*).

⁶⁰ Decizia nr. 12/3 din 23 iulie 2020 „Cu privire la aprobarea Regulamentului privind salubritatea și asigurarea curățeniei în orașul Chișinău”.

Se reține că din materialele cauzei nu reiese că agentul constator sau Comisia administrativă ar fi elucidat acest aspect.

În lipsa acestei scheme, instanța de judecată este în imposibilitate de a constata dacă eventualele deșeuri sau dezordinea invocată de agentul constator a fost depistată în zona care era în aria de responsabilitate a SRL „[REDACTAT]”, sau din contra în zona ce era în aria de responsabilitate a municipalității.

În condițiile respective, instanța de judecată este lipsită de posibilitatea de a decide fără echivoc dacă, în speță, SRL „[REDACTAT]” și-a onorat sau nu obligația stabilită din Regulamentul 12/3 din 23.07.2020.

Instanța de judecată mai observă că este de neînțeles modul în care agentul constator a înțeles să incrimineze SRL „[REDACTAT]” nerespectarea obligației de dezăpezire a teritoriului adiacent și ne instalarea urnei de gunoi la intrare, fără a verifica dacă acest spațiu este delimitat prin decizia preturii, în cadrul căreia acționează și el.

Corespunzător, se atestă neexecutarea de către preturile de sector a obligației de actualizare/elaborare a schemelor de salubritate și amenajare pentru persoanele juridice și asociațiile de locatari, și punerea pe seama acestora a responsabilității vizate.

Neglijarea acestei obligații admite aplicarea abuzivă a unor contravenții, imposibilitatea aplicării unor sancțiuni, ori nerespectarea premeditată de către persoanele juridice și asociațiile de locatari a prevederilor *Regulamentului privind salubritatea și asigurarea curățeniei în orașul Chișinău*, urmare a lipsei schemelor de salubritate și amenajare.

Prin urmare, lipsa responsabilității clare, inclusiv de asumare a obligației de actualizare/elaborare a schemelor de salubritate și amenajare pentru persoanele juridice și asociațiile de locatari, face ca normele din Regulamentul sus indicat, referitoare la responsabilitățile Preturilor de sector să aibă un caracter declarativ, ducând la imposibilitatea aplicării practice a acestor prevederi și, prin urmare, la responsabilizarea insuficientă a agenților economici pentru respectarea prevederilor legale.

Mai mult, urmare a discuțiilor purtate cu reprezentanții Preturilor de sector, se atestă o practică neunitară și confuză privind aplicarea normelor cu privire la responsabilitatea de elaborare/prezentare a schemelor de salubritate.

Astfel, ambiguitatea procedurii administrative privind actualizarea/elaborarea schemelor de salubritate și amenajare pentru persoanele juridice și asociațiile de locatari, inclusiv reglementarea lacunară sau confuză a mecanismelor aplicate poate admite materializarea unor riscuri de corupție, inclusiv potențiale abuzuri din partea reprezentanților Preturilor de sector.

De menționat că atunci când procedurile administrative sînt reglementate insuficient sau ambiguu, apare discreția periculoasă a agentului public responsabil de a dezvolta reguli procedurale convenabile propriilor sale interese, contrare interesului public. Practică care ar putea fi asociată direct cu unele riscuri de corupției sau de intimidare a unor agenți economici.

În concluzie, se remarcă că deși **obligativitatea** de întocmire a schemelor de salubritate și amenajare potrivit Dispoziției CMC nr.12/3 din 23.07.2020 îi revine nemijlocit Preturilor de sector, acestea **pun pe seama agenților economici responsabilitatea vizată.**

Mai mult, în situația în care agentul constatator se va deplasa la fața locului și va solicita prezentarea schemei de salubritate, persistă riscul admiterii unor manifestări de corupție atât din partea agentului economic cât și a reprezentantului Preturii, în vederea neîntocmirii P-V cu privire la contravenție în cazul unor potențiale încălcări.

Drept urmare, se recomandă implementarea conformă a prevederilor pct.9 din Decizia CMC nr.12/3 din 23.07.2020, **fiind întocmite în acest sens schemele de salubritate** operatorilor economici, iar în lipsa schemelor de salubritate convenite, **să se abțină de la întocmirea P-V** contravențional potrivit art. 180 CC.

3.1.8. CONFLICTELE DE NORMĂ PRIVIND COMPETENȚA DE EXAMINARE A COMISIEI ADMINISTRATIVE ȘI CEA DE CONSTATARE ATRIBUITĂ APL ADMIT DEROGĂRI ȘI INTERPRETĂRI ABUZIVE, INCLUSIV POTENȚIALE RISCURI DE CORUPȚIE

Pornind de la **competențele Comisie administrative** statuate la art. 398 alin. (1) CC potrivit căreia Comisia examinează contravențiile prevăzute la art. **170–175, 180**, se relevă că de fapt, constatarea contravențiilor respective este realizată cu **unele derogări, formulate într-o manieră ambiguă care pot admite dublări de competență sau depășirea atribuțiilor de serviciu.**

Conflictul de norme este un impediment în aplicarea corectă a prevederilor legislative și creează premise pentru alegerea subiectivă și abuzivă a normei „*convenabile*” care se va aplica într-o situație concretă.

Astfel, în vederea stabilirii **autorității competente** de constatarea contravențiilor prenotate, a fost examinat art. 417 din CC, potrivit căruia contravențiile prevăzute la art.170–175 și 180 **se constată de serviciile publice de gospodărie comunală.**

În sensul dat, se menționează că în scopul asigurării implementării prevederilor art. 417 din CC, prin Dispoziția Primarului nr. 221-d/23 au fost aprobate **listele agenților constatori din cadrul DGLCA și S.A. „Apa-Canal”** învestiți cu atribuții de înregistrare, constatare, examinare și evidență a contravențiilor prevăzute la art. 170-175 și 180 din CC. *Vezi mai jos extrase din Dispoziția 221-d/2023. Anexa nr. 1 și Anexa nr. 2.*

Extras din Dispoziția 221-d/2023. Anexa nr. 1

Anexa nr. 1
la dispoziția Primarului General
al municipiului Chișinău
nr. 221-d din 31 mai 2023

Lista
agenților constatori din cadrul Direcției generale locativ-comunale și amenajare a Consiliului Municipal Chișinău, investiți cu dreptul de a constata, înregistra și a examina contravenții conform articolelor 170-175 și 180 din Codul contravențional al RM

Nr. d/o	Nume, prenume	Funcția deținută	Subdiviziunea în care activează
1.	[REDACTED]	Șef	Direcția generală locativ - comunală și amenajare a Consiliului Municipal Chișinău
2.	[REDACTED]	Șef adjunct	Direcția generală locativ comunală și amenajare a Consiliului Municipal Chișinău
3.	[REDACTED]	Șef	Direcția amenajare și mediu a Direcției generale locativ - comunale și amenajare a Consiliului Municipal Chișinău
4.	[REDACTED]	Șef	Secția salubritate și gestionare deșeuri a Direcției generale locativ comunale și amenajare a Consiliului Municipal Chișinău

Extras din Dispoziția 221-d/2023. Anexa nr. 2.

Anexa nr. 2
la dispoziția Primarului General
al municipiului Chișinău
nr. 221-d din 31 mai 2023

Lista
agenților constatori din cadrul S.A. „Apă - Canal”, investiți cu dreptul de a constata, înregistra și a examina contravenții conform articolelor 170-175 și 180 din Codul contravențional al RM

Nr. d/o	Nume, prenume	Funcția deținută	Subdiviziunea în care activează
1.	[REDACTED]	Șef Departament	Departamentul tehnic
2.	[REDACTED]	Șef Sector investiții	Departamentul tehnic
3.	[REDACTED]	Șef Departament	Departament apă și canalizare Ialoveni
4.	E [REDACTED]	Inginer coordonator	Departamentul tehnic
5.	[REDACTED]	Șef Departament	Departamentul apă și canalizare Vadul lui Vodă
6.	[REDACTED]	Șef Departament	Departament rețele de apă Chișinău

Corespunzător, se atestă că deși de facto numirea agenților constatori din cadrul DGLCA cu dreptul de constatare a contravențiilor prevăzute la art. 170-175 și 180 din CC, derivă din unele sarcinile ale Direcției, de iure numirea acestora contravine

expres cu normele art. 423¹⁰ din CC, potrivit căruia APL (din care face parte DGLCA) nu are direct competența de constatare a contravențiilor enunțate.

Extras din Regulamentul Direcției generale locativ-comunală și amenajare

CAPITOLUL II

Misiunea, funcțiile, atribuțiile principale și drepturile generale ale Direcției generale și subdiviziunilor acesteia

6. Misiunea DGLCA constă în realizarea activităților necesare în municipiul Chișinău în ceea ce ține de asigurarea cu locuințe și servicii aferente acestora, protecției mediului și gestiunii deșeurilor, amenajării și salubrității teritoriului, eficienței energetice, prestării serviciilor comunale și relații cu furnizorii.

7. Funcțiile de bază ale Direcției sunt:

- 1) Elaborarea, implementarea și monitorizarea politicii locative în municipiul Chișinău, în conformitate cu actele legislative și normative în vigoare.
- 2) Asigurarea controlului în domeniul administrării fondului locativ, respectării regulilor și normelor de exploatare a locuințelor și locurilor de uz comun din

Pe de altă parte, în corespundere cu art. 398 alin. (1) CC, Comisiile administrative de pe lângă Preturile de sector au atribuții de examinare a contravențiilor statuate la art. 170-175 și 180 din CC.

De reținut:

Fiind analizat istoricul art. 417 din CC, care instituie autoritățile competente în constatarea contravențiilor statuate la art. 170-175 și 180 din CC, se conchide că începând cu anul 2009⁶¹, articolul 417 din CC nu a suferit careva modificat, deși pe parcursul acestor ani cadrul legal aferent a fost modificat de multiple ori.

Astfel, **concluzionăm că neconcordanțele stabilite cu privire la competențele APL derivă din neajustarea cadrului legal** cu alte acte normative, iar prevederile legale cu privire la competența **serviciile publice de gospodărie comunală** de a constata contravențiile prevăzute la art. 170-175 și 180, **se atestă a fi depășite de timp/învechite.**

Mai mult, neajustarea cadrului normativ a generat multiple neconformități la aplicarea corectă a cadrului legal de către subiecții (*agenții constatatori*) prevăzuți la art. 417 CC, precum și de către Comisiile administrative din cadrul Preturilor de sector.

În confirmarea celor expuse supra, se remarcă că urmare a examinării Hotărârilor emise de către Comisiile administrative de pe lângă Preturile de sector, **au fost identificate mai multe procese-verbale contravenționale întocmite de către**

⁶¹ Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218-XVI din 24.10.2008 (în vigoare 31.05.2009)

ÎMGFL⁶²- uri, în baza art. 180 alin. (11) CC, privind încălcarea legislației cu privire la locuințe.

Pe această cale, reiterăm că din normele art. 417 CC **nu rezultă expres că ÎMGFL-urile au competențe de constatare a contravențiilor**, or cadrul legal nu exemplifică autoritățile prestatoare de servicii publice de gospodărie comunală.

Mai mult, din Dispoziția Primarului nr.221-D/2023 care pune în aplicare prevederile art. 417 din CC, rezultă că sintagma „serviciile publice de gospodărie comunală” **vizează nemișlocit serviciile furnizate de S.A. „Apa-Canal”, nu și cele aferente ÎMGFL-uri.**

Or, pornind de la faptul că ÎMGFL-urile sunt întreprinderi instituite de către APL, acestea ar fi urmat să fie investite cu dreptul de constatare a contravențiilor în corespundere cu art. 417 din CC și incluse în listele agenților constatați aprobate prin Dispoziția nr. 221-D/2023.

De reținut:

*Cele 23 de ÎMGFL-uri din Chișinău au fost fondate de Primăria Chișinău în 1997, exclusiv pe baza proprietății municipale, iar din 2004 au fost trecute la autogestiune. După care, urmare a acumulării unei datorii majore față de „Termoelectrica”, în perioada anilor 2016-2017, față de cele 22 de ÎMGFL-uri (în afară de cea cu numărul 7 care nu este deservită de acest creditor) **a fost inițiată procedura de insolvabilitate**. Vezi mai jos extrase din presă⁶³.*

Datorii suspecte de sute de milioane. „Insolvabilitatea aceasta este un atac raider”

Cele 23 de ÎMGFL-uri din Chișinău au fost fondate de Primăria Chișinău în 1997, exclusiv pe baza proprietății municipale, iar din 2004 au fost trecute la autogestiune. După ce, în 2014, Î.M. „Termocom” a fost declarată falită și, fuzionând cu CET-1 și CET-2, a ajuns în gestiunea statului, cu noua denumire „Termoelectrica”, o schemă similară a fost folosită în 2016-2017 și la fostele ЖЭК-uri. Atunci „Termoelectrica” a inițiat intrarea în insolvabilitate a 22 de ÎMGFL-uri, în afară de cea cu numărul 7, care nu este deservită de acest creditor.

Mai exact, „Termoelectrica” cerea de la CMC o datorie halucinantă de 650 de milioane de lei, dintre care 220 de milioane erau datoriile neachitate ale consumatorilor, iar 430 de milioane constituiau o datorie acumulată în baza unui vid legislativ, care nu avea legătură cu primăria. Este vorba despre diferența de volum la agentul termic pentru prepararea apei calde menajere, indicat de contoarele individuale ale locatarilor, pe de o parte, și de contoarele comune ale blocurilor, pe de altă parte.

⁶² ÎMGFL – Întreprindere Municipală de gestionare a fondului locativ.

⁶³ <https://www.jurnal.md/ro/news/dc62a83e20b99831/investigatie-povestea-unui-leu-care-bulverseaza-de-sapte-ani-chisinaul-sau-cum-se-castiga-milioane-din-zhek-urile-falite-i.html>

Sursa: www.jurnal.md

Întreprinderi municipale de gestionare a fondului locativ (ÎMGFL)

În 1993, în baza [legii privatizării fondului de locuințe](#), a început privatizarea locuințelor din țară, inclusiv în municipiul Chișinău. Proprietarii apartamentelor privatizate urmau să se asocieze în Asociații ale Proprietarilor Locuințelor Privatizate. Până la înființarea acestora, conform legii (art. 23 alin. (1)), întreprinderile municipale urmau să fie responsabile de gestionarea blocului de locuințe și deservirea rețelelor ingineresti.

Trei decenii mai târziu, aproape jumătate din blocurile vechi continuă să fie administrate de municipalitate. Astfel, la moment, în Chișinău activează 23 de întreprinderi de gestionare a fondului locativ, care administrează 1538 din 3751 de blocuri. Răspunsul Direcției Locativ-Comunale și Amenajare din 09.12.2021 la solicitarea de informație adresată de Primăria Mea. Acestea se numesc ÎMGFL, dar sunt cunoscute de locuitori ca „JĂK-uri”.

22 din cele 23 întreprinderi (cu excepția ÎMGFL nr. 7) se află în proces de insolvență. Insolvența presupune că întreprinderile se află într-o situație financiară care nu le permite să-și onoreze obligațiile de plată. Astfel, acestea trec prin procedura restructurării sau procedura falimentului. Procedura falimentului presupune lichidarea bunurilor aflate în proprietate pentru achitarea datoriilor, prin distribuirea acestuia către creditori., după ce au acumulat datoriile la Apă-Canal și Termoelectrica. Cei doi creditori le-au atacat în judecată pentru a-și recupera datoriile. Instanța a numit, la solicitarea creditorilor, administratori de insolvență. Prin urmare, ÎMGFL-urile sunt gestionate în prezent cu scopul de a întoarce datoriile, și nu neapărat în folosul cetățenilor. Întreprinderile percep de la locuitori, conform calculelor realizate de Asociația Patronală a Asociațiilor Coproprietarilor în Condominiu, 8 milioane de lei lunar. Asociația atenționează că aceștia nu se folosesc pentru întreținerea și renovarea blocurilor cum ar trebui, banii fiind gestionați netransparent. După încheierea acestui proces, ÎMGFL-urile urmează, cel mai probabil, să fie lichidate. [Conferința de presă a Asociației Patronale a Asociațiilor Coproprietarilor în Condominiu din octombrie 2019](#) Nu există la moment claritate cu privire la soarta de mai departe a acestor întreprinderi sau când ar putea fi întoarse datoriile.

Sursa: <https://primariamea.md>

Urmare a **inițierii procedurii de insolvență în privința ÎMGFL-uri**, se consideră a fi eronată, lacunară și inoportună atribuirea competenței de constatare a contravențiilor întreprinderilor vizate. Cu toate acestea, **au fost identificate multiple P-V contravenționale întocmite de către ÎMGFL-uri**.

Într-o examinare multilaterală a aspectelor care au admis întocmirea proceselor verbale contravenționale de către ÎMGFL, a fost analizată legislația cu privire la locuințe, și anume **Legea nr. 75/2015 cu privire la locuințe**.

Astfel, potrivit art. 48 alin. (1) din Legea nr. 75/2015, administrarea locuințelor poate fi efectuată de către:

a) **asociația de proprietari din condominiu instituită în modul stabilit de legislație;**

b) **gestionarul desemnat în conformitate cu prevederile Legii nr. 187/2022 cu privire la condominiu;**

d) **proprietarul/proprietarii locuinței/locuințelor, în conformitate cu prevederile Legii nr. 187/2022 cu privire la condominiu.**

De remarcat, că până la intrarea în vigoare a Legii nr. 187/2022 cu privire la condominiu (în vigoare din 29.01.2023), inclusiv potrivit prevederilor anterioare ale art.48 alin. (1) din Legea nr. 75/2015, administrarea locuințelor se efectua de către **administratorul imobilelor cu destinație de locuință, care putea fi:**

- a) asociație de coproprietari în condominiu instituită în modul stabilit de legislație;
- b) întreprindere instituită sau contractată de autoritatea administrației publice locale pentru deservirea și întreținerea locuințelor din localitate; (abrogată prin Legea nr.198 din 20.07.2023, în vigoare 02.08.2023);**
- c) persoană fizică sau juridică, inclusiv organizația de administrare contractată de proprietar pentru deservirea și întreținerea locuințelor; (modificat în corespundere cu Legea 187/2022 cu privire la condominiu).
- d) proprietar/proprietari al/ai locuinței/locuințelor, în conformitate cu legislația cu privire la condominiu. (modificat în corespundere cu Legea 187/2022 cu privire la condominiu).

Astfel, rezultă că în contextul noilor modificări operate la *Legea nr. 187/2022 cu privire la condominiu*, din 29.01.2023, inclusiv urmare a abrogării pct. b) al alin.1) al art.48 din Legea nr. 75/2015, administrarea locuințelor **nu mai poate fi efectuată de către întreprinderi instituite de APL**. Or, Întreprinderile Municipale de Gestionare a Fondurilor Locative (ÎMGFL) **nu mai au statut de administrator a locuințelor**.

Totodată, se remarcă faptul că potrivit art. 15 alin. (1) lit. c) din Legea nr. 1402/2002, ***APL au față de consumatori obligația de monitorizare și control periodic ale activităților de furnizare/prestare a serviciilor publice de gospodărie comunală, în conformitate cu actele normative, și luarea de măsuri în cazul în care operatorul nu asigură performanța pentru care s-a obligat.***

Mai mult, potrivit pct.2 din *Regulamentul Direcției generale locativ-comunale și amenajare*⁶⁴, DGLCA este responsabilă pentru exercitarea **activităților de interes local în domeniul locuințelor, prestării serviciilor comunale și relațiilor cu furnizorii**.

Suplimentar, se reține:

Potrivit pct.7 subpct. 2 din *Regulamentul prenotat*, printre **funcțiile de bază a DGLCA** este asigurarea controlului în domeniul administrării fondului locativ, respectării regulilor și normelor de exploatare a locuințelor și locurilor de uz comun din blocurile de locuințe de către proprietarii și administratorii imobilelor cu destinație de locuințe.

⁶⁴ Decizia nr. 17/16 din 06.10.2020 cu privire la „modificarea Regulamentului, Organigramei și Statutului de personal ale Direcției generale locativ-comunale și amenajare a Consiliului municipal Chișinău”.

De asemenea, potrivit *pct.7 subpct. 21) și 23) din același Regulament*, DGLCA coordonează, monitorizează și controlează **funcționarea serviciilor publice de gospodărie comunală** în mun. Chișinău, precum și **organizează prestarea serviciilor comunale și necomunale în fondul locativ**.

Mai mult, *pct.7 subpct. 45 din Regulamentul respectiv*, prevede că DGLCA **monitorizează și coordonează activitățile ÎMGFL nr. 1-23**.

În aceste circumstanțe, se atestă că competența de constatare a contravențiilor prevăzute de articolele 170-175 și 180 din CC ar urma să revină DGLCA și nicidecum ÎMGFL-urile care sunt în proces de insolabilitate și care potrivit ultimei modificări operate la *art. 48 alin. (1) din Legea nr. 75/2015 cu privire la locuințe* nu mai au calitatea de administratori ai imobilelor cu destinație de locuință.

În consecutivitatea ideilor prenotate, inclusiv urmare a intrării în vigoare a Legii nr. 187/2022 cu privire la condominiu, precum și luând în considerare atribuțiile APL, se impune modificarea competențelor prevăzute la art. 423¹⁰ din CC prin completarea normelor vizate cu următoarele articole: 170-175, 180 CC.

Suplimentar, în vederea identificării unor practici de constatare vicioasă a unor contravenții, a fost evaluat/expertizat art.180 CC „**Încălcarea legislației cu privire la locuințe**” prin prisma **practicii contravenționale**, vezi tabelul de mai jos:

Articolul 180 Cod Contravențional - **Încălcarea legislației cu privire la locuințe**

-1-

1. Art. 180 alin. (3) CC

(3) Încălcarea prevederilor legale privind **termenele de încheiere** a contractelor de locațiune între chiriaș și proprietarul locuinței.

CORABORAT CU:

Art. 1251 Cod Civil

Prin contractul de locațiune, o parte (locator) se obligă să dea celeilalte părți (locatar) un bun determinat individual în folosință temporară sau în folosință și posesiune temporară, iar aceasta se obligă să plătească chirie.

3. Art. 33 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 75/2015 cu privire la locuinte

(4) În funcție de statutul locuinței, contractele de locațiune se încheie în următoarele moduri:

b) contractul de locațiune a locuinței sociale se încheie între proprietarul locuinței sau, după caz, autoritatea abilitată și locatar, **nu mai târziu de 30 de zile de la data emiterii deciziei corespunzătoare a autorității deliberative a administrației publice locale, pe un termen de până la 5 ani**. Autoritatea executivă a administrației publice locale verifică, cel puțin o dată la 2,5 ani, dacă beneficiarii continuă să întrunească condițiile stipulate la art.10. Contractul respectiv poate fi prelungit pe un termen de până la 5 ani în cazul în care beneficiarii continuă să întrunească condițiile de obținere a locuinței sociale, fapt care trebuie dovedit prin

acte corespunzătoare. Lista documentelor prezentate pentru prelungirea contractului de locațiune a locuinței sociale se stabilește de către Guvern. Documentele indicate sunt prezentate proprietarului locuinței sau, după caz, autorității abilitate cu cel puțin două luni înainte de expirarea termenului pentru care a fost încheiat contractul;

Pct. 7 subpct. 8) din Regulamentul Direcției generale locativ-comunale și amenajare (DGLCA)

DGLCA are funcția de încheiere și reziliere a contractelor de locațiune asupra locuințelor din fondul public de locuințe.

5. Art. 90¹ alin. (3⁴) din Codul Fiscal al RM

(3⁴) Subiecții impunerii persoane fizice, care nu desfășoară activitate de întreprinzător și transmit persoanelor specificate la art.54, precum și altor persoane decât cele specificate la art.90 în posesie și/sau în folosință (locațiune, arendă, uzufruct, suprafață) proprietate imobiliară, achită impozit în mărime de 7% din valoarea lunară a contractului. Persoanele menționate **sunt obligate**, în termen de 7 zile de la data încheierii contractului, **să înregistreze contractul încheiat la Serviciul Fiscal de Stat.**

În cazul neînregistrării contractului de locațiune, arendă, uzufruct, suprafață privind proprietatea imobiliară și al neachitării impozitului din venitul obținut, Serviciul Fiscal de Stat va estima venitul persoanei fizice care nu desfășoară activitate de întreprinzător prin metode și surse indirecte, în conformitate cu prevederile art.189 și 225.

OBIECȚII:

La caz:

La 18.01.2022, ofițerul de sector din cadrul MAI, urmare a constatării contravenției statuate la art. 180 alin. (3) CC a întocmit P-V contravențional nr. MAI05 448750 pe numele unei persoane fizice, urmare a faptului că ultimul **nu a încheiat și înregistrat contractul de locațiune la organele competente, încalcând în acest sens legislația cu privire la locuințe. Vezi mai jos extras din P-V.**

Reprezentantul

4. Timpul săvârșirii: ziua 14 luna 01 anul 2022 ora 18⁵⁹ sau perioada săvârșirii

5. Locul săvârșirii: mun. Chișinău, str. [redacted]

6. Fapta contravențională: **neînregistrarea și încălcarea legislației privind locuințele prin încheierea și neînregistrarea contractului de locațiune cu chirie - sul [redacted] timp de peste luni, la organele competente.**

cauzând paguba **nu este stabilită**

comisă cu mijlocul de transport de tip [redacted] marca/model n.i.

ignorând prevederile **Legea 218 din 2008**

prin ce a comis o contravenție, prevăzută de art. **180 al. 3 C.C.R.M.**

Cod contravențional al Republicii Moldova

În cadrul examinării proceselor-verbale cu privire la contravenție, precum și urmare a discuțiilor purtate cu unii polițiștii de sector cu privire la constatarea contravenției prevăzute de art.180 alin. (3) CC, s-a constatat că aceștia **interpretează eronat prevederile acestui articol. Astfel, întocmind abuziv unele procese verbale contravenționale.**

Prin urmare, se atestă că agenții constatatori din cadrul MAI interpretează sintagma de „*contractul de locațiune*” prevăzut la art. 180 alin. (3) CC, ca fiind acel contract de locațiune în forma s-a clasică prevăzut la **art. 90¹ alin. (3⁴) din Codul Fiscal al RM**, care impune obligația persoanei fizice de a înregistra în termen de 7 zile la Serviciul Fiscal de Stat contractul încheiat.

Mai mult, se atestă și o **interpretare superficială a normelor** prevăzute la art. 180 alin. (3) CC. Astfel, prin neglijarea normei care face trimitere la „*termenele de încheiere*”, se omite esența articolului vizat, precum și coerența interpretării.

În această ordine de idei, se atestă că **termenii de încheiere** a contractelor de locațiune se referă la acele **30 de zile de la data emiterii deciziei corespunzătoare a autorității deliberative a administrației publice locale**, prevăzute la art. 33 alin. (4) lit. b) din Legea nr. 75/2015.

Corespunzător, se atestă că agenții constatatori **admit întocmirea proceselor-verbale contravenționale urmare a unor calificări eronate și abuzive**.

În confirmarea constatărilor expuse supra, se prezintă abaterile de la prevederile art.443 CC constatate de către Comisia Administrativa în cadrul examinării P-V contravențional întocmit în baza art. 180 alin. (3) CC. *Vezi mai jos extras din Hotărâre a Comisiei Administrative.*

La ședința comisiei s-au depistat următoarele abateri de la prevederile art.443 din Codul Contravențional:
La examinarea procesului verbal, comisia a stabilit, că agentul constatator [redacted] a indicat greșit articolul prevăzut de Codul Contravențional RM.

În aceste circumstanțe, se atestă că agentul constator a calificat greșit fapta.

RECOMANDĂRI:

1. Modificarea prevederilor art. 423¹⁰ CC și atribuirea APL competenței de constatare a contravenției prevăzute la art. 180 alin. (3) CC.
2. În vederea neadmiterii unor interpretări eronate, se recomandă modificarea și ajustarea art.180 alin (3) CC, cu unele prevederi care să facă trimitere la actul normativ sub incidența căruia vor cădea aceste norme, după cum urmează:
„Încălcarea prevederilor legale privind termenele de încheiere a contractelor de locațiune între chiriaș și proprietarul locuinței, prevăzute de Legea cu privire la locuințe”.

-2-

3. Art. 180 alin. (11) CC

(11) Eschivarea părților de la încheierea contractelor de prestare a serviciilor de gospodărie comunală și necomunală în fondul locativ în termenele și în condițiile stabilite de legislație.

CORABORAT CU:

4. **Art. 48 alin. (1) lit. a), c), d) din Legea nr. 75/2015 cu privire la locuințe**

1. Administrarea locuințelor se efectuează de către:

1. *asociația de proprietari din condominiu instituită în modul stabilit de legislație;*

c) *gestionarul desemnat în conformitate cu prevederile Legii nr. 187/2022 cu privire la condominiu;*

d) *proprietarul/proprietarii locuinței/locuințelor, în conformitate cu prevederile Legii nr. 187/2022 cu privire la condominiu.*

2. Art. 24 al Legii nr. 1324/1993 privatizării fondului de locuințe
Abrogat prin Legea nr.187 din 14.07.2022 cu privire la condominiu, în vigoare din 29.01.2023.

OBIECTII:

La caz:

La **21 iunie 2023** Inginerul-șef din cadrul ÎMGFL nr. 13 a întocmit P-V contravențional pe numele persoanei fizice S.O. pentru refuzul acesteia de a încheia contract pentru deservirea blocului locativ, calificând fapta potrivit art. 180 alin. (11) CC.

De menționat că agentul constatator din cadrul ÎMGFL nr.13 a făcut trimitere la încălcarea prevederilor *art. 24 al Legii nr. 1324/1993 privatizării fondului de locuințe, art. 48 alin. (5), art. 50 alin. (6) al Legii nr. 75/2015 cu privire la locuințe.*

Vezi mai jos extras din P-V contravențional.

a comis fapta:

în calitate de proprietară a încăperii nelocative [redacted] suprafața 47.8 m.p. amplasat în blocul loc din [redacted] mun. Chișinău, refuză încheierea contractului de deservire a blocului locativ, fapt prin care înc. prevederile art. 24 al Legii privatizării fondului de locuințe nr. 1234-XII din 10.03.1993, art. 48 alin. (5), 50 alin. (6) al Legii nr. 75 din 30.04.2015, pct. 8 din Regulamentul cu privire la modul de prestare și achitare a serviciilor locale comunale și necomunale pentru fondul locativ, contorizarea apartamentelor și condițiile deconectării acestora de la/reconectarea sistemelor de încălzire și alimentare cu apă, aprobat prin Hotărârea Guvernului RM nr. 191 din 19.02.2002, pct. 1 din Dispoziția Primăriei mun. Chișinău nr. 53-d din 20.01.2006, dispoziției Primarului general al municipiului Chișinău nr. 289-d din 02.05.2013 „Cu privire la contractarea serviciilor comunale și necomunale de către proprietarii și chiriașii spațiilor nelocative interioare ale blocurilor locative”;

prin ce a comis o **contravenție** prevăzută de art. 180 alin. (11) din Codul contravențional al RM (*Încălcarea legislației cu privire la locuințe*). - *Eschivarea plății de la încheierea contractelor de prestare a serviciilor de gospodărie comunală și necomunală*

Reiterăm că din prevederile art. 417 CC **nu rezultă expres că ÎMGFL-urile au competențe de constatare a contravențiilor prevăzute de art.180 CC**, or cadrul legal nu stabilește expres care sunt autoritățile prestatoare de servicii publice de gospodărie comunală.

Mai mult, în P-V contravențional, agentul constatator face referire la încălcarea **prevederilor art. 24 din Legea nr. 1324/1993, care în anul 2022 au fost abrogate.**

Totodată, evidențiem că Comisia administrativă în cadrul examinării P-V contravențional, **nu a ținut cont de intrarea în vigoare a prevederilor Legii nr. 187/2022 cu privire la condominiu**, iar procedura contravențională nu a încetat urmare a căderii în desuetudine/abrogării unor norme la care se face trimitere în procesul verbal. Însă, procesul contravențional a încetat în baza art. 26 lit. a) CC, fapt ce presupune renunțarea benevolă la săvârșirea contravenției.

De reținut:

Urmare a analizei Hotărârilor Comisiilor administrative de pe lângă Preturile de sector cu privire la examinarea P-V contravenționale întocmite de către ÎMGFL-uri în baza art. 180 alin. (11) CC, se atestă o practică neuniformă și echivocă de examinare a contravenției cu privire la eschivarea de la încheierea contractelor de prestare a serviciilor de gospodărie comunală și necomunală în fondul locativ.

Astfel, doar Pretura sectorului Râșcani aplică practica de încetare a proceselor contravenționale considerându-le nule, dat fiind faptul că în viziunea acestora ÎMGFL-

urile nu au competența de constatare a contravenției respective. În celelalte cazuri, P-V contravenționale întocmite de către ÎMGFL-uri în baza art. 180 alin. (11) CC sunt examinate de către Comisiile administrative.

Astfel, în cazul Preturii sectorului Buiucani, majoritatea Hotărârilor de examinare a P-V contravenționale întocmite de către ÎMGFL-uri **sunt încetate pe motiv de renunțare benevolă la săvârșirea contravenției.**

Situația descrisă supra trezește unele suspiciuni cu privire la bunele **intenții urmărite** de către potențialii agenți constatați din cadrul ÎMGFL-urilor și legalitatea întocmirii P-V, or **persistă riscul obținerii unor remunerații ilicite sau avantaje necuvenite.**

RECOMANDĂRI:

3. Completarea prevederilor art. 423¹⁰ CC, atribuind APL competența în constatare a contravenției prevăzute la art. 180 alin. (11) CC.

Urmare a expertizării cadrului legal, urmează de menționat că potrivit art. 5 alin. (5) din *Legea nr. 75/2015 cu privire la locuințe*, **controlul asupra folosirii și întreținerii locuințelor, indiferent de forma lor de proprietate**, precum și asupra corespunderii locuințelor și serviciilor comunale prestate exigențelor tehnice, **se efectuează de către autoritățile publice centrale și locale.**

➤ NECONFORMITĂȚI IDENTIFICATE LA ÎNTOCMIREA PROCESELOR VERBALE CONTRAVENȚIONALE

Potrivit codului contravențional întocmirea procesului-verbal cu privire la contravenție urmează a fi efectuată într-o anumită formă „*ad validitatem*”⁶⁵, cu respectarea tuturor prescripțiilor legale de fond și de formă, pentru încheierea sa valabilă, **în scopul producerii efectelor juridice**, pentru care a fost întocmit.

În acest context, la întocmirea procesului-verbal cu privire la contravenție agentul constator **este obligat să respecte exigențele legale** cu privire la conținutul acestuia prevăzute la art. 443 din CC.

Se reține:

În conformitate cu art. 443 alin. (1) din CC, **procesul-verbal de contravenție v-a cuprinde:**

- a) data (ziua, luna, anul), ora și locul încheierii;*
- b) calitatea, numele și prenumele agentului constator, denumirea autorității pe care o reprezintă;*

⁶⁵ ad validitatem (*din latină*) - forma cerută de lege pentru ca actul juridic civil să fie încheiat valabil.

c) numele, prenumele, domiciliul, ocupația persoanei în a cărei privință a fost pornit procesul contravențional, datele din buletinul ei de identitate sau, după caz, din alt act care stabilește identitatea persoanei, iar în cazul persoanei juridice, denumirea, sediul, codul ei fiscal, datele persoanei fizice care o reprezintă;

d) fapta contravențională, locul și timpul săvârșirii ei, circumstanțele cauzei care au importanță pentru stabilirea faptelor și consecințelor lor juridice, evaluarea eventualelor pagube cauzate de contravenție;

e) încadrarea juridică a faptei, norma materială contravențională și indiciile calificative ale elementelor constitutive ale contravenției;

f) aducerea la cunoștința persoanei în a cărei privință a fost pornit procesul contravențional și a victimei a drepturilor și obligațiilor lor prevăzute la art.384 și 387;

g) obiecțiile și probele pe care persoana în a cărei privință a fost pornit procesul contravențional le aduce în apărarea sa, precum și obiecțiile și probele victimei;

h) informații despre instituția bancară și despre modul de plată a amenzii.

Urmare a examinării P-V contravenționale, au fost constatate **multiple iregularități privind cuprinsul acestora**, or calitatea completării/consemnării proceselor-verbale s-a constatat **a fi una defectuoasă**.

Mai mult, de calitatea îndeplinirii proceselor-verbale depinde soarta acestui proces, or reconsemnarea datelor obligatorii în procesul-verbal de contravenție atrage după sine **nulitatea acestora**.

Se reține:

Articolul 445. Nulitatea procesului-verbal cu privire la contravenție

(1) Neconsemnarea în procesul-verbal cu privire la contravenție a mențiunilor privind numele, prenumele și funcția agentului constatator, numele, prenumele, data (ziua, luna, anul) întocmirii procesului-verbal, seria și numărul actului de identitate și numărul de identificare personal (IDNP) sau datele de identificare din buletinul de identitate provizoriu ale făptuitorului care renunță la numărul de identificare personal și la evidența automatizată în Registrul de stat al populației, iar în cazul persoanei juridice – lipsa denumirii și a sediului acesteia, a circumstanțelor comiterii și încadrării juridice a faptei contravenționale săvârșite și a datei comiterii acesteia, a semnăturii agentului constatator sau a martorului asistent, în cazul refuzului contravenientului de a semna dacă procesul-verbal a fost întocmit în prezența unui martor, atrage nulitatea absolută a procesului-verbal.

(2) Celelalte încălcări ale art.443 sau ale altor norme imperative din prezentul cod pot să ducă la nulitatea procesului-verbal cu privire la contravenție doar în cazul în care acestea afectează în mod esențial fondul cauzei.

În contextul celor relatate supra, se relevă următoarele **neajunsurile referitor la conținutul proceselor-verbale de contravenție:**

NECONSEMNAREA CIRCUMSTANȚELOR FAPTEI

Potrivit art. 443 alin. (1) lit. d) din CC, procesul-verbal cu privire la contravenție va cuprinde obligatoriu **fapta contravențională**, locul și timpul săvârșirii ei, circumstanțele cauzei care au importanță pentru stabilirea faptelor și consecințelor lor juridice, evaluarea eventualelor pagube cauzate de contravenție.

În acest sens, în cadrul examinării proceselor-verbale de contravenție s-a constatat că la capitolul „*fapta contravențională*” agentul-constatator indică fie norma din codul contravențional care o consideră a fi încălcată, fie prevederile din Regulament sau Deciziei aprobate de CMC.

Astfel, se atestă o **neglijare a prevederilor** art. 443 alin. (1) lit. d) din CC, care implică descrierea faptei contravenționale constatate, fapt ce presupune indicarea circumstanțelor cauzei și consecințele juridice produse.

Urmare a neglijării prevederilor prenotate, organul examinator (*Comisia administrativă*) este în **imposibilitate de a se expune obiectiv referitor la circumstanțele factice** ce au avut loc, or acestea **lipsesc în proces-verbal**.

Mai mult, deși **art. 445 alin. 1) din CC**, prescrie că omiterea indicării circumstanțelor factice în procesul-verbal **duce la nulitatea absolută acestuia, se atestă o neglijarea a prevederilor** date de către Comisiile administrative.

Or, au fost identificate procese-verbale contravenționale în care lipsesc datele și circumstanțele cu privire la săvârșirea contravenției. Cu toate acestea, Comisiile administrative examinează aceste procese-verbale, emițând hotărâri de sancționare.

Evidențiem că potrivit art.441 alin.(1) lit. a) din CC, Procesul contravențional nu poate fi pornit, iar dacă a fost pornit, nu poate fi efectuat **și va fi încetat în cazul în care nu există faptul contravenției**.

De menționat că, pe marginea deficienței constatate s-a expus și instanța de judecată, urmare a examinării contestației depuse de către un agent economic.

— Din speță:

În cadrul exercitării atribuțiilor de serviciu, agentul constatator al Preturii de sector a întocmit proces-verbal contravențional pe numele agentului economic SRL „U”, dat fiind faptul că ultimul a ***admis amplasarea mijloacelor de publicitate exterioară fără permisiunea autorității administrației publice locale, încadrând fapta potrivit art. 364 alin. (1) CC.***

De remarcat că la descrierea faptei contravenționale, agentul-constatator a indicat expres prevederile normei statuate la art. 364 alin. (1) CC, **fără a descrie/specifica careva**

împrejurări adiționale, precum și a făcut trimitere la Legea nr. 62/22 *cu privire la publicitate* și la Decizia nr. 15/14 „*Cu privire la aprobarea Regulamentului de comerț local al municipiului Chișinău*”.

Urmare a examinării P-V respectiv, Comisia Administrativă a emis Hotărârea prin care a atras la răspundere contravențională agentul economic SRL „U” în baza art. 364 alin.(1) CC, fiindu-i aplicată o pedeapsă sub formă de amendă în mărime de 180 unități convenționale în sumă de 9 000 lei.

Nefiind de acord cu Hotărârea Comisiei Administrative, agentul economic a contestat-o în instanța de judecată, urmare a cărui fapt a fost emisă Hotărâre de încetare a procesul-verbal din motivul **lipsei faptului contravenției și nulității procesului-verbal cu privire la contravenție.**

În motivație, instanța de judecată a conchis că din circumstanțele descrise de către agentul constator în procesul-verbal **nu reiese că de către SRL „U” au fost comise careva fapte, care ar necesita permisiunea autorității administrației publice locale**, care ar constitui încălcări ale legislației cu privire la publicitate și care ar nimeri sub incidența art. 364 alin. (1) CC.

Mai mult, în opinia instanței **simple referire** la prevederile Legii nr. 62/22 *cu privire la publicitate* și Deciziei nr. 15/14⁶⁶, **nu este suficientă pentru identificarea acestora și**, nu răspunde prevederilor legii privind autosesizarea agentului constator privind săvârșirea contravenției, precum și privind încadrarea juridică a faptei și indiciile calificative ale contravenției. (*Vezi mai jos extras din Hotărârea instanței*).

Din conținutul procesului-verbal cu privire la contravenție, întocmit în privința SRL „[REDACTAT]” (f.d.-7), precum și pozele efectuate la fața locului (f.d.-12) de către agentul constator specialistul principal al secției agenți constatori a Preturii sectoru [REDACTAT], pe adresa indicată nu reiese că de către SRL „[REDACTAT]” au fost comise careva fapte, care ar necesita permisiunea autorității administrației publice locale, care ar constitui încălcări ale legislației cu privire la publicitate și care ar nimeri sub incidența art. 364 alin.(1) Cod contravențional, or, simpla referire la prevederile Legii cu privire la publicitate, nr. 62 din 17 martie 2022 sau la Decizia Consiliului municipal Chișinău, nr. 15/14 din 29 decembrie 2021 „Cu privire la aprobarea Regulamentului de comerț local al municipiului Chișinău” nu este suficientă pentru identificarea acestora și, în opinia instanței de judecată, nu răspunde prevederilor legii privind autosesizarea agentului constator privind săvârșirea contravenției, precum și privind încadrarea juridică a faptei și indiciile calificative ale contravenției.

⁶⁶ Decizia nr. 15/14 din 29.12.2021 „Cu privire la aprobarea Regulamentului de comerț local al municipiului Chișinău”.

În concluzie, prin nerespectarea exigențelor cadrului legal cu privire la elementele obligatorii în conținutul proceselor-verbale, se **prejudiciază imaginea APL**, or prin asemenea abordări cetățenii își pierd încrederea în calitatea desfășurării justiției.

PARTEA REZOLUTIVĂ A PROCESULUI-VERBAL CONTRAVENȚIONAL NU PREVEDE RECOMANDAREA AGENTULUI CONSTATATOR PRIVIND SANȚIONAREA SAU ÎNCETAREA PROCESULUI VERBAL

Potrivit art. 443 alin. (9) CC, (9), **partea rezolutivă** a procesului-verbal cuprinde decizia agentului constatator de sancționare, de încetare a procesului contravențional sau *de remitere a cauzei funcționarului abilitat să examineze cauza contravențională, din cadrul autorității din care face parte agentul constatator sau autorității competente să soluționeze cauza contravențională, ori în instanța de judecată, cu recomandarea, în toate cazurile, dacă consideră necesar, privind sancționarea sau privind încetarea procesului, indicând-se și termenul de contestare în instanța de judecată.*

În contextul normei prevăzute supra, se remarcă că la circa 90% din procese-verbale examinate întocmite de către agenți constatatori din cadrul Preturilor de sector, în parte rezolutivă **lipsește recomandarea agentului**.

(Vezi mai jos extras din proces-verbal).

15. Martor asistent: _____
(numele, prenumele, adresa de domiciliu și numărul de telefon)

16. REZOLUȚIA AGENTULUI CONSTATATOR:

I). De expediere pentru examinare conform competenței la Comisia Administrativă de pe lângă Pretura sectorului <i>Ceafu St. Bulegata, 43, m. Chisinau</i>	II). De expediere pentru examinare conform competenței în temeiul articolului Codului contravențional:
	a) Autoritatea publică/instanța de judecată:
	adresa
	cu recomandare

17. SEMNĂTURA _____
(agentul constatator) (părintele/reprezentantul legal/apărătorul) (victimă) (martor)

Mai mult, deși formularul-tip a P-V dispune de rubrica cu privire la recomandare a agentului constatator referitor la procesul întocmit, totuși, ultimii evită să se expună în sensul dat.

RECOMANDĂRI PRIVIND UNIFORMIZAREA FORMULARUL-TIP A P-V CU PRIVIRE LA CONTRAVENȚIE

În scopul uniformizării formularelor-tip a P-V cu privire la contravenție, aprobate de către CMC, precum și în vederea conformării acestora la prevederile art. 423¹⁰ alin. (1¹) din CC⁶⁷, **se recomandă ajustarea acestuia și completarea Instrucțiunii cu privire la înregistrarea și evidența contravențiilor, în corespundere cu recomandările propuse:**

1. La secțiunea „Rezoluția agentului constatator”, a se completa cu rubricile: „de sancționare” ;
2. La secțiunea „Rezoluția agentului constatator”, mai jos de specificările luate pe marginea procesului contravențional, se va completa cu textul, potrivit art. 448, alin. (1) și art. 34 alin. (3) CC:
„Contravenientul, victima sau reprezentantul acestora, procurorul, dacă este parte în cauza contravențională, în cazul în care nu sînt de acord cu decizia agentului constatator sau în cazul în care aceasta a fost emisă cu încălcarea normelor procesuale stabilite de prezentul cod, sînt în drept să conteste decizia emisă asupra cauzei contravenționale. Termenul de contestare a deciziei agentului constatator este de 15 zile de la data emiterii acesteia sau, pentru părțile care nu au fost prezente la ședința de examinare a cauzei contravenționale, de la data înmânării copiei de pe decizia respectivă în condițiile art. 447¹ alin. (8). Contravenientul este în drept să achite jumătate din amenda stabilită dacă o plătește în cel mult 3 zile lucrătoare de la data aducerii la cunoștință a deciziei de aplicare a sancțiunii contravenționale.”
3. A completa P-V cu secțiunea „Informații despre instituția bancară și despre modul de plată a amenzii”, ca fiind o parte componentă a conținutului P-V, în corespundere cu prevederile art. 443, alin. (1) lit. h) CC.
4. La secțiunea privind drepturile și obligațiile contravenientului, se va modifica cu următorul text:
„Mi-au fost aduse adus inițial la cunoștință drepturile și obligațiile prevăzute de art. 34, 378, 384, 387 și 448 Cod contravențional, specificate pe verso, am luat la cunoștință cu conținutul procesului verbal și decizia agentului constatator, precum și am primit copia procesului-verbal, pentru ce și semnez”.
5. Pe verso a P-V, de ajustat prevederile art. 34, 378, 384, 387 și 448 CC, astfel ca acestea să corespundă cu conținutul după modificările introduse.

⁶⁷ Articolul 423¹⁰ alin. (1¹) CC - Contravenția prevăzută la art. 238 alin. (2) se constată și se examinează de către agenții constatori desemnați de către primar.

IV. DESCRIEREA RISCURILOR

Matricea probabilității și impactului riscurilor de corupție

Riscurile de corupție identificate au fost analizate în funcție de nivelul pericolului pe care-l reprezintă pentru societate și pentru entitatea publică. Descrierea riscurilor de corupție a fost expusă în matricea probabilității și impactului, prin aplicarea metodei „scala calitativă”.

Matricea analizei riscurilor de corupție identificate în cadrul Primăriei mun. Chișinău conform probabilității de apariție și a impactului acestora:

IMPACT ÎNALT	Riscul traficului de influență	Riscul trucării licitațiilor/divizării achizițiilor; Riscul organizării de licitații aranjate Riscul promovării ilicite a unor interese private/de grup	Riscul încălcării regimului juridic al declarării averii și intereselor personale; Riscul gestionării ineficiente și/sau frauduloase a mijloacelor publice
IMPACT MEDIU	Riscul neglijenței în serviciu	Riscul admiterii unor incidente de integritate	Riscul abuzului de serviciu/excesului de putere sau depășirii atribuțiilor de serviciu Riscul favorizării unor agenți economici
IMPACT SCĂZUT		Riscul neefectuării unor controale inopinat în baza unor petiții	
	PROBABILITATE MICĂ	PROBABILITATE MEDIE	PROBABILITATE ÎNALTĂ

V. RECOMANDĂRI:

PRETURILOR DE SECTOR:

ÎNTRU ASIGURAREA ȘI CONSOLIDAREA CLIMATULUI DE INTEGRITATE INSTITUȚIONALĂ

1. **Respectarea politicii de angajare și promovare a** agenților publici în bază de **concurs public**, conform criteriilor transparente și obiective de selectare în bază de merit, calificare profesională, capacitate, competență și integritate profesională, fără a admite favorizarea intereselor private și a oricăror forme de discriminare.
2. **Solicitarea de la CNA a certificatului de cazier privind integritatea profesională în cadrul procesului de angajare și promovare în funcție a agenților publici,** în conformitate cu prevederile *art. 11 alin. (2) lit. a) din Legea nr.82/2017*.
3. **Ajustarea/completarea paginii web a entităților,** la rubrica „*posturi vacante*” cu următoarele informații:
  - Anunțul cu privire la funcțiile vacante existente, inclusiv scoase la concurs;
  - Condițiile generale și speciale înaintate față de candidații la angajare pentru fiecare funcție vacantă;
  - Formularul de participare necesar a fi completat;
  - Lista candidaților admiși pentru susținerea probei scrise organizate în cadrul concursului pentru ocuparea funcțiilor vacante;
  - Lista candidaților admiși la interviu pentru ocuparea funcțiilor vacante fără concurs;
  - Rezultatele probei scrise pentru ocuparea funcției vacante prin concurs;
  - Învingătorul concursului pentru ocuparea funcției vacante;
  - Lista candidaților care au susținut/promovat interviul pentru ocuparea funcțiilor vacante fără concurs;
  - Alte informații relevante etc.
4. **Respectarea regimului juridic al incompatibilităților, restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate,** cu obligativitatea conducătorului entității să întreprindă măsurile *prevăzute la art.12 alin (3) din Legea nr. 82/2017*.
5. ***Informarea agenților publici,*** în momentul începerii raporturilor de muncă sau de serviciu, cu privire la regimul juridic al incompatibilităților, al restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate și, după caz, cu privire la alte reguli stabilite în acest

sens de legislația specială care reglementează activitatea categoriei respective de agenți publici.

6. ***Neadmiterea raporturilor ierarhice nemijlocite*** între agenții publici care ocupă o funcție publică și rudele lor directe (părinte, frate, soră, fiu, fiică) sau rudele prin afinitate (soț/soție, părinte, frate ori soră a soțului/soției), sau concubinul/concubina în cadrul entității publice.
7. ***Transferarea agentul public*** care nu îndeplinește obligația prevăzută la alin.(2) lit.b) art.12 din Legea nr.82/2017 într-o funcție care ar exclude o astfel de subordonare sau, dacă transferul nu este posibil, să îl elibereze din funcția deținută.
8. ***Sesizarea Autorității Naționale de Integritate*** cu privire la agentul public din cadrul entității pe care o conduce care nu și-a soluționat stările de incompatibilitate în termen de o lună din momentul începerii raporturilor de muncă sau de serviciu, precum și ***sesizarea Autorității Naționale de Integritate*** cu privire la agentul public din cadrul entității pe care o conduce care nu respectă limitările de publicitate în activitatea profesională desfășurată.
9. ***Pornirea procedurii disciplinare împotriva agentului public*** în privința căruia s-a constatat încălcarea regimului juridic al incompatibilităților, al restricțiilor în ierarhie și al limitărilor de publicitate și, la demersul Autorității Naționale de Integritate, să înceteze raporturile de muncă sau de serviciu ale acestuia.
10. ***Intensificarea controlului managerial*** asupra respectării regimului juridic al incompatibilităților și restricțiilor în ierarhie de către angajații Preturilor de sector; ***Verificarea candidaților la angajarea întru*** constatarea stărilor de incompatibilitate referitoare la activitate sau ocupație și restricțiilor în ierarhie.
11. **Respectarea regimului juridic al declarării averii și intereselor personale** de către agenții publici din cadrul Preturilor de sector, cu depunerea de către Pretorul, Vice-pretorii și funcționarilor publici a declarațiilor în conformitate cu rigorile *Legii privind declararea averii și intereselor nr.133/2016*, ținându-se cont de următoare rigori:
  - *Depunerea în termen a declarațiilor* la angajare/numire sau validare a mandatului; la încetarea mandatului, a raporturilor de muncă sau de serviciu; anuale;
  - *Includerea informațiilor veridice și complete în declarații;*
12. **Desemnarea unei persoane responsabile** în vederea desfășurării instruirilor anuale cu privire la procedura depunerii declarațiilor și completării acestora (*cu informarea sub semnătură*);

13. **Respectarea regimului juridic a conflictelor de interese** în corespundere cu *art. 12 alin. (6) din Legea nr.133/2016*, prin instituirea **Registrului declarațiilor privind conflictele de interese**.
14. **Desemnarea persoanei** responsabile de ținerea Registrului conflictelor de interese.
15. **Neadmiterea practicilor de favoritism** în cadrul entităților publice și **ajustarea Codului de conduită și etică profesională** al Preturilor de sector cu norme care să institui obligația de neadmitere a favoritismului în activitatea profesională.
16. **Respectarea regimului juridic al cadourilor**, inclusiv monitorizarea executării obligațiilor prevăzute la *art.16 alin.2 și 3 al Legii nr.82/2017*, prin Instituirea **registrului cu privire la cadourile admisibile** potrivit anexelor *Regulamentului cu privire la regimul juridic al cadourilor, aprobat prin HG nr.116/26.02.2020*.
17. Instituirea **registrului cu privire la cadourile inadmisibile** potrivit anexelor *Regulamentului cu privire la regimul juridic al cadourilor, aprobat prin HG nr.116/26.02.2020*.
18. Publicarea pe pagina web a Preturilor de sector a Registrelor cadourilor admisibile și inadmisibile, *potrivit art.16 alin.(5) lit. g) din Legea nr.82/2017*.
19. **Neadmiterea, denunțarea și tratarea influențelor necorespunzătoare** în conformitate cu *art. 17 al Legii nr. 82/2017 și HG nr.767/2014 pentru implementarea Legii nr. 325 din 23 decembrie 2013*.
20. **Adoptarea actului administrativ** de stabilire a regulilor de organizare a activităților de denunțare și tratare a influențelor necorespunzătoare de către agenții publici.
21. Instituirea prin act intern a **Registrului special** de evidență al cazurilor de influență necorespunzătoare exercitată asupra agenților publici.
22. **Intensificarea controlului managerial** asupra neadmiterii și tolerării unor influențe necorespunzătoare, inclusiv **tragerea la răspundere disciplinară** a agenților publici care își desfășoară activitatea profesională fără a respinge influențele necorespunzătoare la care sânt supuși sau fără a denunța influențele necorespunzătoare pe care nu le pot respinge de sine stătător.

- 23. Neadmiterea și denunțarea neîntârziată a încercărilor de implicare a agenților publici în manifestări de corupție** în conformitate cu prevederile *art. 18 alin. 1) din Legea nr. 82/2017*, prin menținerea de către conducătorul entității a unui climat favorabil pentru promovarea și asigurarea politicii date, motivarea agenților publici de a dezvălui practici ilegale cunoscute, inclusiv asigurarea protecției avertizorilor de integritate împotriva răzbunării în contextul examinării dezvăluirilor de interes public și garantarea confidențialității identității angajatului care dezvăluie practici ilegale.
- 24. Elaborarea și aprobarea** unui act administrativ/procedură de stabilire a regulilor de organizare a activităților de denunțare a manifestărilor de corupție, de depunere a avertizărilor de integritate și de asigurare a protecției agenților publici.
- 25. Instituirea prin act intern** a Registrului avertizărilor de integritate.
- 26. Desemnarea unei persoane sau a unei subdiviziuni** responsabile de primirea, înregistrarea, examinarea și soluționarea dezvăluirilor interne privind încălcările legii.
- 27. Consolidarea climatului de integritate instituțională prin educarea intoleranței angajaților față de incidentele de integritate**, fortificarea mecanismului de control și/sau sancționare a celor care nu denunță manifestările de corupție sau influențele necorespunzătoare la care sânt supuși, precum și intensificarea activității comisiilor disciplinare prin examinarea faptelor ce constituie abateri disciplinare. La fel, se impune respectarea obligațiilor statuate la *art.19 alin.(2) al Legii nr. 82/2017*.
- 28. Asigurarea transparenței în procesul decizional**, în conformitate cu *art. 10 alin. 1) al Legii nr.239/2008 privind transparența în procesul decizional*, în acest sens se impune: crearea posibilităților de participare a cetățenilor, a asociațiilor constituite în corespundere cu legea și a altor părți interesate la procesul decizional din cadrul Preturilor de sector, se impune implementarea conformă a *art. 20 din Legea nr. 82/2017, inclusiv a normelor Legii nr.239/2008 și HG nr.967/2016*.
- 29. Informarea publicului asupra organizării procesului decizional prin:** *publicarea informației referitoare la programele (planurile) anuale de activitate ale entității publice; publicarea informației privind regulile interne adoptate, a listei generale a părților interesate; informarea publicului, prin intermediul anunțurilor scrise, privind inițierea elaborării deciziei sau, după caz, privind retragerea unui proiect de decizie din procesul de elaborare; punerea la dispoziția părților interesate a proiectului de decizie și a materialelor aferente acestuia; publicarea*

raportului anual privind asigurarea transparenței în procesul decizional din cadrul entității publice.

30. **Asigurarea accesului la informații de interes public**, eficientizarea procesului de informare a populației și a controlului efectuat de către cetățeni asupra activității Preturilor de sector ale mun. Chișinău, se impune implementarea conformă a normelor *art. 21 din Legea nr.82/2017 și art. 15 din Legea nr. 148/2023 privind accesul la informațiile.*
31. Desemnarea prin act departamental a subdiviziunii sau persoanei responsabile de ținerea Registrului cererilor de comunicare a informațiilor de interes public și de recepționarea și înregistrarea cererilor.
32. Instituirea pe pagina web a entității a modulului „*Integritate și anticorupție*”, cu publicarea și actualizarea informațiilor de interes public de către Preturile de sector.
33. **Desfășurarea instruirilor agenților publici** în vederea familiarizării cu Legea nr. 148/2023 privind accesul la informațiile (*contra semnătura*);
34. **Asigurarea gestionării transparente și responsabile a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile**, în conformitate cu prevederile *art. 22 din Legea nr. 82/2017, în acest sens se impune Desfășurarea achizițiilor publice în conformitate cu Legea nr.131/2015 privind achizițiile publice.*
35. Includerea pe pagina web a Preturilor de sector la rubrica „*Transparența*” a compartimentului „*Achiziții publice*”.
36. Publicarea pe pagina web a entității a Rapoartelor de monitorizare a contractelor de achiziții publice;
37. **Asigurarea respectării normelor de etică și deontologie** în corespundere cu *art. 23 al Legii nr. 82/2017, prin Instituirea, elaborarea și propunerea spre aprobare a normelor unice (a unui regulament) care să reglementeze conduita etică și deontologică a tuturor angajaților. Implementarea regulilor aprobate care urmează să se răsfrângă asupra tuturor categoriilor de angajați (funcționari cu statut demnitate publică, funcționari publici, angajați contractuali, personal auxiliar).*
38. *Asigurarea instruirii agenților publici* cu privire la normele de etică și deontologie;
39. *Publicarea pe pagina web a entității publice* normele de etică și deontologie adoptate.

40. *Crearea, sau după caz desemnarea subdiviziunii responsabile de monitorizarea respectării de către agenții publici a normelor de etică și deontologie;*
41. **Implementarea Standardelor Naționale de Control Intern**, inclusiv documentarea conformă a riscurilor, integrând și riscurilor de fraudă și corupție în Registrul instituțional al riscurilor în conformitate cu *art. 27 din Legea integrității și a SNCI 9, aprobat prin ordinul MF nr.189 din 05.11.2015;*
42. Desemnarea unei persoanei responsabile de coordonarea activității de organizare și menținere a controlului intern managerial;
43. Identificarea și întocmirea listelor funcțiilor sensibile din cadrul entității publice;
44. Elaborarea reglementărilor interne privind gestionarea funcțiilor sensibile în conformarea la cerințele *SNCI 12 Divizarea obligațiilor și responsabilităților din Ordinul MF nr.189/2015.*

PRACTICA CONTRAVENȚIONALĂ

---

45. **Întocmirea și înaintarea demersului către Ministerul Afacerilor Interne** (*deținător al SIA privind Contravențiile*) privind ajustarea funcționalității sistemului informațional potrivit specificului APL.
46. **Desemnarea persoanelor/subdiviziunii responsabile** de integrarea în Sistem a informațiilor cu caracter contravențional în conformitate cu *HG nr.517/2022.*
47. **Instruirea și perfecționarea continuu a persoanelor** desemnate responsabile de completarea/introducerea datelor în SIA a informațiilor cu caracter contravențional.
48. **Excluderea practicii de sancționare dublă** pentru aceeași faptă și neadmiterea încălcării principiului statuat la *art. 9 alin. (1) din CC.*
49. **Elaborarea de către Preturile de sector a schemelor de salubritate și amenajare** pentru persoanele juridice și asociațiile de locatari de orice formă, în vederea respectării prevederilor *pct. 9 din Decizia CMC nr.12/3 din 23.07.2020 „Cu privire la aprobarea Regulamentului privind salubritatea și asigurarea curățeniei în orașul Chișinău”.*

50. **Excluderea practicii** defectuoase de întocmire a P-V contravenționale în baza art. 180 CC în cazul în care schemele de salubritate nu au fost elaborate în corespundere cu pct. 9 din Decizia CMC nr.12/3 din 23.07.2020.
51. **Completarea Procesului-verbal** contravențional cu rubricile/compartimentele necesare întru asigurarea respectării elementelor obligatorii prevăzute la art.443 Codul contravențional și completarea conformă a acestora.
52. **Examinarea conformă și minuțioasă a P-V de către Comisiile administrative** ținând cont de respectarea prevederilor art. 443 alin. 1) din CC și de sancțiunea nulității procesului-verbal conform art.445 din CC.
53. Instruirea agenților constatați din cadrul APL cu privire la procedura de completare a Procesului-verbal contravențional și respectare a elementelor obligatorii prevăzute la art.443 din Codul contravențional.
54. Completarea obligatorie în partea rezolutivă a rubricii „*recomandare*” cu propunerea agentului constator privind soluționarea faptei contravenționale.

PREVENIREA INCIDENTELOR DE INTEGRITATE

---

55. **Monitorizarea continuă și efectuarea controlului în vederea respectării** modului de executare a actelor normative interne (Regulamentelor/Dispozițiilor) și procedurilor stabilite privind desfășurarea activităților de serviciu, **desemnarea persoanei/subdiviziunii responsabile în acest sens.**
56. Stabilirea prin act intern (*dispoziția Pretorului*) a **regulilor de obținere** a permiselor de comercializare fără notificare de inițiere în cadrul târgurilor sezoniere, tematice etc., cu indicarea obligatorie a **condițiilor, actelor necesare, obligațiilor comercianților, precum și limita locurilor disponibile în acest sens.** Elaborarea în acest sens a unei proceduri operaționale standard.
57. **Eficiențizarea procedurii de recepționare și înregistrare a cererilor/petițiilor** în cadrul Preturilor de sector prin elaborarea unei proceduri operaționale standard.
58. **Implementarea unei proceduri de monitorizare** a activității agenților publici aflați în teritoriu, în special în cadrul interacțiunii agenților constatați cu agenții economici în contracararea faptelor ilegale (Ex. utilizarea cămarilor video portabile etc.).

PROCEDURA DE ACHIZIȚII PUBLICE

---

59. **Raportarea anuală în ședințe publice ale CMC** privind modul de gestionare a mijloacelor financiare alocate de către municipalitate prin prisma respectării principiilor bunei guvernări, și anume a transparenței, răspunderii, economicității, eficienței, eficacității, legalității, echității, eticii și integrității în **desfășurarea procedurilor de achiziții publice**.
60. **Elaborarea/revizuirea și aprobarea Regulamentul intern cu privire la modul de desfășurare**, planificare și achiziționare a bunurilor, lucrărilor și serviciilor potrivit specificului fiecărei entități publice, cu ulterioara publicare pe pagina web a entității publice. **Descrierea narativă/schematică** a întregului proces de achiziție publică specifică pentru fiecare entitate în parte.
61. **Elaborarea, aprobarea și publicarea** pe pagina web a entităților publice a planul anual/provizoriu privind achizițiile publice, în termen de 15 zile de la aprobarea acestuia sau în 5 zile de la modificarea acestuia (*în corespundere cu pct. 18 din Regulamentul cu privire la modul de planificare a contractelor de achiziții publice aprobat prin HG nr. 1419/2016*). A reflecta nemijlocit în Planurile privind achizițiile publice „codul CPV” și valoarea obiectului achiziției (*fără TVA*);
62. **Ajustarea/modificarea Planurilor de achiziții publice în baza unui Ordin a conducătorului entității publice**, cu motivarea expresă și justificată a necesităților survenite, cu ulterioară publicare pe pagina web a entității a Planului de achiziții modificat. Totodată, se recomandă ajustarea Planurilor de achiziții publice în cazul identificării și alocării resurselor financiare suplimentare pe parcursul anului;
63. **Neadmiterea organizării și desfășurării procedurilor** de achiziții publice în lipsa includerii acesteia în Planul de achiziții publice aprobat. La elaborarea Planurilor de achiziții publice a se ține cont de **sumele alocate din bugetul municipal pentru anumite categorii de bunuri și servicii**, întru neadmiterea divergențelor între sumele stabilite în planul de achiziții publice și alocațiile bugetare predestinate pentru bunuri și servicii ce urmează a fi achiziționate.
64. **Identificarea, selectarea și aplicarea corectă a procedurilor/tipurilor de achiziție și tehnicilor corespunzătoare** în strictă conformitate cu *Legea nr. 131/2015* și necesitățile entității, fără a admite careva manipulari în vederea evitării desfășurării procedurii de achiziție publică stabilită în lege.

65. **Instituirea și menținerea unei baze de date interne** privind achizițiile publice (*AP planificate, realizate, anulate, amânate etc.*).
66. **Instituirea unui mecanism de control intern funcțional** privind corectitudinea și eficiența procedurilor de colectare, evaluare piață, sistematizarea, prioritizarea și evaluarea necesităților entităților publice în procedurile de achiziții publice desfășurate de către acestea;
67. **Întocmirea și publicarea** pe pagina web a entității a Dărilor de seamă trimestriale/rapoartelor de monitorizare pentru toate procedurile de achiziții publice desfășurate, inclusiv cele de valoare mică (*factură, contract direct, prin intermediul SIA „RSAP”*). Prezentarea spre informare a rapoartelor/dărilor de seamă primarului general, cu indicarea obligatorie a **acordurilor adiționale** care au fost semnate pe parcursul perioadei de raportare.
68. Elaborarea procedurii operaționale cu privire la **modificarea/ajustarea, evidența, raportarea și verificarea contractelor de valoare mică** (*cu specificarea nemijlocită a acesteia în Regulamentul intern pentru achiziții publice*). Includerea în planul de achiziții a tuturor achizițiilor de valoare mică, precum și a modalităților planificate a fi utilizate pentru fiecare caz în parte (*factură, contract direct, achiziție prin intermediul SIA „RSAP”*).
69. Evitarea **voalării obiectului contractului privind achizițiile publice sau indicarea generală a acestui**. Se recomandă descrierea desfășurată/detaliată a obiectului contractului, în vederea transparentizării proceselor de achiziții publice.
70. **Desfășurarea instruirilor în domeniul achizițiilor publice** pentru persoanele responsabile în acest sens (*Grupurile de lucru pentru achiziții publice*), cu includerea în Planul pentru achiziții publice a serviciilor respective (*cu tematici cum ar fi: achizițiile publice, aspecte legale și bune practici; estimarea volumelor de procurări; legislația anticorupție și răspunderea în acest sens, inclusiv răspunderea pentru încălcarea legislației de inițiere și desfășurare a procedurilor de achiziții publice, experiența internațională etc.*).
71. **Instituirea unui mecanism de asigurare a rotației/actualizării** continuă a componenței grupului de lucru cu o periodicitate rezonabilă;
72. **Revizuirea și aprobarea ordinelor** privind activitatea grupurilor de lucru pentru achiziții publice, precum și suplinirea/completarea atribuțiilor membrilor grupului de lucru în vederea corespunderii cu prevederile *HG nr.10/2021 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la activitatea grupului de lucru în domeniul achizițiilor*

publice. A informa membrii grupului de lucru cu privire la modificările și ajustările operate.

- 73. Examinarea conformă și amănunțită de către grupul de lucru pentru achiziții publice a actelor de calificare** depuse de către ofertanți în procedurile de achiziții publice, nu doar la aspectul prezenței/absenței actelor, dar și a se atrage atenția asupra *perioadelor indicate, persoanelor/companiilor pe care entitatea urmează să subcontracteze sau să se asocieze, notificările organelor de control al statului, posibilitățile economice și financiare de executare a contractului*. **Verificarea ofertanților** participanți la procedura de achiziții din punct de vedere a **reputației ireproșabile**, verificând în acest sens informațiile din surse deschise, examinarea avizelor de notificare anexate la ofertele de achiziții și luarea în calcul a mențiunilor incluse. Totodată, a se ține cont de **capacitatea financiară** a operatorului economic care **ar garanta executarea** lucrărilor/livrarea bunurilor.
- 74. Asigurarea conformității elaborării documentației de atribuire și a documentelor standard**, precum și publicarea obligatorie a anunțurilor de atribuire urmare a finalizării procedurilor de achiziții publice desfășurate. Asigurarea de către grupul de lucru privind achizițiile publice documentarea conformă a activităților aferente organizării și desfășurării procedurilor de achiziții publice.
- 75. Instituirea unui mecanism de control** asigurarea monitorizării și controlului executării contractelor de achiziții publice, inclusiv cu desemnarea persoanelor responsabile de evidența și calitatea bunurilor recepționate, în acest sens se recomandă asigurarea garanțiilor de bună execuție. **Desemnarea persoanelor responsabile de monitorizarea respectării** termenelor de executare a lucrărilor și livrare a bunurilor/serviciilor, precum și a bunei execuției a acestora. **Crearea unui mecanism** (*comisie instituită prin act administrativ*) de verificare a veridicității devizelor întocmite și proceselor verbale de predare-primire a lucrărilor executate de facto, fiindu-i pusă în sarcină efectuarea controalelor inopinate la fața locului privind calitatea lucrărilor executate (*cu documentare corespunzătoare în baza Proceselor-verbale a activității acesteia*).
- 76. Neadmiterea practicilor de majorare neîntemeiate** a sumelor estimative la planificarea achizițiilor publice, responsabilizarea angajaților la etapa elaborării și executării acestora. **Stabilirea clară și exhaustivă a condițiilor** de majorare/modificare a valorilor estimative stabilite în Planul inițial pentru achiziții publice, cu indicarea expresă a acestora în Regulamentul intern (*cu respectarea Legii nr. 131/2015 privind achizițiile publice*).

77. **Excluderea practicilor de achiziționare a serviciilor** care potrivit reglementărilor de ordin intern ar trebui să fie realizate de către angajații Preturilor de sector. **Instruirea angajaților entităților** publice în vederea ridicării nivelului de calificare a acestora. Întreprinderea măsurilor în vederea suplinirii funcțiilor vacante în cadrul entităților evaluate întru reducerea cheltuielilor privind achiziționarea unor servicii suplimentare în sensul dat.
78. **Neadmiterea acceptării ofertelor** din proceduri concurențiale cu abateri de la **criteriul de atribuire** stabilit de autoritatea contractantă, cu motivarea clară și pertinentă a motivelor de refuz a ofertei care potrivit condițiilor de selecție stabilit ar fi mai avantajoasă. **Respectarea criteriilor de calificare stabilite** în anunțul de intenție, precum și atribuirea contractului doar ofertantului care corespunde tuturor cerințelor, precum și excluderea practicii de acceptare a ofertelor depuse cu anumite deficiențe în cadrul prezentării documentației obligatorii, inclusiv a documentației cu termen de valabilitate expirat.
79. **Adaptarea dimensiunilor obiectelor** contractuale în proceduri de achiziții publice întru corespunderea capacităților unui spectru larg de agenți economici, inclusiv celor întreprinderilor mici și mijlocii. Or, **a nu se admite comasarea loturilor** în vederea excluderii concurenței și limitării participanților la proceduri de achiziții publice. *În conformitate cu art.39 alin.2) din Legea nr. 131/2015 privind achizițiile publice. (divizare pe loturi);*
80. **Asigurarea funcționalității și aplicabilității clauzelor sancționatorii** rezultate din contractele privind achizițiile publice, în vederea responsabilizării părților și neadmiterii extinderii nejustificate a termenilor contractuale (*tergiversare nefondată*). Instituirea unui control întru urmărirea încasărilor și restituirii garanțiilor de bună execuție pentru contractele adjudecate.
81. **Excluderea practicilor de încheiere abuzivă a acordurilor adiționale** (*majorare/ajustare/modificare*) ca mijloc de majorarea premeditată a valorii contractului inițial. A institui un mecanism privind evitarea încheierii acordurilor adiționale și asigurarea desfășurării unor noi proceduri de achiziții publice în cazul unor necesități neprevăzute.
82. Excluderea indicării în ofertă a unor **condiții specifice** a căror necesitate nu este justificată, or în vederea excluderii riscului aranjării condițiilor ofertei sub un anumit operator economic, se recomandă renunțarea la indicarea expresă a unor caracteristici specifici în acest sens.
83. **Neadmiterea încheierii unor contracte separate** în scopul aplicării unei alte proceduri decât cele care ar fi fost utilizate conform Legii nr.131/2015, **(în vederea**

excluderi riscului divizării), cu respectarea în acest sens a prevederilor *pct.11 din Regulamentul cu privire la achizițiile publice de valoare mică, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.870/2022. Desfășurarea procedurilor unice* corespunzătoare în cazul achiziționării unor servicii/bunuri/lucrări similare sau conexe, la necesitate), separând/fragmentând obiectului achiziției în loturi.

84. **Evitarea răspunsurilor generale și ambiguu** operatorilor economici privind refuzul acceptării ofertei în procedurile de achiziție publică, precum și **acordarea răspunderilor separate** fiecărui operator a cărui ofertă a fost refuzată.
85. **Instituirea unui mecanism de control** privind atribuirea contractelor de valoare mică, întru verificarea operatorilor economici contractanți și excluderea favorizărilor unor agenți economici. **Evitarea favoritismului și a atitudinilor preferențiale** în procedura de examinare și evaluare a ofertelor, respectând în acest sens prevederile art. 7 lit. h) al Legii nr.131/2015, manifestând în privința tuturor operatorilor economici tratament egal, imparțial și nediscriminatorie.
86. **Respectarea termenilor de acordare a răspunsurilor la clarificările parvenite** în procesul de achiziții publice. Neadmiterea tergiversării termenilor specificați *la art. 35 alin.2 al Legii nr. 131/2015*, în special la procedura de cerere a ofertelor de prețuri (*1 zi lucrătoare*).;
87. **Excluderea comunicărilor verbale** cu operatorii economici în procedurile de achiziții publice desfășurate de către entitate publică, precum și evitarea oricărei forme de coordonare cu concurenții care ar putea fi percepută ca anticoncurențială, întru evitarea cooperărilor cu agenții în acest sens. Neadmiterea conflictelor de interese sau influențelor necorespunzătoare din parte operatorilor economici, prin excluderea ofertanților/neacceptarea ofertelor operatorilor economici care se află într-o situație de conflict de interese.
88. **Selectarea și recurgerea la proceduri de contractare directă ca o modalitate de excepție** a procedurilor de achiziții publică, ca urmare a apariției unor necesități neplanificate sau evenimente imprevizibile, întocmind în acest sens un proces-verbal care să justifice urgența apărută. În cazul contractelor de valoare mică, preferențial a desfășurării procedurii prin intermediul platformei *SIA RSAP*.
89. **Ajustarea/revizuirea dosarelor privind achizițiile publice**, întru conformarea întocmirii acestora cu rigorile *art.45 din Legea nr.131/2015 și HG nr.778/2020 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la întocmirea și păstrarea dosarului achiziției publice (a se ține cont de modul de aranjare cronologică, parafare, numerotare, evidență și păstrare)*.

PRIMĂRIEI/ PRIMARULUI GENERAL AL MUNICIPIULUI CHIȘINĂU**ÎNTRU EXCLUDEREA NECONFORMITĂȚILOR CONSTATATE ÎN CADRUL PRETURILOR DE SECTOR PRIVIND PRACTICA CONTRAVENȚIONALĂ**

90. **Modificarea/ajustarea pct. 3.2.1** din *Instrucțiunea privind modul de înregistrare și evidență a contravențiilor aprobată prin Dispoziția primarului nr.33-d din 09.02.2023*, care reglementează transmiterea spre examinare ANSA a contravențiilor prevăzută la art.158 CC., prin prisma obiecțiilor descrise în raport, astfel în cât aceasta să corespundă cu prevederile Codului contravențional.
91. **Completarea Instrucțiunii privind modul de înregistrare și evidență a contravențiilor** cu norme care ar reglementa modalitatea de constatare și examinare a contravențiilor care sunt de competența APL, prevăzute la art.423¹⁰ CC.
92. **Completarea Instrucțiunii privind modul de înregistrare și evidență a contravențiilor** cu norme care ar reglementa modalitatea de constatare și examinare a contravenției prevăzute la art.238 alin. 2) CC.
93. **Completarea Instrucțiunii privind modul de înregistrare și evidență a contravențiilor** cu norme care ar reglementa modul de aplicare a art. 439 alin.2) lit. a) și b) CC.
94. **Identificarea mecanismului** de prevenire/excludere a practicii de sancționare dublă pentru aceeași faptă contravențională, practică identificată în cadrul Preturilor de sector, și neadmiterea încălcării principiului statuat la art.9 alin (1) din CC. Completarea în acest sens a *Instrucțiunii privind modul de înregistrare și evidență a contravențiilor aprobată prin Dispoziția primarului nr.33-d /2023*.
95. **Promovarea modificărilor Regulamentului privind salubritatea și asigurarea curățeniei în orașul Chișinău, prin excluderea** pct.19 subct. 13, care prevede obligația persoanei fizice de a asigura curățenia spațiilor destinate animalelor de companie și a păsărilor de orice fel, și care nu se încadrează din punct de vedere juridic cu obiectul reglementării actului vizat.
96. **Desemnarea prin Dispoziție** a agenților constataitori din cadrul DGLCA responsabili în constatarea contravenției privind încălcarea legislației cu privire la locuințe (*art.180 CC*) și instruirea acestora privind procedura de documentare și examinare a contravenției statuate la art. 180 CC.

97. **Instruirea membrilor Comisiilor Administrative** de pe lângă Preturile de sector privind procedura de examinarea conformă a P-V contravenționale întocmite de către agenții constatatori, familiarizarea cu normele *art.443 CC* și *art.445 CC*.
98. **Ajustarea formularului-tip al P-V cu privire la contravenție și completarea Instrucțiunii cu privire la înregistrarea și evidența contravențiilor**, în corespundere cu recomandările expuse în Raportul de evaluare.

ÎNTRU EFICIENTIZAREA ACTIVITĂȚII PRETURILOR DE SECTOR ALE MUN. CHIȘINĂU

---

99. **Examinarea în ședințe publice a Rapoartelor anuale ale entităților din cadrul APL a mun. Chișinău** privind modul de gestionare a mijloacelor financiare alocate de către municipalitate prin prisma respectării principiilor buneii guvernări, și anume a transparenței, răspunderii, economicității, eficienței, eficacității, legalității, echității, eticii și integrității în **desfășurarea procedurilor de achiziții publice**.
100. **Monitorizarea semestrială a procedurilor de achiziții publice**, inclusiv evaluarea Planurilor pentru achiziții publice și a modului de executare a acestora pe parcursul anului bugetar, precum și a modificărilor intervenite.
101. **Solicitarea prezentării semestriale a dărilor de seamă** privind achizițiile publice desfășurate de către Preturile de sector, inclusiv a informațiilor cu privire la procedurile de achiziție de valoare mică realizate, precum și acordurile adiționale de majorare încheiate.
102. **Aprobarea normelor unice** (a unui regulament) care să reglementeze conduita etică și deontologică a tuturor angajaților Preturilor de sector.
103. **Ținerea la control a măsurile întreprinse de către Preturile de sector** privind executarea recomandărilor incluse în Rapoartele de audit intern.

CONSILIULUI MUNICIPAL CHIȘINĂU

104. **Modificarea Regulamentului privind salubritatea și asigurarea curățeniei în orașul Chișinău, prin excluderea** pct.19 subct. 13, care prevede obligația persoanei fizice de a asigura curățenia spațiilor destinate animalelor de companie și a păsărilor de orice fel, și care nu se încadrează din punct de vedere juridic cu obiectul reglementării actului vizat (*în conformitate cu obiectiile expuse în Raport*).

- 105. Întru** implementarea conformă a politicii anticorupție privind gestionarea transparentă și responsabilă a patrimoniului public, a finanțelor rambursabile și nerambursabile, se impune **monitorizarea semestrială a procedurilor de achiziții publice** desfășurate de către entitățile ale APL ale mun. Chișinău.

CANCELARIEI DE STAT

MODIFICĂRI PROPUSE LA CODUL CONTRAVENȚIONAL:

- 106. Modificarea Codului contravențional, prin excluderea dublei competențe de constatare și examinare a contravenției prevăzute la art. 238 alin. 2) CC (la moment aceasta fiind de competența MAI și a APL).**
- 107. Modificarea Codului contravențional, prin excluderea dublei competente de constatare a contravenției prevăzute la art.181 CC „Încălcarea regulilor de asigurare a curățeniei în localitățile urbane și rurale” (la moment aceasta fiind de competența MAI și a APL).**
- 108. Modificarea Codului contravențional, prin excluderea dublărilor de competență** la constatarea și examinarea contravenției prevăzute la art.158 CC „Încălcarea regulilor de întreținere a câinilor, pisicilor și altor animale” (la moment aceasta fiind de competența ANSA, MAI și a APL).
- 109. Completarea art.423¹⁰ CC** întru atribuirea competenței APL de a constata și examina contravenția prevăzute art. 180 CC.
- 110. Completarea art.398 alin.(1) CC** cu competențe **de examinare** de către Comisia administrativă a contravenției prevăzute la art.158 din CC „Încălcarea regulilor de întreținere a câinilor, pisicilor și altor animale”.